

Kong Christian den Femtes egenhændige Dagbøger.

Fortsettelse.

(S. Nyt historisk Tidsskrift. 1ste Bd. S. 469—530.)

„Memorial og Journal

for Anno 1691.⁶¹⁾

„Gud giffue Naade Lykke og sunhed.“

Januar.

2. Berettes at Lüneborgerne begynder at vakse, som de Svenske, og lader dem forlyde ei at wille agere tilkommende Campaigne.

5. Skrev *Ammerong* mig et Brev til belangende de arresterede hollandske 5 Goffardi Skibe, og vilde have dem løs igien af den Arrest; blev ham mundtlig svaret, at naar vores blev løsgivne udi

61) Denne Aargang af K. Christian V. Dagbøger astryktes her ordret og nøiagtigen i enhver af Originalens Ordformer, men uden at følge Kongens Skrivebrug; dog saaledes, at overhovedet de Ord, som ere skrevne med latinske Bogstaver, giengives med samme Skrift (i nogle Tilfælde, hvor et Ord er skrevet dels med latinske, dels med danske Bogstaver, er denne Forskellighed dog ikke altid bleven iagttaget;) og at de forkortede, eller ikke heelt udfyldte Ord, saaledes ogsaa ere trykte. — Hvor Kongens Skrivemaade af en eller anden Grund ved et enkelt Ord er beholdt, angives dette ved Tegnet „—“.

Det vil findes, at denne Aargang, af ikke ubetydeligt Omfang, indeholder en heel Deel authentiske Vidtrag til Oplysning af alle diplomatiske Underhandlinger, der fortes med fremmede Høfter i A. 1691; og at den i Særdeleshed belyser det særegne politiske Forhold, hvori Danmark stod til Frankrige paa den ene Side, til England, Holland og Særrege paa den anden, i den Krig, som disse Magter fra A. 1688

Holland og Seland til satisfaction, da vare vi erbedig og dertil Berettes at den brandenborgske Grunkov⁶²) skal være død.

(Noten 62 findes paa næste Side p. 177.)

7. Vley en Conferents med Ammerong holden, og hannem ret Sandheden jagt, udi Guldenlews Hus.

til 1657 forte med Ludvig XIV. Uden umiddelbart at sætte sig i Krigs- tilstand med Frankrige, havde Christian V. overladt K. Wilhelm af England et Corps af Hielpetropper paa 7000 Mand (s. Dagbogen s. 1689, 15. Aug., 4. Sept. og flg.) der bidrog saa betydeligt til at ferdrive den af Frankrige understøttede K. Jacob den Niens Krigsmagt fra Irland, og bringe denne D under K. Wilhelms Herredømme. Ved at bieleve deres Statholder, Wilhelm af Dranien, til at kællige den engelske Throne, havde de forenede Nederlande indviklet sig i den europæiske Krig med Frankrige; men stiondt de hverken kom i Krigstilstand til Danmark eller Sverrige, søgte Høllænderne dog alverligen at hindre de nordiske Rigers Søhandel paa Frankrige ved, i Fereining med Engländerne, (s. 21de Februar) at erbringe danske og svenske Kiebmænds skibe paa deres Bart til og fra fransk Havne. (s. 12te Jul.) Christian V. greb da til Represalier, ved at anholde hollandske Skibe i Sundet, og forenede sig med K. Carl XI. i Sverrige om en bevaabnet Neutralitet, hvorefter man ved Conveier vilde ferfare den svenske og danske Søhandel, og overholte Grundsætningen: at frit Skib skulde give frit Gods. Herom udspandtes langvarige Underhandlinger, der omsider forte til, at Høllænderne tilfød Frigivelsen af de anholdte danske Skibe, og Erstatning fer de condemnerede og solgte; (s. 26de Jun. og fl.) ligesom en provisoirisk Conventien imellem Danmark paa den ene Side, Holland og England paa den anden, (Kiebenh. den 22 Jun. 1691) og yderligere definitive Artikler, (sluttede i Kbh. 1/2 Dec. s. 1691) paa en for Danmark ærefuld Maade frigav den umiddelbare Handelsfart fer danske Skibe paa Frankrige; saaledes at disse ubindede, og uden at maatte anholdes eller visiteres af noget engelsk eller hollandsk Krigsskib, kunde seile fra en fransk til en dansk Havn, men ikke underveis antobe nogen af de krigferende Magters Havne. (*Dumont Corps Dipl. VII. Partie 2. p. 292. VII. P. 1. p. 291.*) Til dette Resultat bidrog uden Tvivl ogsaa den imellem Danmark og Sverrige (i Stochholm 10de Mars 1691) paa fire Aar sluttede bevaabede Neutralitets-Tractat, blandt hvis mærkelige Artikler ogsaa horer den anden: -at begge Magter ikke ville paastaae at skaffe deres respective Underfaatter andre Handelsfordele end saadanne, som de have Ret til at fordre, i Kraft af Folkereetten og Tractaterne. (s. *Reedtz Repertoire des Traités &c. p. 148—19.*) Men i de selvsamme Dage den 1/2 Mars) sluttedes det ikke mindre mærkelige hemmelige

10. Vefom et Brev fra Hertugen af Wirtemberg af den 12te Dec. forrige Aar, fra Irland, at Sygdommen hos vores der herte op igjen. Der skulde og tales med den Engelske Molesworth, („Mollisworth“) Iemfældelig, dog ikke engageant, („angajente“) om Completeringen af vores trup(per) i Irland; saa at naar de kom over i Nederlandene, at vi da bedre kunde gjøre det, især naar „tractatet“ blev først sluttet med England.

— Med Ammerong, og Molesworth, og Fallison⁶³⁾ er af os begieret og anholdet om de 5 Skibe at løsgive og relaxere; saa er

Neutralitets- og Forsvars-Ferlund imellem Danmark og Frankrige, hvorved begge Magter indgaae et gienfældigt Venfæbsforhold under den i Europa herskende Krig, og Kongen af Danmark, imod en aarlig Subsidie af 200,000 Rbdtr. forpligtede sig til, ikke paa nogen Maade ved Tropper, Vaaben, Skibe, Provisiener ic at understøtte Frankriges Fiender; ligesom ogsaa til ikke at forsøge Hjælpetropperne i Irland, eller lade dem tage nogen direct eller indirect Deel i Krigen mod den franske Konge, enten i Irland eller andensids*). I disse Underhandlinger imellem Danmark og de ovenfor nævnte Magter tog vel det brandenburgske Hof ikke umiddelbar Deel; men havde dog sin Dymarkshomhed idelig henvent paa Danmarks politiske Forhold, og anvendte megen Umage for at drage Christian V. over til de mod Frankrige forenede Magter, hvilket dog hverken lykkedes Eburfsyrten (Frederik III., siden som Konge, Frederik I.) med Danmark, eller Everrige. (Vef. C. F. Paukli allg. gemeine Preuss. Staatsgesch. VII. S. 98. 99. 115. 116.)

*) Vef. Reed's Repertoire, p. 110—51, hvor denne Tractat første Gang er trykt. (Retenfor: 20. 23. 27. Jan. 1. 3. Febr. 13. og 20. Marts.) De danske Hjælpetropper ferdes imidlertid fra Irland over til Nederlandene, hvor de sejtede for K. Wilhelm lige til 1697.

- 62) Vermodentlig menes her den bekendte og anseete Joach. Ernst v. Grumbkow, brandenburgsk Geh. Statsminister, Over-Omarital, General-Krigscommissarius, Chef for Liv-Dragerne, m. m. (af en gammel pommersk Familie, som K. Erik af Pommern forlehnede med Grumbkow og flere Gødser i Pommern.) Christian V. maa da temmelig seent have faaet hans Dødsfald at vide, da Grumbkow døde paa en Reise i Nærheden af Wesel, d. 26de Sept. 1690. (Neues Preuss. Adelstex. 1836. II. S. 24)
- 63) Han var brandenburgsk Minister i Kiøbenhavn, indtil 1698, da han den 18de Marts havde Afleds-Audient. (Maanedl. Relationer 1698. p. 209.) Hans Navn skriver Kongen snart *Fallison*, snart *Fallison*. Den rigtige Skrivemaade er *Falliseau*. (s. bl. a. Paukli Allg. Preuss. Staatsgeschicht, VII. S. 99.)

dem det bevilget paa Condition, att vdi 6 Ugers Tid fra Data, om de skulde give os satisfaction til vores Underfaatter, og løsgive deres Skibe.

13. bekom jeg Breve fra min Broder udi England, at han forbliver der udi Kong Wilhelms Draværelse, og vil det ei ret føit med vores Dønt der, især med deres Penger at udgive.

— berettes at J. (eltmarskal) *Bielke* forskffer, at der ingen parti af marriage sluttet (er) imellem Sverrig og Gotterff.

14. Blev conferens mellem Amerong og vores Ministre holden, „belangen“ (de) vores tract(at) defensif og Commers-satisfaction, og fri Negotie paa Frankrig. NB. Det om Negotien paa Frankr: saa og om neutralitet og mediation, kunde vel med Sverrige om negotieres.

15. Hare Vores holdt Conferents med den brandenb. *Fallisau*, og som han vil hen til C. J. i den Hag, saa haver Vores informeret ham af (om) alt vores sentiment, hvad vi ere begierende, og vores gode Intention at remonstrere.

— havde den Gottorffske Cantzeler *Reichenbach* („reigenbag“) om Aftenen Audientz uden „seremonie.“

17. Sendte Jeg en Expres Laquei med Brev til Dronningen min Søster udi Sverrig, og nogen medicin for hende af Doctor *Ringelman*⁶⁴). Grev „Revenklau“ skrev og til J. Marskallen om det bevidste Dønt, med en Extract af et sært („fert“) Brev. Og Steckflet bekom tillige ordre, at tractere med demnem deroppe, efter forrige Mars Tractats Instruction, om Commeres-Frihed.

— Skrev jeg til min Broder til Svar paa hans Brev, og

⁶⁴) *Caspar Ringelmann*, en født Oldenberger, havde (efter en Dytteguelse af Conf. Raad J. A. Müller) været Livslæge hos Dron. *Sephia Amalia*, og var 1691 Hofmedicus hos Christian V., i Anledning af hvis Hedsfødsdag man har Veligheds Skrifter af ham fra Aarene 1659, 1687 og 1695. (Worms Lex. III. 618.) 3 A. 1696 rejste han, som det synes for sin Helbreds Skyld, paa nogen Tid hjem til Ditzenberg (s. Dagb. 28. Aug. 1696.) Han levede endnu 1699 (da han havde 1400 Rdlr. i aarlig Løn); og der skal gives et Portrait af Dr. Ringelmann (ved Joh. Friedlein, i Kol.) fra A. 1705. — Citat en mig af Hr. Dr. Mansa meddeelt Notice, har man endnu i den danske Pharmacopoe en Bryn-Elisir, som fører hans Navn, og formentlig er componeret af ham: *Mixir pectorale Ringelmanni*, eller „regis Danicæ“, som den ogsaa kaldes.

approbeerte at han havde taget den resolution, at blive udi Engelland i Kong Wilhelms Traværelse.

— Berettes Frantsjoernes execution udi Brabant, at de der skal have bekommet for 3 Million Rdlr. Contribution, som dem skal efter visse Vilkaar betales.

19. Visste mig den Svenske envojé her en Ordre af hans Konge, at de vilde giøre eet med os, og det heel høflig skreven, og store Forsikringer; og man skulde ikke lade sig fravende den gode Intention, eller kere sig efter Snak; Mens at giøre Concertet rigtig om Commercien for vores Undersaatter.

20. Blev Fallisons (sic) 4 Propositioner igiennemseet, og resolveret hvad hannem skulde „suavis“ der paa.

— Meierkron melder, at de vil begynde for Alvor at slutte Defensif-Alliance med os.

— Udi Sverrige melder Stokflet, at de lader see stor geneghed at vilde sætte sig med os, for at maintainere Navigationens Frihed for vores Undersaatter. De haver og svart den hollandske Minister, der han begierte succurs af dennem til Sees, at de det ei vilde giøre førend de havde deres Commercier fri igien; den keiserlige havde ogsaa begieret succurs af 3000 Mand mod Tyrken; svarede, at de det ei skyldig vare efter deres tractat, mens vel udi Tydskland, og de fik selv at forvare sig med deres Folk.

— Franske Ambassadeur ⁶⁵⁾ prometterer sin Konges assistance mod Holland, om over den arrest af de arreterede hollandsche Skibe nogen Krig os skulde paa komme.

— Udi forgaars begierte Ammerong at vi vilde hverve Waadsfolk i hamborg, og siden lade dem over til Hollanderne. Det var en alt for tidlig Spørgsmaal, og svarede, Jeg vilde tage det videre udi betænkende.

22. Tog den brandenborgske Fallison Afsted for at fortsætte sin Reise, paa en kort Tid at være her igien. Det faldd mig ind i det vi talte, at jeg holdte for godt, at der blev altid en tilbage, der kunde bevare Husket „contre de Laron.“ (des larrons.)

23. berettes P. Friderich August af Hanovers Død, som er bleven for Tyrken.

65) Marquis de Mortangis.

23. Blev resolveret at sige Amerong paa hans projet, at man ikke var her vant til at tractere noget, uden at han havde ordre og fuldmagt; naar han havde den, da vilde man videre resolve sig.

— Med den franske Ambassadeur skulde Tractats-puncterne adjusteres, og er en post tilsat for at vinde Tiden endnu paa 4 Ugers Tid ungefær.

24. Blev Ammerong suaret paa hans projet, og derhos intimeret, at saasom de Allierede mod Frankrige havde til fundament, at Sagerne blev sat paa den Fod af den Münsterste Fred, at vi da og skulde nyde den samme Vilkaar af Sverrig, item at ophæve S.(verriges) Toldfrihed udi Sundet.

— Blev *Piper* til Regensborg sendt et Creditif til det churfyrstelige Collegio, anfangende Gletolden.

25. Berettes Kong Wilhelm at være ankommen ved Schevelingen, udi en liden Sted næst derhos, den 20de Januarii gammel Stil. 66)

— Berettes og, at den Prinds, som nu er næst den ældste af Hanover, kaldes Maximilian, skal have de samme „Maximer“ som sin afgangne broder Pr. Frid. August, angaaende Baderens preterederede Successions primogeniture imod hans andre Princer(s) Mettighed og des Huses gamle statuter.

27. Saasom Jeg havde den 21de Januar dette indværende Aar

66) Da K. Wilhelm den 16de Januar med en Flaade af 12 Skibe seilede fra Gravesend til Holland, hvor han i Person vilde bivaare den berømte Congress i Haag, og første Gang efterat have besøget den engelske Dyrne vilde vise sig i kongelig Glands: reiste der sig en Storm, som hindrede Flaaden fra at nærme sig den hollandske Kyst, i en Afstand af kun halvanden Mil. Kongen blev utaalmodig, og gik om Eftermiddagen med 6 eller 7 af sine fornemste Herrer i en Hesterbaad, som man traf paa, ser hurtigen at komme i Land. Men Stormen var imod, Mørket salet paa; ved Kysten mødte man Drivis, og Kongen med sit Selskab kom i Livsfare, som han dog med stor Kude og Mæghed giennemgik. Efter at have maattet tilbringe hele Natten, og i alt 18 Timer, paa Volgerne, kom hele det høie Selskab omfiden, giennemblodte og live af Kulde, om Morgenen Kl. 8 i Land ved Veree, hvor Kongen, efter et kort Ophold i en Hesterhytte, atter satte sig i en Baad, som førte ham til Maeslandsfluyt; og herfra kom han først til Haag Kl. 6 om Aftenen.

opfat mine Tanker, pro & contra den Alliance med Frankrig og Sverrig⁶⁷⁾, iligemaade den Alliance med de allierede: saa finder jeg det saa, at man ikke vel kan slutte derom, før end Effecten deraf sig udi tilstundende Campagne det grandgivelig vil udvise, hvilket Partie vil blive den Mægtigste og stærkeste; saa haver jeg dog i saavidt resolveret, om muligt at bibeholde Frankrig som udi en Neutralitets-Alliance, og dog slutte den Defensiv-Alliance med England og med Holland, afgiere Commerce [=Tractaten] og Pretensionerne, og naar Keiseren giver os satisfaction af Riget, eller Elbtolden, for vores 4000 Mand, da vilde vi ikke pretendere subsidier af Frankrig; og naar vi kunde afgiere „Commer:“ (Tractaten) med Holland, da at „degajere“ os med sassen fra den „Consert“ med Sverrig; mens skulde det ei afgieres om „Comers“ med Holland, saa faaer vi at sætte os, og giøre et Consort med Sverrig.

28. Var vi ude med Princerne paa Jagersborg, og blev udi Guldenslund 33 „rewer“ (Ræve) skudte. Imidlertid havde Amerong Conferens med Bores, og blev hannem alvorligen foreholdt om relaxationen af vore Skibe, og des dedommagement, saa og vores der anholdte Skibe, som trafiquerer hos dennem, deres Leßladelse for den Hvervning af Esfolk. Dog derhos hannem, Ammerong, forsikkrende, at vi agter at holde den hannem af mig givne parole, i Forhaabning at de jo giøre det samme; Ellers var man nedt til at tage andre Messures, saa fremt man ikke blev forneiet efter givne Rester.

29. Denne Declaration om Skibenes Leßgivelse blev hannem idag igien udi vigoureuse terminis repeteret.

30. Udi Forgaars, i Gaar og i Dag er Garnisonen mynstret her udi Kiebenhavn.

— Blev den franske Ambass. projet, saa og voris projet, igien-nemset udi voris Consei..

— Blev ogsaa resolveret at sende *Stokflet* en ny fuldmagt, og derhos beordret ei at slutte noget før end vores Willie derom vides og ferst indhentes.

67) Denne Kongens Betankning haves nu neppe; derimod hans egenhændige „Gedanken bei itzigen Conjunctionen, December 1690,“ der overhovedet eplyse hans Meninger om Danmarks politiske Forhold til de friggende Magter, og i Bilagene ville blive meddeelte.

31. Det berettes af *Ammerong* og *Molesworth*, at „*Trump*“ (*Erump*) skal commandere den engelske Flaade og *Russel* den hollandske Flaade, og at *P. Georg*, min Broder, skulde commandere de begge Flaader. — Det synes ei at *Pr:(indsessen)* af „*tremouille*“ (*Tremouille*) vil holde sin *Accord*; hvilke Udflugter nok kommer de andre Arvinger til Vedste; og blev derhos berettet, at hun lader hendes *Sen* informere udi den reformerte Religion.

— Blev en *Ordre* expederet til *Guldenlew*, at lade arrestere en *Middelbergist* saa og 2 *Hamborgske* Skibe udi Norge.

— Blev *Ammerong* declareret, at *Farten* til *Franfrige* angaaende, vi det ei vilde lade ankomme paa 5 à 6 Skibe mindre eller meer, naar ellers det øvrige tillige bliver afgjort; saa og at Vi vilde paa os tage at afgjøre mellem os og *Staterne* satisfactionen for vores *Underfaatter*.

— I denne *Maaned* blev og en *Convention* med *Lybek* om *Underfaatternes* *Fordring* gjort.

Februar.

1. Blev *Ambassad. Mortangi* vores *contra* projet *extraderet*.

2. Kom ingen *synderlig* *Liding*, som kunde være behagelig om vores *Tractater* med de *allierede*; blev dog med *Ammerong* *Commers* *tractatets* *projet* i saa vidt med hannem *adjusteret*.

3. Blev den *fran: Ambass:* *declareret*, at vi ikke vilde slutte noget mod *Fran:* indtil han kan faae *Ordr:* paa vores *Contra-projet*, og kan den *Tid* aff 4 à 5 *Uger* *afbies*, og *svaret* derpaa *erwartes*.

4. Blev mig sagt at *Entrepreneur Pelt* var ei endnu *expederet* til hans *Arbeide* ved *Rendsborg*, *Marfagen* for *Caution*, han skulde sætte for sig; da i *Steden* blev han *indeholdt* 5000 *Rdtr.* af de *Benge*, som han skulde have for *Cronborgs* *Arbeid*, som han dog er *forpligtet* til at *staae* for endnu udi 3 *Mars* *Tid*. Jeg reiste samme *Dag* til *Fridriksborg*.

6. Kom Jeg *hiem* til *Kiebenhavn*.

7. Vores *trende* vdi den *Hag* *værende* *ministri*, som *Haxthausen*, *Lente*⁶⁸⁾ og *Ahlefeld*,⁶⁹⁾ *haver* *haft* *Conferentze* med *Nottingham*

es) Om *Lente*, s. ovenfor *N. Hist. Tidsskr. I. S. 506. Not. 38.* — *Haxthausen* (*Anten Wolf* v.) af en gammel *westphalsk* *Familie*,

og Pensionarius og Hoppe; og have de ifkun den første Gang igiennemløbet alle posterne, Dø og Engelland (og) Holland imellem værende puncter og poster.

— Kom den udsendte Laqvey, til Dronningen af Sverrig, min Søster, tilbage igien, og haver ifkun været 4 Dage og Nætter undervejs; bragte og Breve til Svar igien, og nogle smaa presenter til min Dronning og mig, og haver den Sending ikke været utienslig tillige at faae at vide, hvorledes det er fat med dem deroppe

(f. i Zienhausen i Vaterborn, den $\frac{1}{4}$ Jun. 1647, og opdraget ved den sidste oldenburgske Greve, Anton Günthers Hof) kom efter hans Død 1667 til Danmark, blev Kammerjunker under Frederik III., og af Christian V. sendt paa Reiser til Frankrige og England, tildeels for at indkøbe Rideheste til den kgl. Stald; hvorefter han 1673 blev Staldmester, udmærkede sig fortrinligt i de den Tid hyppige Carrousseller, og kom i megen Yndest hos Christian V., som han fulgte baade paa Reiser og Felttog. 1680 blev han Overstaldmester, og havde Fortieneste af at indrette det Frederiksborgske Stutteri i dets nyere Skikkelse. 1681 fik han Dannebrogordenen, og blev siden i en Række Aar (tildeels, som der siges, ved Indflydelse af en af Kongens Indlinger, [Hahn?] der søgte at fjerne ham fra dennes Person) idelig brugt i udenlandske Gesandtskaber (saaaltes 1687 i Sager, 1688 i Berlin, 1690 til Congressen i Haag, 1692 (i Lentens Eted) til Berlin, hvortil han fulgte Churfyrsten til Brabant. Samme Aar blev han udnævnt til Gouverneur eller Landdress i Oldenburg; men blev dog paa sin Post i Berlin, hvor han døde den 19de Nov. 1691. (Om hans bekendte Værdemaal paa Jagersborg Slot, med den engelske Minister Moleworth, og hans Ordstrid med denne, som blev en Anledning til at N. forlod Danmark: s. D. S. Møller von dem gräfsl. Geschlecht von Paxthausen. 1784. S. 14. 15.)

- 69) Hans Henr. v. Ahlesfeldt til Sestermüh, (en Søn af Wendix v. Ahlesfeldt til Neuenhof, kgl. dansk Oberst, d. 1676, og Elif. v. Thienen) f. 1. Marts 1656, blev Landraad, og var i nogle Aar Minister, først i Berlin, siden ved det engelske Hof (med 7000 Rdlr. om Aaret) indtil han 1691 blev hjemkaldt og af Christian V. udnævnt til, som Kammerherre eller Overhofmester, at ledsage Kronprinds Frederik paa dennes Udenlandsreise (8. Jan. 1692 til 15. Apr. 1693. S. nedenfor, d. 1. Oct. 4. Decbr. 9. Dec.) 1693, d. 8. Nov. blev han Ridder af Dannebrog, og 1695, d. 3. Dec. Geh. Raad; under Frederik IV. var han Overhofmarskal, fik Elefant-Ordenen (26. Dec. 1717) og døde d. 23. Marts 1720. (D. S. Møller von dem Geschlecht der von Ahlesfeldt. 1771. 4to. S. 319.)

om Hiertet; og synes det nok af alting, at de ere dem altid selvler liig, og kan man aldrig bygge paa dem. Det fornemste er, at vi nu ere bleven forstikkret om den foreværende marriage inellem Princessen af Sverrige og den unge Prince af Holstein Gottorf.

9. Havde G. *Reventlow* („*Revenklau*“) talt med *Ammerong*, som havde tilligemed *Molesworth* bekommet Ordre om adskillige poster, hvorpaa dem er fuldkommeligent svaret paa alting, og at vi viide vie til *Fallison* var der i Hag ankommen, og hvad han udrattede med vores fuldkomne resolution.

12. Brugte jeg medicin.

13. Blev *Ammerongs* *Projet* igiennemseet, og vores *projet* derimod, belangende *Commers tractatet* eller *farten paa Franfrig*, confereret udi mit *Conseil*; mens saasom *Ammer:* og *Molesw:* ingen *Duldmagt* endnu haver det at slutte, og den engelske *Ratification* ei endnu er ankommen om den *defensif tractat*, uden af *Holland allene*, saa haver vi ladet os det behage, at afvie dens ankomst, omendstient *terminen* er ude.

Udi *Commers-projektet* haver vi tilføiet en *punct* for *Sverrig*, som vi par „*biensiense*“ (*bienséance*) maatte giøre, som ikke lidet har allarmet *Amerong*.

14. Som *Ammerong* og *Molesworth* gjorde *difficultet* over vores *Contre-projet* til at sende det til deres *Principaler*, især for den *Articul*, som *Sverrige* angaaer: saa haver vi ladet dem vide, at de kunde giøre hvad demnem behagede, og blev dem derhos *declareret*, at naar *Sagen* ei endtes udi 16 Dage, at vi ikke længere vilde være forbunden til de *Conditioner* af samme *Contre projet*, anlangende *Farten paa Franfrig*.

15. Blev *Østerretning*, at de *Hollanders* her liggende *Fregatter* og *Skibe* havde indtaget og hvervet 200 Mand her; saa haver vi ladet ved *Trommeslag* det forbyde, og skal *Skibene* ei bort lades førend de *Folkene* igjen restituere.

16. Blev *Elefant Ordens Love* og *Ceremonier* igiennem seet.

18. Blev de *hvervede Folk* igiengivne af *Holländerne*, og derpaa *Bommen* aabnet.

19. 20. Blev *Krigs* og *Civil-reglementerne* igiennemseet, og saameget mueligt derudi menageret.

20. Havde vores *Minist:* *Conference* med *Amerong* og *Molesworth* over *Ratificationen*, den sidste sluttede *Alliance-Tractat* angaaende.

21. Blev deennem svaret, at vi vilde ratificere samme Tractat, saaledes dog, at de puncter, som endnu skal afgiores, inden 6 Ugers Forløb fuldkommelig termineres.

— Berettes af *Kirkering*, at Hanover alt for 2 Maanedes Tid med Frankr: haver sluttet en vis tractat.

— Er for godt befundet Stoffet at beordre, med Sverrig det tractat om fri Commerce til Frankrig det første han kan at slutte; dog 2 Articuler dertil at seie: at det skal blive paa begge Sider frit, med Engell: og holland sig derover at forlige; dog at det tilførend den anden communiceres; 2, at dette tractat skal vare saa længe som vores sidste giorte alliance med Sverrige.

— Blev det Forlig med Staden Lübeck, angaaende vores Undersaatter(s) Fordring hos dem, af os ratificeret.

— Kom og et Skrivelse fra Ehrenschild og Hansen, at Bielke bliver derved, at Mariagen imellem Princess: i Sverrig og P. af Gottorff ikke endnu skal være sluttet; og at han har viist Hansen et Brev af Kongen i Sverrige egen Haand des angaaende.

24. Seer nok af alle relationer, at det er luttet amusements med den Engelske og holland: affaires med os; og at de daglig optager vores Undersaatters Skibe, og nu nesten her og af Norge henved 21 Skibe, som kan regnes henved 200,000 Rdlr. med Ladningen.

25. Blev resolveret at forpagte Tolden her og i Norge, saa og Salt, Wiin og Tobak til den Meest bydende.

— Sagde jeg *K. Tott*⁷⁰⁾ at jeg vilde employere *Giöe* udi Spanien⁷¹⁾.

70) Knud Thott, til Knudstrup og Gavnoe (f. paa Næs i Skaane 1638. 23de Dec.) en Son af R. Raad Otto Thott til Næs, blev oplært i Soroe Skole og ved Academiet, og reiste 1658 til Heidelberg, hvor han studerede i halvtredie Aar; tilbragte Aarene 1661—1664 paa Reiser i Frankrige, Schweiz og Tydskland; og ægiede 1665 Scephie Brahe, Datter af Sten Brahe til Knudstrup, (d. 1671) efterat han 1664 var bleven indført i det svenske Ridderhuus. Under den svenske Krig, efter Skaanes Indtagelse af de Danske, maatte han, for at redde sit Liv, med begge sine Brodre Helger og Thage Thott, 1677 forlade Skaane, hvor deres Gods forconfisceredes, og hvor de in effigie bleve henrettede paa samme Tid (Jan. 1678) som den rige Baren Jørgen Krabbe, der stode paa sin gode Sag

— Blev resolveret paa Ny at anholde de hollandske Skibe, som ei har ligget inden Bommen udi Vinter, for vores Underjaatter at contentere, indtil de faaer satisfaction af Holland; og skal anholdes udi Alt 21 Skibe.

28. Haver Vores udi den Hag havt Conference med *Nottingham*, Pensionaren og den brandenborgske *Schmettau*, og have de leveret vores ifkun et protocol, hvad der var passeret, hvilket de have overseet. Substanten bestaaer derudi, at de begierer af os 5 à 6000 Mand til Hielp imod Frankrig.

— Der blev paa resolueret at naar først tractaten, her senest sluttet, med tilhørigte puncter var afgjort, var vi geneget mod den- nem os videre der over at fornemme.

— Blev Ammerongen sagt, at vi var tilfreds, at vores 45 Skibe, der skal fare paa Frankrig, tilsammen ikke meer end 4500 Ræster skal fere, een mindre, anden mere; saaledes dog at de maa giere aarligen faa mange Rejser, de bedst kan.

og ikke vilde flygte, ved privat Had og egennyttig Jorsfølgelse af Generalen Baren J. Sperling og andre Svenske, blev dømt fra Livet og herettet i Malmö. (De herom udgivne Skrifter, s. Hielmstiernes Begsaml. I. S. 483. Jvf. *Friedenreich Christian V. Krigshist.* II. 127.) Ved Fredsslutningen til Knud Ehatt en Deel af af sine Eiendomme tilbage, men blev med sine Brødre i Danmark. (Jvf. *J. C. Barfod Märkvärdigh. rör. Skånska Adeln.* Sth. 1817. p. 22—21.) Christian V. udnævnte ham 1680 til Statsraad, 1682 til Geh. Raad i Conseilet, og 1684 til Ridder af Dannebrog. Frederik IV. gjorde ham 1699 til Præsident for Krigs-Commissariatet, og 1701 til første Deputeret for Finantserne; men Aaret efter døde han, den 18de April 1702. (Ligpr. af Chr. B. Berm. Abb. Fol.)

- 71) Den bekjendte Geh. Raad Marcus Gise til Brabøborg, Afsesfor i Høieste Ret (1685 Stiftamtmand i Volland, og 1688 Overhofmester ved det ridderlige Academie i Abb. død 1698; (Jvf. «Uddrag af Bisshop Birkerods Dagbøger.» 1816. p. 302, 319) havde i sine yngre Aar været udenlands fra 1655—1660, og fra 1661 til 1683 jævnlig været brugt paa diplomatiske Væster i Frankrige, Holland, England, og endelig i 5 Aar i Spanien. Han var anden Gang gift med en Datter af ovennævnte Geh. R. Knud Ehatt. Om hans af Kongen her omtalte Sending til Spanien forekommer intet i hans Ligprætiken af P. Jespersen Abb. 1701, saalidt som i Universiteteprogrammet i Anledning af hans Død; formodentlig er dette Kongens Forsæt gaaet tilbage, eller M. Gise har udstyldt sig.

Marts.

1. Blev os af Ammerong selv berettet, at han var heel confus over sine ordres, i det hans og Molesworths ordres ei accordere med hverandre. NB. heraf er noksom at slutte, at det er ei endnu deres Alvor at slutte noget med os.

2. Blev fuldkommelig resolveret om Toldens Forpagtning, og Toldrullen at faststille.

— Den Keiserlige envoyé *Gödens*⁷²⁾ havde sin Audients hos mig uden Ceremonier, og begierede 4 à 5000 Mand *gratis* til *Succurs*.

3. Blev Neptunus, Falken og Mynden („*Münde*“) uden Bommen lagt, for at anholde nogle Hollændere, som ikke haver havt Winterleie her i Havnen; de andre udsøgte ubehindret, uanset de Hollændere ikke har holdt deres parole.

— Blev svaret vores Ministri udi Haag paa den Begiering, den nem var skeet af England og Holland om nogle flere trupper, at naar først de andre Sager var afgjort, vilde man sig videre derom fornemme; og kunde imidlertid af dem en projet overgives af deres Begiering, og hvad de derimod vilde præstere.

— Havde vores med den Keiserl. (Envoyé) Conferenz over hans proposition, som der udi bestod, at overlade Keiseren nogle tusinde Mand, og underhandles af os selv.

6. Kom den Svenske Feltmarskal *Bielke*⁷³⁾, som forsikrer meget om Sverrigs sinceritet.

— Blev Staffeldt tilsendt vores remarquer over det Svenske

72) Formodentlig har dette været den samme Baron Freytag v. Gödens, der forhen havde været sverrigsk Gesandt i Berlin, og som en duelig Diplomat brugt af Leopold I. ved adskillige Underhandlinger med det brandenborgske Hof. Saaledes bragte han den for Keiseren vigtige og fordeelagtige Tractat med Churf. Frederik Wilhelm i Stand, (25de Dec. 1685) hvorved denne forpligtede sig til at stille 6000 Mand Infanterie og 2000 Ryttere til Keiserens Disposition som Hjelpetropper mod Tyrkerne; og desuden, til Fordeel for Dærrige, resignerede paa sine Prætensioner paa Hertugdømmerne Jägerndorf og Liegnitz i Schlesien.

73) Niels Thureson Bielke (Søn af Thure Nielson Bielke, til Salestad, og Christina Anna Banér) f. i Stockholm den 13de Febr. 1644. Dan dæltog, som Overste for Livregimentet til Hest, i den skaauste Krig

projct belagende fri Navigation, og derhos anbefalet at slutte saa godt han kunde.

7. Blev Churf: af Brand: suaret paa hans Skrivelse om de Trupper, de Allierede begierer, paa den samme Maade, som Vi vores ministri allerede haver beordret.

8. Blev os af vores Ministris berettet: at J. M. Bielke havde dennem det samme confirmeret, som han til Ehrenschildt til Hamborg havde sagt, især at den marriage med Götterf og P. af Sverrig ikke vare afgjort; saa og at Sverrig var inclineret at give G. af Götterff Bremen imod Pommeren, og at os Slesvig og Holsten allene forblev, om vi vilde trade derover udi tractater med Sverrig.

9. Blev Feltmarschall Bielkes Projct udi Conseillet debatteret, om adskilligt tilfammensættelser (sic) tienligt imellem Sverrig og os; hvilke Poster jeg selv havde quæstionsviis opfat⁷⁴⁾, og blev resolveret efter nu værende Conjunctioner, at forene os

under Christian V., blev 1677 Gen. Major og 1678 Generallieutenant. Carl XI., som fatte megen Friis paa Bielke, sendte ham, i Anledning af Fredsunderhandlingerne 1679, som Ambassadeur til Paris, hvor han blev til 1682, siøndt han selv yttrede Mistillid til sine diplomatiske Erner. 1684 gif han, med Kongens Tilladelse, i keiserlig Tieneste, udmærkede sig fertrinligt i Krigen mod Tyrkerne i Ungarn, og blev af Keiser Leopold 1685 udnævnt til Feltmarschal-Vieutenant, og Chef for Rytteriet; efter Slaget ved Sarzau den 22de Aug. 1686 til commanderende General over Cavalleriet og Rigsgreve. Carl XI. udnævnte ham den 20de Jan. 1687 til Gouverneur i Esthland, og den 19de Apr. s. A. til Gouverneur i Pommern; den 7de Mai til General en chef og den 10de Decbr. til svensk Greve. Imidlertid vedblev han endnu nogen Tid at staae i keiserlig Tieneste, og at anføre det østerrigste og baieriske Cavallerie. 3 Nov. 1687 synes han at vare kommen til Stettin. (sef. Cronholm i Sv. Biograf. Lexikon 1836. II. p. 275.) Om den Unaade, hvori Bielke faldt under Carl XI. sidste Leveaar, og den haarde Maade, hvorpaa han, ved Ho³-Intriger, blev behandlet under Carl XII., saaledes at han omsider blev dømt fra Liv, Ære og Gods, og benaadet paa Livet, af sine Gødsfer kun beholdt sin Grevindes Eiendom: sammest. S. 283—85. General Bielke døde den 26de Nov. 1716.

74) Disse, af Kongen selv opfatte Punkter havest endnu, (i Originalen) og lyde saaledes: „Nachfolgendes im Conseil vorzu nehmen. 1) Ob einige reflection auf Bielkes Vorfälle zu machen, und wie

med Sverrig efter Forslaget, dog alting til nærmere Bielkes sincere Intentions fuldbyrdelse, udi fært („Secret“) at kunne rumpere Mariagen med Gottorf.

— Stoflet melder, at tractatet med Sverrig og Ds, Navigation belangende Frihed (sic) var udi Værk at sluttes.

— Blev Conterens holden med den Eng. Envoyé om Farten til Frank: og hannem tilkiendegiven, at saa som Engl: og Holl: til Sverrig haver tilstaaet et frit Commerce: vi det sanne og saaledes vretenderede, og desforuden ikke kunde os forbinde eller engagere („angajere“) til et vist Tal Skibe eller Ladning.

— Blev den Keiserl. Envoyé Gødenß Begiering igiennem seet, mens intet Essentiel derudi befunden, hvorfor vi kunde overlade 500 Heste og 500 D.(Dragoner?) til Keiseren, især at det skulde være gratis.

11. Var Felt-M. Bielke ude med mig paa Jagten ved Jagersborg, og var hos mig sammesteds til bords.

12. Tog F. M. Bielke Afsted⁷⁴⁾; var heel fornøiet, og takkede for hans present af Heste, han af mig bekommet⁷⁵⁾.

— Tog Gødenß ogsaa Afsted, og skulde alting videre udi Hamborg der ved Ehrenschild („Erendskildt“) og hannem afhandles om Conditionerne med Keiseren, belangende 1000 M. assistents.

13. Blev efter veloverveiet raisons pro & contra („conter“) resolveret, endeligen at slutte Neutralitets-tractatet med Frankrig;

„alsdenn das werke anzufangen, um zu wirklichen handlung zu kommen, wobey wohl wird zu considireren sein: 2) Was zu thun, um völlig die Mariage zwischen Sueden und Gottorp zu rumpiren? 3) Ob es rathsam, Sueden zu ganz Pommern zu verhelfen? 4) Was für avantage wir dagegen stipuliren könnten. 5) Wie es mit Bismar zu halten, so vor uns eine gute barriere wäre. 6) Was für sicherheit und precaution zu nehmen, daß S: sich darnach nicht auch Meister von Preussen und Meckelnburg mache. 7) Ob nicht alles mit „Frankrig“ zu concertiren, um einen gegen den andern, sowohl als über der Sache selbst garant zu seyn. 8) Ob über obiges alles so iort zu handeln, oder ob man nicht erst durch die obhandene tractaten einen guten Grund, so wohl mit Frankreich, als Schweden legen wolle, um nach grade ferner zu seinen hüt zu kommen.“ (Uden paa et skrevet med Jesfens Haand: „Propouirt im Conseil d. 9. Mart. 1691.“)

75) Efter den forhen (N. Hist. Tidsskr. I. S. 530) omtalte tydske Dagbog fandt denne Afstedaudients Sted den 13de, om Eftermiddagen.

dog sig forbeholden at give Keiseren 1000 M. udi aar, og mere trupper tilkommende aar; Mens derimod skulde de franske Subsidiar da ophøre, hvilket sig efter Coniuncturerens Tilstand da vil udvise sig.

— Om Eftermiddagen blev herover med Ambassad: af Fran: conferens holden, og som han ikke havde nærmere ordre, end sit projekt udviste, blev resolveret at slutte med ham, det bedste man kunde.

— Bekom Breve af Churfyrstinden) min Søster fra Saren, hvor hun melder, at den yngste Prinds har usforvarende bleseret Chur: Prin: paa Jagten; dog har det, Gud være Lov, ingen Fare. Berettes og at den yngste Prinds af Saren skal være prometteret med Princes: af Bareuth („barreit“).

— Berettes og, at Chur-Fyr: aff Brandenburg Søster skal være prometteret til Fyrsten af Curland, og hans, Ch. F. af Brand: Datter til Landgrevens ældste Søn.

16. Berettes at Kongen af Frankrig havde beleiret Mons udi Nederland, og alt Hoffet havde fulgt med Kongen.

— Kom Landgreven af Homburg til mig.⁷⁶⁾

— Bekom H. af Württemberg(s) tvende Breve fra Island af den 19. Jan. og 14. Febr. formelder 1336 Mand at være vacant af vores trupper.

18. Sendte Stoffet⁷⁷⁾ [den] Svenske tractat hid til videre ratification, angaaende Commerce Frihed for vores fælles Undersaatter at maintainere.

— Blev og de Deputerede ved Lands saa og de af Ec-Estaten Forslag om Baging og Proviant-Væsenet af mig approberet.

76) I den tyttende Dagbog findes: „15. Mart. (en Søndag) Nach Mittag hatte der Hr. Landgraff von Hessen-Homburg Audientis“ 16. Mart. „Vermittag war der König im Rath. Nachmittag speiste der Hr. Landgraff mit an Ihre Königl. May. Tafel.“ (Han reiste, efter denne Dagbog, den 2. Mart; efter Kongens Optegnelse den 3die.)

77) [Peretning af Stofflet den 21de Mart 1691.] „Bielke venttes her i Morgen Aften; roctet er alt gaaet forud, om den siere „Beflegnet oc gode Merchandling, han (haver) mett i Danmarc.“ Ligeledes den 1ste April: „Jeg var i Saar hos Bielke, oc som „hand efter en ample Perømmelse aff den Raade, Ederis Maj. hannem bewiste, contesterede i boieste Raader sin Devotion, saa refererede jeg dertil“ o. s. v. *A. Fryxells Handlingar rörande Sverges Historia*, III. S. 239, 240.

19. Blev toldens Forpagtning resolveret paa 160,000 Rdlr. til *Lars Eskilsen*, og Wiin og Salt og Tobak for 8000 Rdlr. her udi Copenhagen til *Ed. Kruse* af Consumption, uden den forrige Forpagtnings accord ⁷⁸⁾.

20. Kom andre og bed 10,000 Rdlr. høiere paa Toldens Forpagtning, hvilket blev *Lars* foreholden, at give det samme; erbed han sig ved sin Fed, at beregne mig alting som oversked de 160,000 Rdlr., og paa den Maade at Undersaatterne ei skulde besværes („besuergis“) som trafiquerer. Derpaa har jeg skriftlig resolveret, at *Lars* skal forblive ved Forpagtningens accord.

— Blev Ratificationen af det franske tractat underskreven, og med det nye Segl forseglet.

— Blev Stofflet beordret at fornemme Sverrigs Mening om Convoi-Skibe, naar og hvormange der skal bruges, saa og at conferere med dem om declarationens Indhold, som af Ds og Sverrige skulde giores til de frigende partier.

21. Svarede Jeg min Søster udi Saren paa hendes Brev, og som Churfyr: af Saren havde skrevet mig belangende Wgtpagterne mellem C: P:(Churprindsen) og min Datter P. Sophie at ville her lade afhandele ved en Besending, havde Jeg suaret, at Jeg conformerte mig efter Chur. Fyr. egen god Befinden, naar hannem det behagede.

— Blev for nogle hamborger Grønlandsfarere, paa deres Ansøgning, efter vores udgangne Placater, nogle Passer udfærdiget, at de maa fare dette Aar paa Grønlands Hvalsfiskfang, imod en vis recognition, hvorved vores gamle Rettighed paa samme Land i saavidt er renouvellet.

78) Justitsraad *Edvard Kruse* blev den 1te Jan. 1692 General-Toldforvalter (Forpagter) over Consumptionen i danske Kiøbstæder. (Witthorods Dagbøger, S. 245.) I et Budget over Statsindtægt og Udgift for 1692 forekommer under Rubriken: Kiøbstæderne: „Consumptionen svares af Consumptions-Directeuren *Edwart Kruse*: „1) Kiøbenhavn shall hand giøre Regenskab; Mens imidlertid staar aarlig fast for 120,000 Rdlr. 2) For Wiin, Salt og Tobak af Kiøbenhavn og de andre Kiøbstæder i Danmark gior hand og Regenskab og imidlertid staar aarlig for 24,000. 3) De andre Kiøbstæder i Danmark, naar Affortninger ere fradragen, har han forpagtet aarlig for 107,325 Rdlr.“ (3 Alt 151,325 Rdlr.)

23. Blev tractatet med Sverrig af mig ratificeret, og med Stofstetj Søen oversendt til Sverrig.

— Blev og resolveret at svare Ammerong og Molesworth, saavel skriftlig, som mundtlig, følgende Dag.

24. Blev saa udfærdiget en declaration til dennem og *Gots*, at de her værende holland: Skibe ikke kunde relaxeres, førend vores vare fri udi holland. 2) at fra dato Commerciën igien skulde være overalt fri. 3) at om ikke udi fire Ugers Tid vores Undersaatter blev Satisfaction given, da vilde vi sælge dem (Skibene) ved auction.

Mundtliggen blev dennem, saa og Engelstj: insinueret, at vi ei kunde give dem positif Svar, før at lade dem trupper over, før man vidste Conditionerne; 2) før at facilitere ratificationen af defensif Alliance og Commerce Væsenet, saa vilde vi udstille vores prætensioner til videre.

— Blev med fran: Embass: talt, og Meierkrone tilfreven om Equipage til Vands⁷⁹⁾ inod uførmødentlige Tilfælde.

25. Blev resolveret belangende recruter til Irland, at man ei kunde giøre det, og at det var mig uvidendes, om de kunde bekomme noget enten af Curland eller fra Norge underhaanden, som ei er virkelig udi vores Tjeneste; hvilket Brig: Ellenberg for sig i Stilhed kunde giøre, og overbringe lade.

26. Var jeg paa Jagt til Jagersborg med Landgreven af *Homborg*.

27. Blev Ammerong og Gos declareret, at saafremt de ikke skulde fra sig levere Certificationerne og Cognossementer af de her anholdte Skibe, at de herefter ei videre skulde antages eller attendes res. Gos svarede (at han) ei kunde giøre det førend Ordre af Statterne („Statten“); hvorpaa resolveertes at løse nogle af Værene udi visse Folks og Notariens Nærvarøelse, for at conservere Meisten til videre.

— Blev af vores Ministri udi holland berettet, at der var resolveret at afgiøre alting med os; mens deres Minister her lader dem af intet formerke, at have nogen ordre.

30. Berettes det samme; men intet endnu af bemeldte Ministri til os proponeret.

— Blev resolveret at rapellere *Lilienkrone* fra Wien, og en Secretair *Urbich* did at sende, til Correspondencens Underholdning.

79) Udrustning til Svæs af Krigsskibe. (Jvf. 7. og 21. April.)

Aprilis 1691.

2. Blev Raad *Hansen* stiftet op til *Sverrig*, under *Stin* for *Königsmarks* affaires, og efter *Feltmarsk. Bielkes* Begiering. Blev ingen skriftlig Instrux af os selv; men blev hannem i *Pennen* dicteret hvad han der skulde forrette, nemlig at fornemme af *Bielke*, hvad videre udi den nærmere Forening mellem os og *Sverrig*, hvorom med hannom her var talet, siden hans Opkomst udi *Sverrig* var passeret, og os derom til videre at referere.

3. Berettes igien, at de her værende hollandske ministri haver faaet ordre, i Mindelighed at afgjøre Sagen med os; men de forventer nærmere ordres.

— Reiste Landgreven af *Homborg* bort igien.

4. Medicinerele Jeg om Formiddagen. Blev *Lente* anbefalet, at besvære sig over Resid:(enten) *Gos* og Pension:(arius) *Hope*, som allene er Skyld til de brouilleries imellem os og *Holland*; blev ham og befalet at opponere sig imod *Staternes* Forehavende, over vores Underfaatters opbragte Skibe der at lade domme.

— Blev *Stokflet* befalet at communicere *Sverrig* de *Hollenders* intention, at de ei vil tilstede Fremmede hos dem negociere, saa længe de deres egen Fart haver formeent eller forbudet, hvad der imod var at gjøre.

— Blev og godt funden og resolveret at rapellere *Liliencrone* fra det Keiserlige Hof, og Raad *Urbich* („*Urbig*“) igien derhen at stikke.

— Berettes at den *Gottorffske Reichenbach* („*reigenbach*“) vil giere en Reise til *Odense*, („*Odensöe*“) for at „*abuschere*“ sig med deres *President Ahlesfeld* om den *Nye Unions* Befordring imellem os og sin Herre.

5. Befalede jeg *Ob. Rente M: Brant* at lade opstætte enhver under sin rubricke, hvad hver Maaned til Indtægt kommer, og til Udgiften udtræves, for selv herafter Betalingerne at ordinere.

7. Blev *Kong Wilhelm* svaret med *Labarre* paa hans Begiering om recruter, at *Brigadier Ellenberger* skulde videre mundtlig giere rapport derom. I midlertid blev *K. W.* tilkiendegiven om vores her udi *Irland* værende truppers Betaling, paa det de ei videre maatte desertere.

— Blev *Ob. L. Weier* et Compliment-Skrivelse med sig til *Kongen* i *Sverrig*.

— Blev Lilliencrones avocation erpederet, og hannem anbefalet ved Afsted hos det Keiserlige Hof om Mediation at sondere.

7. Blev Meiercrone beordret at pressere Frankrig om resolution angaaende *Sc-Equipagen*, saa og at hindre at Frankrig ikke noget med Hannover indgaaer angaaende det *Saxenlauenburgske*.

9. Holdt jeg min Devotion. Eftermiddagen beretter Stoflet at ratificationen af den sidste tractat med Sverrig og os var fuldkommelig udverlet.

10. Holdt min ældste Princ: *Sophie* hendes første devotion og communicerede hos Doct: *Masius* ⁸⁰). Blev berettet at Mons udi Hennegau var til Frankrig med Accord overgangen den 29. Martii efter vor Stil.

11. Beordres Lente udi Holland, saa og til La Foulereuse udi Engelland, at notificere tilligemed den Svenske Minister ved en Memorial vores med Sverrige giorte tractat til fri Commercien Maintinens; ellers blev Lente og anbefalet, at derhos mundtlig declarere, at samme tractat os ei hindrede at afgiere det hvorover hidindtil med Holl: og Engelland er tracteret.

— Blev og resolveret at lade convoiere vores og svenske Skibe til den 20. Mai næstkommende.

13. Beordres Stoflet at insistere paa conjunction af deres Convoier med vores, saa og at takke Kongen for ordre til Regieringen i Stade given, at lade passere franske Vare, som med vores passer ere forsynede.

14. Meierkrone skulde ikke bestaae paa banco Daler, for ikke (at) opholde Betalingen.

15. Giorde Rector Academiæ en Oration, og takkede for den nye Kappe, de af mig bekommet.

16. Havde den engelske *Selkirk*, („*Silkerke*“) som var hidsendt fra K. W. at giøre Compliment, sin audients.

— Blev og den Commission om Helsingörs Magisttrat igienemset, og der paa resolveret.

80) Hun var født den 28de Aug. 1677, og saaledes endnu ikke 14 Aar gammel. Om de to Gange feilslagne Underhandlinger om hendes Giftermaal, see nedenfor: 1691. August. 20, 23, 28. Septbr. 3, 13. Decbr. 11, 12, 18. og Dagbogen for 1696. *Sophie Hedevig* døde ugift paa Charlottenborg, den 13. Marts 1735.

17. Paa Ammerongs proposition, at relaxere de her anholdte Skibe, blev resolveret, at det ikke kunde skee førend han sig nærmere til satisfaction af vores Underfaatter vilde explicere.

18. Blev samme resolution til Lente udi Holland skiftet; blev og Ammerong hans Memorial hannem igien tilstillet, saasom den ikke var med tilbørlig Courtoisie underskrevet.

— Lod jeg mig første Gang Kopsætte paa Fødderne.

20. Bekom Efterretning at Frankr: (havde) resolveret Ratification(en), her gjort, at slutte, og at Frankrig, uagtet det ei er meldet om udi tractatet saa klart, saa dog vil assistere os contra quoscunque.

21. Blev Meiererone beordret at acceptere med tractats Nærverelse (sic) forommeldte declaration, og at ikke videre insistere om Franckrigs Concurrence til en Ex-Equipage for dette Aar.

— Til Haxthausen, at giøre et Compliment til *Meinders* fordi han igien bliver brugt til affairerne hos Brandenburg⁸¹⁾, og at give ham tilkiende, hvor høit det var fornødent at Holland sig i Tiden bedre mod os maatte comportere, og at alle Churf: Ministri, i Særdeleshed Fallison fik Ordre, den fortrolige Correspondens imellem os og Churfyrsten vel at cultivere⁸²⁾.

22. Næste jeg til Frideriksborg og Esserum. Blev om Aftenen berettet, at Toldforvalter Lars Eskilsen var hastig død i Kiøbenhavn.

81) I Kongens Skrivelse til Haxthausen af 21de April herder det: „Bey welche Gelegenheit du dan auch dem von *Meinders* en particulier zu „témoinniren hast, wie uns zu vernehmen besonders lieb gewesen, daß „er wiederum zu den publicq-affaires gezogen worden, In dem wir „uns daher die besaffung machten, daß die Sachen auch bald wieder „auf den alten Fuß zwischen uns und seinen Herrn würden gesetzt, „und die eine Zeithero fast ganz niedergelegene vertrau- „liche communication völlig erneuert und restabliert „werden.“

82) Saa tilfreds Kongen er med den brandenborgske Minister v. *Meinders*, saa misfornøiet er han med *Fallison*: „Das die auswärtigen „ministri in Zeiten dahin angewiesen..... und insonderheit dem „von *Falliseau*, dessen vornehmste Berrichtung aniso nur darinnen zu „beüchen schiene, unsere Consilia undt die actiones unserer Ministren „zu taxiren, und anstatt den hiesigen Englischen und Holländischen „Ministris favorable Sentiments bejubringen, Sie in Ihren præven- „tionen und Opiniatretés noch mehr zu stärken.“

23. Kom jeg igien til Kiebenhavn, hvor Reventlan og Zeffen havde holdt Conferens med Ammerong, og haver han ladt sig ud om at give satisfaction, saa at udi gros kunde handles derover, og sig forlyde henimod 135,000 Rdlr., dog uden ordre, mens af sig selv; men vores insisterede paa 200,000 Rdlr.

24. Blev Raad Hansen udi Stokholm beordret at confirmere („conformere“) Bielke udi den gode Disposition, han er udi, i Særdeleshed at befordre repressalier imod Holland, og conjunction med Convojerne.

— Blev ogsaa resolveret at Stokket skulde notificere Sverrig, at Neutralitet mellem os og Frankrig allerede var sluttet for dette Aar.

— Befom Breve fra Irland, hvor det ei seer ret vel ud for vores trupper.

— Repeterede den franske Ambassadeur declarationen om en illimiteret assistance fra Kongen i Frankrig, som til Meiererone er gjort.

— Blev resolveret at lade Von Stofen i Oldenborg sondere Bispen af Münsters disposition om neutraliteten.⁸³⁾

— Tog den Engelske Selkirk („Silkirke“) sin Afsted, bekom en Kaaarde med Demanter til present.

81) Den franske, og i flere Henseender udmærkede Biskop af Münster, Christoff. Bernhard von Galen (1650—1678) havde i sin Tid taget virksom Deel i Europas politiske Forhold, sluttet Forbund med K. Carl II; ført en Krig med Holland (1665—66), og siden deeltage med Iver i Krigen imellem Ludvig XIV og Nederlandene, som de sidste Jænde. 3 A. 1677 sendte han Christian V. Hiespetreyper i Krigen med Sverrige, (s. herom bl. a. Bisk. Vircherods Dagbog, S. 185. 197) og vedligeholdt sin Regierings mere militaire, end geistlige Character, endnu i sin høie Alderdom og lige til sin Død. De to paafølgende Biskopper i Münster gjorde sig mindre bekendte i Europas politiske Historie; men den til Biskop i Münster (29. Jul. 1688) valgte Fr. Christ. von Plettenberg tog derimod atter betydelig Deel i det tyske Riges Stilling, holdt paa Keiserens Parti imod Frankrige, og leverede ham Hiespetreyper i Ungarn. Hans forskellige politiske Forhold til Danmark kunne her blot antydes. Han indgik den 18de Dec. 1692 et Forbund med Christian V. som Hertug af Holsten, til Forsvar for de rigsfyrstelige Rettigheder i Tydmland, i Anledning af den nye hannoverske Churværdsighed; hvorpaa fulgte et noiere Defensions-Forbund, sluttet den 24de Marts 1693 imellem Danmark, Münster og Brunsvig-Wolfenbüttel, hvilket atter i Aarene 1698 og 1699 blev fornyet. (s. nedenfor 2 Jun.)

25. Blev ordre given om Vins(ier) at afbryde, og betale dem, som vil bygge igien udi Rensborg.

— Løb den liden Fregat Maagen fra Bankeflok.

27. Befom Stocfflet ordre at tale om mediationen med de svenske Ministris, og derhos dem notificere vores sluttede tractat med Frankr: til den Ende, for at sondere Sverrigs Tanker derover.

— NB. Notificerede Churfy: af Brandenburg den sluttede Marriage mellem hans Esster og Hert: af Gurland.

— Blev Meierkrone anbefalet at takke Kongen i Frankr: for den declaration, som Ambassad: her haver giort, saa og at give dem der tilkiende, hvad vi udi Sverrig lader negociere for at engagere dem med os og Frankrig⁸⁴), saa og det samme om Bispen af Münster.

29. Var jeg paa Jagt, og fangede en Hiort. Samme Dag havde vores Min: med den brandenborg: Pallison Conferens, hvorudi han sine officia til at afgjøre de Sager med Holland tilbød; her ved bleff ham discursvildt insinueret om vores mediation, hvilket ham syntes at approhere, og vilde fornemme sin Ch.(ur) S.(yrstes) Tanke videre derom.

30. Blev den nye Toldbrulle revideret, og i vores Nærvarrelse forandret og faststillet.

— Havde vores Min: om Estermiddagen Conferens med Ammerongen over de opbragte Skibe og Farten paa Frankr: og bleve saa godt som enig derom, uden hvad Sverrig angaaer, hvorfra vi os ikke vilde separere.

Majo 1691.

1. Beretter Meierkrone at have bekommet Fran:(sfe) ratificationen over den her sluttede tractat, saa og at de vilde betale den første quartal, mens ikke in specie.

— Blev udi vores Nærvarrelse Ammerongs Projet examineret om Farten paa Frankr:, og for godt befundet, att staae fast paa Sverriges inclusion ved en sær articul, som og strax blev forfattet;

81) Jof. Stocfflets Rapport af 18de April (Fryxels Handlingar. III. p. 241) angaaende »den affaire at saae Sverrig og Frankrige nærmere sammen, som i disse Dage er bragt paa Tapyet — sub auspiciis N.ice.»

jaa og at articulen om certificationen af de fremmede Minist: som Engel: og Holl: pretenderer at give Skipperne, var prejudiceerlig, og bedst at udelade, eller og noget bedre at indrette. Eftermiddag reiste jeg til Frederiksborg;

2. Kom om Eftermiddagen hjem igien. Imidlertid blev den Brandenburg: [Minister] foremrerte articul tilføjet, som interponent om Sverrigs inclusion; men det synes, de den ei vil imodtage; hvorfor *Lente* udi Holland blev befalet, saa og *Haxthausen* og „*La follery*:“ [Fouleresse] i England at deducere Marfagen, hvorfor vi os ei fra Sverrige kunde separere.

— Bekom vi en Memorial fra Resident *Goës*, hvorudi han tilkiendegiver, at have faaet nærmere ordre om Commers-tractatet, og at imidlertid det maatte blive ved præliminair-tractatet, og ingen *Vare* forbydes. Vi resolverte herpaa, at lade med ham og *Amerong* derover conferere, og skulde imidlertid det blive ved præliminair-tractatet indtil videre, som hannem og *Lente* i holland blev notificeret.

4. Blev *Stockflet* beordret at give tilkiende, hvorledes vi have kunnet afgjøre vores Tvistighed med Engell: og Holland om *Farten* paa *Frankr:* i det de afftaer af de pretenderte Condition(er) paa en vis *Lal Skibe* eller *Laster*; mens at Slutningen sig paa den *Articul* om Sverrig(s) inclusion havde accroscheret, som de ei vilde indgaae; saa og at foreskille dem, hvor nødvendig det var, at vi og Sverrig os ei fra hverandre separerede, mens i Alt de concert gif.

— Om Eftermiddagen havde *Vores* [Ministre] med *Bra:*⁸⁵⁾ *Falliseau* Conference om den articul om Certificationen angaaende, som den Engell. og Holl. Minister pretenderer at give vores *Undersaatters* Skibe, som segle paa *Frankr.*; og kom i Forslag, at i steden for certification kunde gives en Skrivelse en forme de recommendation. Saa blev og tracteret om (den) articul om Sverrig, mens kunde ei derover forenes, i det *Falliseau* af Sverrigs inclusion kun vilde giere et Compliment⁸⁶⁾.

85) Brandenburgs Gesandt.

86) Kongen var nu dog bleven gunstiger stemt for *Falliseau*: „Bey welcher Gelegenheit die mehrbesagten Eurfürstl. Ministris (von Meinders og Danckelmann) zu erkennen geben, wie seit unseren an „21. an dich ergangenen Befehl, der von Faliseau seine conduite

— Befom vores Convojer deris Instrux paa den Maade, som med Sverrig concerteret, som skal tillige med deris convojere paa Frankr:

5. Blev Haxthausen befalet at sige Chur-Fyrsten, at vi paa hans begiering vilde lade Fallison (sic) see vores tractat med Sverrig, om endstiondt os ikke endnu er communiceret den tractat, Churf: med Sverrig 1689 angaaende Gottorf havde oprettet.

6. Sked vi til Waals med Bøsser paa Rosenborg.

7. Befom Efterretning fra Stockflet at de nu vil lade Convojerne med vores conjungere, og at dertil 2 Fregatter skulde equiperes, saa og at de ei vil separere sig fra os udi denne Commerce-Affaire med Engell. og Holland.

8. Befom Efterretning fra Irland af H. af Wirtenberg fra den 8. April, at vores trupers tilstand var temmelig vel, og at de havde faaet en Deel af deres resterende „leeninge.“

9. Blev resolveret at giøre en tractat de commerce med Frankrig, saa og en med Portugal, og blev projectterne igiennemset, og af os approberet.

— Blev og den Engel. og Holl. M.(inister)s recommendation-Skrivelse, som vores Underjaatter Skibe skulde have, examineret, men ikke for godt befunden at antage, for ikke at prejudicere sig selv, eller Sverrige, som sig saa vel anstikker, til Mistanke Anledning at give.

— Blev Linker anbefalet at tale med Borgermester Schafhusen i Hamborg, at lade den franske Ambass: Breve ubehindret passere.

— Blev til Lente udi Holland skreven om at Ammerong ikke under hans memorialer Curtoisien vil sætte, at give der tilkiende, at Keiseren, Sverrige og alle Chur- og Fyrster(s) ministri deres memorialer med Curtoisiet underskriver, og Ammerong saaledes ingen Skiel haver det at difficultere.

11. Blev Stockflet tilskiffet et extract: protocolli over hele Handelen med Engelland og Holland om Gerten paa Frankr: med Befaling det at communicere, for at vise dem, at vi intet udi denne Sag, uden de concert, foretage. Saa blev ham og tilskreven, at

„der gestalt geändert, daß in Fall Er auf solchen Fuß continuiren solte, wir uns über Ihn nicht weiter zu beschweren, sondern vielmehr dessen gute intention zu rühmen Ursache haben würden.“

det var os fiært, at Sverrige havde resolveret at conjungere deres Convojer med vores, hvorover vi havde anbefalet vores at opsjette sin Reise til videre.

— Havde vores Conferens med Fallison anfangende articulen om de Skrivelser, som den Eng: og Holl: Min: vil medgive vores traficanter(s) Skibe, og blev ham forevist en ny articul, hvorudi om Convojerne, som Wi og Sverrig vilde lade medgaae, var giørt Melding, efter den derom i Conseilet forfattede projet. Mens han vilde ei, sigendes at Engl: og Holl: ikke kunde tilstaae, at om den Concert mellem os og Sverrig udi deres Dont giordes Melding; hvorover Vores projektet igien til sig tog, med den videre Erklæring, at saasom man ei kunde forenes om de foromrerte articuler, bedst var at tænke paa andre expedienter, om Articulens scopum at convenere, som han videre vilde estertænke.

— Om Aftenen vare vi til Giest hos *Gültenlew* udi hans Have.

12. Lod Jeg lade mig Naren paa den heire Arm.

— Saasom Fallison (*sic*) intet siden forebragt, fik Lente ordre at remonstrere i Holland, hvorfor Man ikke kunde overeenskomme over forskrevne articul, og derhos at declarere, at vi var geneget til at lade udgaae en Befaling til Cantzeliet, ingen Pas til Nogen at udfærdige, førend Suplicanten sin corporlig Ed haver aflagt, at være vores rette Underfaat, og Skiberummet med des Ladning haanem at tilhøre, Mens endog at have ei ladt (lader) nogen Ware af Contreband; for desbedre at forekomme alt Lurendreieri, som er scopus af hele tractatet, derom nu handles.

— Blev og Meierkron notificeret, hvorledes Fallison sig havde ladet formærke, at Engell: og Holl: vare fundet at ei respectere voris eller Sverrig(s) Convoyer, saa fremt der var nogen af Skibene, som førte „Pich“ (Veg) Liære og deslige, uanset disse Vare i tractaten (*sic*) med Holland fra Contrebande vare exciperende, som han ei formeente med Engell: saa at være. Derhos blev Meierkron befaleet at tale derom med Croissy og Frankr.(iges) Tanke at fornemme, hvad derved var at giere, naar sligt skeede. I lige Maade blev Meierkron et projet af en Commers-tractat med Frankr: tilsendt, og Ambassadeuren her Copie deraf tilfjillet; saa blev og vores Consul i Lisbon tilsendt et projet til en Commerstractat med Portugal, med en Juldmagt den at slutte.

13. Holdte vi Conseil over Alt, som hidindtil med den Gottorffske Canceleer, de Fyrstendommer concernerende, er bleven negotieret, og som han vilde reise paa nogle Ugers Tid til Chur-Saren, blev Hovedsagen, den nærmere Union med Hertugen og en *commun Militie* angaaende, til hans Tilbagekomst opsat. Saa blev og Oberste Thomas Bülaus og Cammerraad von Feldens Betenkende om Reductionen af visse Vetienter udi Oldenburg os forelåst, og derom en vis resolution at tage til videre udsat.

Eftermiddag blev Forpagtning af Provianthuset foretagen, saa og adskillige indlandske Sager, især Kiøbenhavn angaaende, om Canalens Menselje,⁸⁷⁾ foretagen.

— Beretter mig G. Reventlau at den Svenske *envoyé* havde temoigneret en stor Fornøielje, og derhos Taktsigelse for vores Communication om den sluttede Neutralitets Allians med Frankrig.

14. Skreivte Jeg til Frideriksborg; imidlertid gjorde vores Toldforpagtning med *Jens Lassen* og sine Interessenter klart, saaledes at han skal give for dette Aar 160,000 Rdlr., for det tilkommende 165,000 Rdlr., og det der næste Aar 170,000 Rdlr. til vores videre approbation, hvilken Jeg kan nok lade mig behage, saa som ingen er, som høiere derpaa byder.

15. Befom Stockflet atter ordre at insistere paa Conjunctionen af Convojerne, saa og at dirigere det derhen, at Sverrig sig noget nærmere vilde explicere over Mediations-Værket.

— Tog den Gottorffske Canceleer *Reichenbach* („Reigenbag“) sin Afsked ad interim, og befom et Brev med til Chur-Fyrsten af Saren.

— Beretter Stockflet, at Sverrige ei var endnu findet, at giøre nogen Neutralitet-Tractat med Frankrig; dog at blive neutral med alle Partiernes, i hvor vel der gives til Keiseren 3000 Mand, efter deres tractat med hannem; saa og at Beg, („pek“) Tiære, („teer“) Hamp og deßlige Vare, ligesaa vel med Engell: som holland, fra Contrehande ere exciperede.

16. Kom Ammerong her til mig og berettede at have faaet ordre, og kunde afgiere alting, som var stridigt imellem os, udi 2 Timers Tid.

⁸⁷⁾ Formodentlig menes her Nyhavns Canal eller Vasin, som blev gravet 1681. (s. bl. a. Birchereds Dagb. S. 207.)

17. Ved Jeg mig kopsætte („copsette“) paa Bedderne om Aftenen.

18. Blev Stokket paa hans Beretning, at Kongen i Sverrige ikke var ugenegen at conjungere sig med os udi mediationen, anbefalet at sondere de Svenske Ministre, paa hvad Maaner det bedst kunde skee, saa og at det var Tid nok at engagere andre der til, som dog ikke syntes nedig at være om vi vare eens; saa blev han atter beordret at insistere paa conjunctionen af Convoierne.

— Havde Vores Conferens med Ammerongen udi Friderichsberg, og declarerede han ei at kunne tilstaae, at Sverrige skulde includeris udi tractaten om Farten paa Frankrig. Om Satisfactionen for vores Underjaatter deres Skibe, de Selandiske Capere havde opbragt, offererede han først 30,000 Rdlr., og siden 60,000 Rdlr.; mens blev ikke imodtaget, saasom Staden sig vidt høiere belever belever, som Vores miste(mistete).

— Bekom jeg et Brev af min Broder P. Georg, at han havde permission, og var resolveret at gaae i Søen med den Engelske Flaade, som en blot Volontair og uden commando.

19. Beordres Lente udi Holland, at saasom vi ei kunde separere os fra Sverrig, og Staterne ei vilde indgaae des inclusion: Saa var bedst at sege, ved andre expedientier at forekomme de fluxerier (sic) og Underfløb, hvorfor Tractaten skulde gieres, og blev hannem tilsendt et projet af en ordre, som vi til den Ende vilde lade afgaae til vores Cancellier, hvilket Ammerongen ei havde disapproberet. I lige Maade skulde Lente insistere paa en høiere Summa, anlangende Satisfactionen for vores Underjaatter.

— Blev Churf: af brandenburg svaret paa hans besværing med Dr. Masius; blev og Haxthausen tilsendt Copie af D. Masius Memorial, og Svar paa forbenævnte Besværing, derudi bestaaende: at han med Uskiel er angiven hos Churf: at have i sine Skrifter injurieret nogle potentater af den reformerte Religion⁸⁸).

88) Om den hyperorthodox-lutheriske, af Christian V. meget afholdte Hofpræst, Dr. P. G. Masius, og hans store Controvers med de Reformerte i Tydskland, hvori ikke blot C. Thomasius, der var Masius (i meer end Navnet) overlegen, tog saa alvorlig Deel, at Christian V. siges at have ladet Thomasius' polemiske Kritik i „Monatliche Unterhaltungen“ 1689 brænde ved Bøddelen; men hvori omfærd og saa Churfysten af Brandenburg deeltog, ved en skarp Besværing over

— Bekom jeg Skrivelse fra min Broder P. Georg; at han som Volonteur vilde gaae paa den Engelske Flaade.

— Reiste jeg til „Efferumb,“ og blev der om Natten.

20. Drog jeg til Cronborg, og om Aftenen til Friderichsborg.

21. Begyndte jeg at bruge Melk om Morgen, for at drikke den 14 Dage.

22. Bekom atter et Brev fra min Broder P. Georg, hvorudi han beretter, at Kongen og Dronningen i Engelland ei haver for godt befunden, at han sig skulde embarquere paa Flaaden⁸⁹⁾.

— Kom Neve igjen fra Irland, som var hendsendt for at vide vores Truppers Tilstand, som beretter at være vel, og havde bekommet Betaling.

— Havde vores Conferents med den brandenburgske Fallison over det projet, som Ammerong sidst var tilfjillet, som han ogsaa

Masius til Christian V. (18. Apr. 1619) jvf. bl. a. Pontoppidans Dän. Kirkenhist. IV. S. 613—49. Zwergii Sæcl. Cleresie, I. S. 705—710. (Nedenfor, under 13. Jun. sees, at ogsaa Landgreven af Hessen-Cassel har besvaret sig over Dr. Masius.)

89) Prinds Georg synes at have haft nogen Tilboielighed for Marinen, endstiondt Wilhelm III., der overhovedet behandlede ham med stor Skulde og Eiegyldighed (ligesom han ogsaa af Jacob II. blev betragtet som en ubetydelig Person) ikke vilde give ham nogen, til hans Stand svarende Post ved Flaaden; og som man seer, ikke engang stottede om at han skulde være med paa noget Stog. Dette Forsæt var opstaaet hos Prindsen, tildeels af Hertrydelse over den Tilfidsfattelse og uanstændige Behandling, der var vilit ham under Felttoget i Irland, hvorhen han var fulgt med R. Wilhelm. Denne svarede Prinds Georg ikke et Ord, da han foretog sit Dulle for Kongen, inden han tog over til Flandern; men Wilhelm gav sin Dronning de fornødne Instructioner; hun skulde søge at bringe det derhen, at Prindsen af sig selv opgav sit Forsæt. Dronn. Maria søgte først at overtale Lady Marlborough til at bringe Prindsen hertil; men hun afslod at ville gjøre det paa sin egen Haand. Pr. Georg, der allerede havde sendt sin Equipage ombord, vilde nu ikke trække sig tilbage. Da sendte Dronningen (efter den modtagne Anviisning af Kongen) en formelig Befaling til Prindsen, ikke at begive sig ombord paa Flaaden. (S. Account of the conduct of the Duchess of Marlborough. Lond. 1742. p. 39. 40.) Saasnart Dronning Anna besteg Thronen, blev Prinds Georg udnævnt til Stor-Admiral (Lord high Admiral) og Warden of the cinque Ports, m. m.

approberede, og tilfagde at ville hos Kongen af England og i Holland en god resolution derpaa befordre. Det samme blev Lente notificeret, og hannem derhos om satisfactionen for vores Underfaatter tilskreven, at dersom dermed endnu længe skulde traineres, kunde vi ei forbigaae at lade de her anholdte hollandske Skibe og Varene auctionere og forkøbe.

— Maatte „Güldenlew“ skrive [til] Ples, at sege at dissuadere min Broder P. Georg at gaae til Islandern, og at det var bedst, han sig efter nærværende Conjunctiones indifferent udi Alt beviste⁹⁰⁾.

— Blev adskillige Puncter angaaende J. Lassens Toldforpagtning resolveret, og dermed Forpagtningen faststillet.

— Bekom Baron Jul, Harboe, Günter og Kruse Ordre at eftersee Regnskaberne, som vores Underfaatter gjer paa de Severne, og at de med dem om en vis quantum havde at liquidere og siden os det at referere.

— Blev den Forslag, som Regjeringen og Kammeret udi Oldenburg havde givet, om det ede Gudsrets Besættelse imod nogle Nærds Frihed, af os approberet.

— Beordres Commandeur(en) paa vores Convoier til Frankrig, at ei vie længere efter svenske Skibe, end til den 13. Junij, saa og at bruge Vimpel, om endskiondt Everrig det ei gjerde; saa og om Varene af Contrebande, for vores Underfaatter at forstaae, skulde være Veg, Hamp, Liere, Master; mens i Henseende af Everrig forblev det efter deres Tractats Indhold med England og Holland.

90) Prindsen fulgte dette Raad. Han holdt sig fremdeles, saa længe Kong Vilhelm levede, ganske i Baggrunden, skiondt han kom regelmæssig i Parlamentet, og ofte ved Hoffet. En samtidig Forf. (*Spring Macky's Memoirs*), som beretter dette, føier til: „He diverted himself with hunting, and never openly declared himself of any party.“ Han havde den 12te Mai tilskrevet Kongen følgende Brev: „Wie wohl ich legetens geschrieben, ich werde diesen sommer als volontaire mit auf die Flotte gehen, es hat aber der König aus leicht zu verrathenden ursachen durch die Königin solches verhindert, wie Ludolf van Graf Reventlow ausführlicher berichten wurd. Für dieses mahl „submitire ich mich; ist aber mein tross, das ich gezeigt, das ich habe nicht lust zum stille sigen bei einer so importanten conjunctur.“ (Ew. Königl. Maytt. Gehorsamer Diener *Georg.* (London. 12. Mai 1691.)

— Vefom Breve fra min Broder P. Georg, at hans dessein at gaae paa den engelfke Flaade var hannem af Kongen og Drenningen contremanderet⁹¹⁾.

— Vefom et Brev af S: Wirtenberg, af 23. April.

— Vefom Tidning at Stalden paa Nykøbing var afbrændt den 21. Mai⁹²⁾.

25. Sif jeg Skrivelse fra min Søster Churfyrstinden af Saren, at Churfyrsten og Churfyrstinden havde været upasselige.

26. Skrev Jeg til min Broder P. Georg, anlangende hans Forehavende at gaae som „Volunterer“ med den engelfke Flaade: at mig syntes det var nok, at han havde tilkiendegivet sin gode Willie og inclination dertil, og at han fremdeles kunde holde sig indifferent udi alting, beraabendes mig paa (det) som Jeg med Guldenslev og „Reventklau“ havde ladet skrive til Pless og min Broders Secretarius.

— Blev Meiercrone anbefalet, at insistere paa Subfdiernes Betaling Quartalsviis; eftersom vi vores Estat og reglement derafter formeret (have); saa og at communicere *Croissie*, at Sverrig var vel tilfreds, at vi os med dem udi Mediationen associerede; dog foruden noget Concert; og at det var godt og tienligt at Frank(rige) nogen Ministre til Sverrige sendte, for at confirmere de vel intentionerede Ministre udi deres gode disposition.

— Blev udi Regensburg *Piper* anbefalet, at give Rigsforsamling(en) Efterretning om vores sidste sluttede tractat med Sverrig, paa den Fod, som Sverrig det allerede havde gjort.

27. Giorde jeg en Tour hen til Cronborg.

28. Vilde jeg segle til Kiebenhavn med min nye Jagt; mens Vinden og Strem var imod, saa jeg fierte til Lands til Copenh:

29. Begyndte min Fod at giere mig ondt.

— Berettes at Hamborgerne var snart udi allarm og bange, at vi vilde bombardere dem.

— Blev Hansen tilskreven, at svare Grev Bielke paa hans proposition, at overlade nogle tusend Mand til administratoren, S. af

91) Dette Sted er oversireget med Slyant; da Indholdet allerede ovenfor er anført.

92) Alle ovenstaaende 11 Artikler ere anførte under 22. Mai. Mueligen har Kongen glemt at sætte et sildigere Datum ved nogle af de senere.

Wirtemberg, før at maintainere Neutraliteten, at vi ei dertil vare „ugeneigen,” naar Sverrig vil give Halvdelen.

30. Blev det bedre igjen med min Fod.

— Blev *Linker*⁹³⁾ beordret at detrompere Hamborgerne om deres Faux bruit. („brut.“)

— Blev til den Engelske og hollandske Minister communiceret extract af vores instruction for Commandeuren af Convoyerne; saa og tilkiendegivet, at han med de hos sig havende vores og svenske Skibe den 13. Junii tilkommende skulde bortgaae, og sin Reise giennem „Canælet“ til Frankrig, Spanien &c. fortsætte.

— Dette samme blev Lente og Foulersse („Folleres“) sendt, med Befaling det paa sine Steder at tilkiendegive, paa det at Parten desto mindre (mere) umolesteret kunde blive, og (Skibene) des siikrere passere og repassere.

Blev Regjeringen udi Tyristendommerne anbefalet at inquirere om de allerede obtinerede Sø-Passer, under Foregiveness at være voris Underfaatter og Borgere udi en eller anden Riichsted, om de og ere bosiddendes sammesteds, og hvor deres Skibe sig befindere, og om de demnem selv tilhører.

— Berettes at *Trump* var død udaf en Steen i Nyren som et Hene-Veg, og udi Galden 19 Stene, stor som en pistol Kugle.

Junius.

1. Blev Stockflet beordret, videre at tale om mediationen, og dennem Nødvendigheden at forestille, og derom nogen vist (sic) Aftale imellem os begge indbyrdes at giøre; saa og om Conjunctionen af Convojerne, saasom vi denne Gang udsendte vores, at de da en anden Reise vilde medsende en af deres; denne Gang havde vi anbefalet vores Convojer deres Curs den 13. Junii at fortsætte.

— Blev resolveret, at de Skibe, som en fransk Fregatte havde taget under Norge, skulde fri declareris, saasom det var steet paa vores Sø og Strøm.

— Gav de Engelske og Hollandske Ministri en Memorial til

⁹³⁾ Georg Linker (f. omtrent 9. Mai) var under Christian V. i en Tid var „Resident ved den nederlandske Kreds“ med 2500 Rdr. om Aaret.

os, for at arrestere forskrevne franske Fregat udi Sundet, som den blev afflagen.

— Beretter H. af Wirttemberg fra Dublin d. 13. Mai, at G. L. „Ginkel“ skal commandere der i Irland en Chef.

2. Blev franske Ambass: communiceret, hvad Stofflet om Mediation var bleven anbefalet, saa og at Von Støcken skulde giøre en Reise til Münster for at sondere Bispens intention over nærværende conjuncturer; saa og at Meiercrone skulde insistere paa det med H: af hannover, om det Saren-Lauenburgske Dont intet maatte tracteres, om ellers Frankr: nogen reasonable Forslag vidste at giøre, Sagen at forlige, vilde vi os derover med Frankr: gjerne fornemme (forene?)

— Svarede Jeg min Søster, Churfyrstinden af Saren, paa hendes Brev om Churfyrst: og Churprindsens Sygdom.

3. Var jeg med Dronningen og Prinds.(essen) paa min nye Jagt om Middagen, og seglede til Guldenslund;⁹⁴⁾ saa om Aftenen igiennem Guldenslund til Copenh.

4. Var jeg om Morgenen udi heieste Ret. Efter Middags skrev jeg til min Søster, Dronningen udi Sverrige, med Grevinde Schack⁹⁵⁾. Udi Brevet blev saa in generalibus noget om en nærmere Fortrolighed (skrevet), heraaendtes sig paa Grevinden, at hun skal om aften med Dronningen tale; i særdeleshed hvor det staaer med Princessindens Ugteftab med den unge H. af Gottorf.

5. Sif Stofflet ordre at commu:(icere) de Svenske hvad Amerong angaaende Satisfaction for vores Undersaatter(s) i Seland opbragte Skibe havde proponeret, og derhos tilkiendegive, at saasom Holland og skal være inclineret at contentere Sverrig, vi vilde formode, saafremt det skulde ske førend vi kom til Guden, Sverrig jo derhos dennem lader declarere, at om vi ikke skulde naae

94) Hvad denne Jagt kostede at bygge, lod Kongen udrede af sin private eller Chatel-Casse, hvoraf til denne Post i Maret 1690 udbetaltes 2099 Rdr. og i A. 1691 endnu 2119 Rdr.

95) Den her nævnte Grevinde Schack maa vel være Enken efter Kammerherre Grev Ditto Diderick Schack til Schackenborg (Feltmarskalk Hans Schacks eneste Søn, død i Jul. 1683) Sophie Amalie Marschall, (f. 1656) som Grev D. Did. Schack i sit andet Giftermaal ægtede 1674. Hun døde 10. Nov. 1707. (S. Stamtablen i Hofmann om D. Adelsmand. III. 259.)

vores satisfaction, han ei kunde forbigaae os at assistere, hvilket vi reciproce til at declarere og at prestere vare geneigen og resolveret.

— Om Eftermiddagen havde vores med den franske Ambassadeur over en ny Commerce-tractat Conference, og blev af hannem hos vores projet intet af importance erindret, foruden hvad articulen om den paa vores Side udi disse Lidet af Krig stipulerede Remission af Halvdelen paa „Fatzgelt“, ou 50 sols par tonneau, angaaer, som han til Frankr: remitterede.

— Saa blev aftalt med hannem, at i Steden for Prætentiosnen af franchise for Told og Conjunction, hannem aarligen et vist quantum skulde godtgjøres.

— Insisterede han paa at denominere, hvor vidt vi vilde extendere Frihed og Rettighed af vore „Custer“ (Kyster).

5. Beretter Lilliencron at have taget sin Afskeds-Audience hos det Keiserlige Hof, og i saa vidt fornømt, at naar de udi Fremtiden inclinerede til Fred, at de da gjerne fremfor Andre skulde admittere os til mediatores.

6. Blev Lente i Holland befalet, at insistere paa høiere Summe for vores Undersaatter, end, som Ammerong hidtil havde offereret, thi deres Skade sig over 100,000 Rdlr. effective beleber; saa og at desforuden alle Skibe, som ikke ere distraherede, skulde restitueres.

— Til vores Naad *Urbich* udi Wien ordre at acceptere den Keiserlige Erklæring om vores mediation; nemlig at Keiseren selv var betænkt, naar det kom saa vidt, den os med at offerere eller overdrage.

— Vefom og ordre at udlese Diploma primogenituræ paa Grevskaberne O: D: (Oldenborg og Delmenhorst) og til ViceRigs Cantzeler en discretion paa 1000 Rdlr. derfor at presentere.

— Brugede Jeg Melken denne gang for det sidste, og til Beslut.

8. Blev den brandenb: Minister, efter Vor befaling, forelåst Vores seneste tractat med Sverrig, og af hannem derimod til vores ministri igien communiceret den tractat, som Churbrandenb: med Sverrig haver gjort ann. 1686, dens substans bestaaende udi en

defensiv Forbund, og til at maintainere Freden og religionen i Lybskland.

— Blev resolveret, hvorvidt vi vilde forstaae vores Søfyster, nemlig saa vidt Sigtet af Landet naaer udi Søen; saa og Alt hvad begribes imellem Neusen (= Næsse, Lintconæ) i Norge og Harboøre i Syssland („Jutland“) at det til vores Strømme og Dominio hører.

— Blev og for godt befunden at blive ved den Forpagtning, Commissariat af Søet: [Staten, eller: Søen] havde gjort om proviant-huset, og skal Hollegaard („hollegar“ Hulegaard?) demitteres, mens og hans forstrakte Penge hannen betales igien.

9. Badede jeg første Gang paa Rosenborg.

— Gik ordre til alle vores udlandske Ministri og Betiente, at vi have taget den resolution at blive neutral først for dette Aar; og at vi derom med Franckr: og Sverrig havde conveneret.

— Blev Meierkrone tilsendt hvad med ambassadeuren udi den sidste Conferens var passeret, og at vi vel kunde tilstaae, at ambassadeuren paa en Maanedes Tid blev depescheret til Sverrig, til at befordre den nærmere forening med samme Krone.

10. Blev tvende 24pund: Jern Stykker prøberet, 1 Gang med 16 P. Krud og en enkelt Kugle; 2. Gang med 12 P. Krud og dobbelt Kugle; 3 Gang med 9 Pund Krud og en Knipfugle, hvilken prøve de holdt vel ud.

— Blev Soldens Forpagtning udi Norge af de der til Committerede igiennem seet.

11. Badede jeg „det andet“ Gang paa Rosenborg.

— Blev efter vores Godtbefindende *Masius* Rector *Academiae* declareret, og med Ceremonier i Vor Frue Kirke celebreret, som i forrige Liber haver været praxin⁹⁶⁾.

96) Det synes heraf, at Kongen maa have havt nogen umiddelbar Deel i, at Profeser *Masius* dette Aar fik Rectoratet. Han var altid i megen Guds til hos Christian V. til hvem han først var bleven anbefalet af Storecantseren Grev Fr. Ahlefeldt, og blev af Kongen 1682 udnævnt til Profeser theol. designatus ved Kiøbenh. Universitet; men imidlertid samme Aar kaldet til Legationspræst i Paris, hvor han gjorde sig meget yndet af Geh. Raad Meiercronen, ved hvis Søsterdatter han siden blev gift (4. Sept. 1691.) 1686 udnævnte Christian V. ham til tydsk Hofpræst og Profeser i Theologien; og ligesom han var Kongens Confessionarius, (og tilstede hos ham i

12. Befom Breve fra C. Gyldenlöve og Ob: Trampe, at de vare ankomne til paris, og vilde faa videre fortsatte deres Rejse til den franske armee i Flandern.

— Blev *Trampe* (sic) tilsendt den Instrux, som er given Walter, for at rette dem efter, til han kommer til dem igien.

— Befom ogsaa Brev fra Hertug: af Wirtemberg om Trupernes Tilstand i Irland, hvilken endnu er temmelig, dateret den 23. Mai; og saasom Jeg havde fornemmet den unge „Labarris,“⁹⁷⁾ som var hidsendt, flette comportedent udi hans Tilbagerejse, faa og at han skal ville søge at debauchere („debojere“) G. M. Tetau fra Os og til Kong Vilhelm, saa haver vi befalet at give det H. af Wirtemberg tilkiende, og at han ikke burde taales hos vores truper.

— Eftermiddagen blev Conseil holden over Forpagtningen udi Norge, og af os resoluert den Nordenfields paa 3 Mar at faststille, imod 80,000 Rdl. det første, 90,000 Rdlr. de begge andre Mar⁹⁸⁾.

— Blev og resoluert om Satisfaction med Holland for vores Undersaatter, naar det ei heiere kan bringes, da at lade det blive ved de offererede 80,000 Rdl. for at afgjøre den Sag.

13. Refererede vores om den Conferens, de havde havt med Fallison, som (har) sagt, at Ammerong ei havde videre instrux end til de 30,000 Rdlr. og derhos at England og Holland var begierendes,

hans Hæfset og ved hans Dødsfeng) saaledes satte Kongen ham og faa 1692 til at vare Grevinde Neths Strikfaber i den afd. Dr. Laaseni Sted. Foruden at han var en beglærd Theolog og meget arbeidsom Forfatter, gjaldt han ogsaa for en god Taler. Hans academiske Disertationer og Taler udgav Prof. Søren Lintrup i to Dels, 4to. Hamb. 1719; og har her i sin Fortale givet en meget berømmende Skildring og Charakteristik af Manden, hvoraf man ogsaa seer, at Masius ikke har manglet Misundere og Uvenner i Danmark. Masius eiede Ravnstrup i Sjælland, hvor han døde, 2. Sept. 1709. (Han var født i det Lauenborgske 1653.)

97) Labarre nævnes ovenfor (den 7de April) som den, der i et Slags diplomatisk Hverds, eller i Anledning af de danske Hielsetroppers Rekruttering, havde været sendt fra K. Wilhelm til Christian V.

98) Indtagten af den Nordenfieldske og Bergenske Told i Norge (den første fra 1691 af) horte til dem, der flød i K. Christian den Femtes private eller Chatol-Casse.

at tillige noget om contrehande Vare, saa og om ei at handle fra een fiendtlig Plads til den anden, om Maaden af repressalier i Fremtiden, og ellers en og anden (Sag) maatte aftales.

— Herpaa gif ordre til Lente i Holland, at om deslige at indgaae fornøden var, Commers-tractatet at slutte; at vi (til)lige mundtlig en vilde forklare, ikke at tilstede at af vores Undersaatter Veg, Liere, Hamp skulde feres til Frankrig for dette Aar, saa og at demnem skulde forbydes at trafiquere fra en fiendtlig Havn til en anden for dette Aar.

— Badede Jeg om Morgen den 3die Gang; om Eftermiddagen skød vi om en Dre.

— Skrev vi til Landgreven udi Hessen om D. *Masius*, at vi ei kunde formene hannem at skrive, saa længe de reformerede continuerede at skrive imod hannem og vores religion.

— Gif *Linker* Ordre med *Ehrenschildt* at forseege at disponere Magistraten og Borgerflabet i Hamborg at deputerer nogle til os, for at afgiere gravamina saa og at sætte sig med os, som de ved deres Skrivelser til os contesterer at ønske.

15. Blev paa Ammerongs Begiering, og den brandenb: (Ministers, samt) *Molesworths* („*Molisvort*“) intercession af os beviliget, at imod de 4 Skibe, som af vores udi Holland ere løsgivne, 2 med Salt af de her anholdte hollandske Skibe i lige Maade skulle relaxeres.

16. Blev *Meierkrone* svaret paa hans sidste relation, at det var bedst at *Abbé Bidal* sig opholdt udi Rensborg eller Glückstadt, saa som han ei var sikker nok udi „*Altena*;“ et eventual Concert imod Engelland eller holland om vores convojer af demnem skulde attaqueres, kunde udsættes indtil man saae, hvorledes de sig imod convojerne anstikker; at vi i Sverrig vilde lade jøndere om en Besending af Frankr: der var angennem.

— Bevilligede Jeg, at *Gyldenlöve*, *Reventlau*, *Jul*, *Jessen*, saa og *Secretairen* udi *Cantzelliet*, maatte antage de presenter, franste ambassadeur til dem, paa hans Konges Vegne, for den sidste giorde tractats Slut havde ordre at distribuere.

— Badede jeg „det“ 4de Gang paa *Nosenborg*, om *Astinen*, og med det samme lod mig kopsætte.

17. Havde vores med Ammerong og Fallison Conferens om de anholdte Skibe, og Farten paa Frankr: mens kom ei til Slut.

18. Saae Jeg den geheime Commission igiennem, anlangende reglementerne og Voriß Indtægt og Udgifterß repartition, og approberede Jeg Commissariernes Betænkende for dette Aar; mens for tilkommende Aar det at udsætte til man kan see, hvorledes det sig bedst vil passe, enten som mediateurs, eller paa anden Maade „*quartier*“ (*Quartaler*?) at bekomme, eller maaskee andre Maade findes.

— Blev Krydsernes instrux vaa de Norske og Jydskte Custer oplæst, og approberet, som befæster vores Høihed og Rettighed udi Nordseen; blev og for godt befundet at serordne nogle Commissarier udi Tyrstendommene og Grevskaberne, vores intrader udi bedre Ordre til Underfaatternes Vedste at sætte; saa og om de 4 Regimenterß bedre Inddeling for Furagen at indrette. I lige Maade om executionens Ophævelse og de mange Slags Rubriker af Skatter udi eet quantum at sammenføie; i lige Maade skulde det udi Dannemark og Norge ogsaa practiseres.

— Om Aftenen badede jeg det 5te Gang paa Rosenborg.

19. Blev Stockflet beordret, at hvad som med Ammerong her var tracteret, de Svenske at communicere, og for at giøre Communicationen saa meget confidenter, blev den svenske Envoic her Ordren udi originali forelæst, og af hannem med Taknemlighed modtagen.

20. Blev efter lange debat og difficulteter imellem Vores og Ammerong &c. accorden med Holland om de anholdte Skibe sluttet, og giver de os for de afhændede Skibe 85,000 Rdlr.; saa skal de derforuden og restituere 7 Skibe in natura, saa og Pengene for det Skib Sophie Amalia, som er solgt for 22,000 Rdlr. Derimod blive de her anholdte hollandske Skibe i lige Maade restitueret.

— Saa blev og med Engelland og Holland aftalt, ved en sær declaration, som vores ministri til den Engelske og Holland:(ske), og de derimod til dennem extraderte, at udi Trenttiden ingen repressalier skal gives Form efter 4 Maaneders Forløb efter tractatet mellem Sverrig og Holland; saa og om nogle andre puncter, som under den 13. Junij findes anfert.

— Gif ordre til Commendanten paa S. Thomas at hidskiffe acta om den Sag, som det Churbrand: Compagnie med vores der

haver høvt og tabt⁹⁹); saa og at suspendere executionen indtil videre, hvorimod det brandenburg: Compagnie skal stille caution her eller udi Hamborg de judicatum solvi (sic).

— Om Aftenen badede jeg det 6te Gang.

22. Beordres Stockflet, at give de Svenske til kiende, at vores accord om de udi Siælland (Zeeland) opbragte Skibe var sluttet, mens ratificationen paa 6 Uger udjat, udi den Forhaabning at Sverrig imidlertid og skulde komme med Holland til Slutning; og hvis det ikke skeede, at vi vare genegen Sverrig til sin Satisfaction at hielpe, og derudi tractaten, (sic) sidst sluttet, vores accord med holland uanset, oprigtigen at efterleve.

23. Blev Meyerkrone anbefalet, at give det samme de Franske tilkiende, og derhos at insinuere, hvorledes vi ved fornævnte accord havde fuldkastet den fameuse Convention imellem Gnegelland og Holland, i det de ere bleven nedt til, at lade vores Undersaatter uforhindret til Frankrig negociere. Saa blev ham og tilskrevet, at approbere Croisy(s) sentiment om mediationen, at den ei burde at skee med esclat, og at det var at ønske, om Sverrige kunde disponeres derover med os og Frankr: noget at concertere.

99) Den St. Thomas var (egentlig allerede 1665) taget i Besiddelse af de Danske, som et forladt Land; i den Anledning oprettedes (11. Marts 1671) et Bestindigt Compagnie, der jævnlig omtales i Christian V. Dagbøger, og hvori Kongen selv havde Actier. 1685, 21. Nov., blev et Handelsforbund indgaaet imellem Danmark og Brandenburg paa 30 Aar, i Følge hvilket et brandenborgsk Compagnie tilstedtes at indrette sig i Byen St. Thomas. Heraf optom baade Meiligheder for de Danske, og Aenighed med de Fremmede. Churfyrsten af Brandenburg sendte endogsaa 1690 en Fregat til Den (G. Høst Esterr. om St. Thomas, S. 31.) Det brandenborgske Compagnie klagede over ubillig og uretlig Behandling af den danske Vice-Commandant Joh. Lorenz, som havde negtet dem Appellation til Kiøbenhavn, m. m.; og der udgik under 20. Jun. 1691 en Befaling til ham fra Christian V., at indsende alle Acter i Sagen, og i Følge den Caution, Brandenborgerne havde stillet, at udsævere dem de Vare, hvorpaa Lorenz havde lagt Beslag m. m. Gienpart af Brevet blev samme Dag tilsendt Gesandten Forthausen i Berlin. (s. nedenfor den 31. August.)

— Beordres Brandt at lade mynte 2000 Ducater af vores Mynt, til at beskiende den franske ambassadeur.

— Blev resolveret at lade ved Raad Hansen Felt-Marsk: Bielke give tilkiende, at den Svenske minister i Wien og Regensburg sig ikke saaledes comporterer, som den Fortrolighed, som er imellem os og Sverrig det udfrave.

24. Reiste Jeg til Frederiksborg, og kom

25. tilbage igien.

26. Blev der skrevet til Hansen at komme tilbage igien; saa fremt Bielke ei expres skulde begiere, at han endnu noget skulde blive udi Sverrige.

— *La Fouleresse* skriver, at de Officerer, S: af Wirtemberg vilde sende til Norge, for at afhente Folk til recruter, vare contremanderet af Dronningen i Engelland, med Formelding, at for denn campagne ingen recruter behøves.

27. Gik ordre til *Hawthusen* at continuere sine officia til at befordre en god Fortrolighed imellem Chur-Saxen og Brandenburg, og særdeles en Concert om det Saren-Lauenburgske Dont, og til den Ende at offerere dennem vores assistentz efter den Forklaring, som Lente derom tilforne havde gjort.

— Blev *La Fouleresse* beordret at besvære sig hos Dronning af Engelland over deres Convojers insolens paa vores Stromme og Kyster udi Norge, og derover begiere Satisfaction, og at protestere imod deres Admiralitets-Domme imod vores Undersaatter, saa som de ingen Jurisdiction over dem have, og at deslige Sager behøver at blive foretagen og revideret udi Conseillet efter tractaten.

— Blev Lente i Holland tilskreven om den nye Toldbrulle, at den var i mange Stykker formindsket, og udi Alt forrige Tractater conform indrettet, saa at de Holl: havde at glæde sig „sielfff“ derover.

28. Gik Ordre til Regjeringen i Glückstadt, at inquirere imod de Glückstadtske Lurendreiere.

— Saa blev og Commandanten sammested Oberst *Harbo* anbefalet at anholde dennem, naar (de) paa Elven kommer, indtil videre.

— Blev paa Bergen By, i Norge, Supplik; fremmed Rug udi Tolden at formindskke, resolveret, at det dennem paa nogle Maaneders Tid kunde bevilges, og at derom en Befaling skulde projekteres.

— Om Morgenen tidlig excercerede vi vores bombarderere,

og kastede de 60 granater udi 20 Minuter; de længste faldt 3800 Alen, af de to 50pd. Mørser.

29. Blev Stockflet beordret at communicere de Svenske, at vi paa 8 Maaneders Tid til de Engelske og Hollandske havde bevilget, at Reg, Samp og Master af vores Undersaatter ei skulde føres til Frankrig. Mens hvad (de) Svenske angik, at de blev ved deres tractaters Indhold med Engelland og holland Blev hannem og anbefalet at formidle det derhen, at der maatte, efter den stettinse Fordrag, udnævnes Commissarier paa begge Sider, som kunde udi Mindelighed convenere over *Thoti's* og andre vores Undersaatters particulier gravamina imod de Svenske. Det samme blev og den herværende svenske Envoyé insinueret.

30. Gik Meiercrone ordre at være tilfreds, at Subsidierne her- efter ikke quartaliter-viis, mens maanedlig bliver betalt, efter Frankrigs Begiering.

— Gav vi ordre til Admiralitetet at relaxere de hollandske Skibe, efter *Ammerongens* Begiering. Mens tillige gik en geheime ordre til Admiral Span, at trainere med des execution indtil videre, for først at see, om Engelland og holland skulde og vilde approbere *Accorten*, giert med *Ammerong* og *Molesworth*.

Julii.

1. Reiste Jeg med Dronningen og Prinds Friderich til Gorfør, og embarquerede os mod Aftenen, og blev paa min Jagt om Natten; Kom i Land anden Morgen Kløkken 7 i Nyborg.

2. Til Odense.

3. Reiste Jeg over Affens med P: F: og Dronningen over Melfart til Dronn: Lund.

4. Kom jeg til Rensborg om Aftenen.

6. Reiste jeg til Glückstadt; anden Dagen blev de Deputerede fra Hamborg admitteret til at giere Opvartning, og som de derhos anholdte, at deres arresterede Skib udi Bergen maatte relaxeres, saa og deres Commerce af Ds favoriseres, blev dennem af vores tilliendegivet, at derover her, for Tidens Kortheds Skyld, ei kunde handles; mens de kunde følge til Kiøbenhavn, (og) der videre Besøden forvente, som de deputerede ad referendum antog.

7. Gik ordre til regieringen, saa og til Commendanten og

Vice-Admiral *Paulsen*, at anholde alle Skibe paa Elben, som føre Borens Blagge; og de som der under giver sig an for Glückstädter eller Altonauer ei at loslade, førend de have sig obligeret, ved Caution eller Bodmerie, at ville continuere Farten sammesteds paa 10 Uar, og skal imod dem, som det refuserer at gjøre, som imod Lu-rendreiere procederis.

— Saa som G: af Gottorff og min Søster havde ladet mig complimentere, saa jendte Jeg Camm: Junker *Wind* for at complimentere dem igien paa mine Vegne.

— Om Aftenen afgif et kient lidet Fyrværk.

8. Reiste Jeg til Rensborg igien; om Middagen var Jeg til Gæst hos *Rumohr* paa Hanerau.

9. Sif vi Breve fra Stockfleth, at Kongen i Sverrig var af lige Mening med os, at vi og Sverrig allene blev partes principales udi Mediationen; derhos blev og berettet, at Sverrig med Hanover vilde indgaae en Garantietractat over Neutraliteten.

— De Afskiffede fra Zelle og Hanover havde deres audience, og congratulerede mig til Ankomst udi Holstein; og som den Hannoverfke sig imod Borens Ministris noget haver ladet formærke om en Tilfamsføttelse med hans Herre til Fredens retablering, er hannem bleven insinueret, ligesom Ambassadeuren af Frankrig forhen var sctet, at naar Hertugen nogen Minister til Riebenhavn skiffede, og sig om sin Mening noget nærmere explicerede, vare vi i lige Naade genegen, med hannem os derover at indlade, og til Sagens Befordring Alt hvad af os udtræves kunde at contribuere.

— Den anden Prinds af Hanover lod mig og complimentere ved Moltke, og sig recommenderede til Hufommelse; hvilket er uden hans Hr. Faders Vidende. Den Hannoverfke og Zellske bekom deres receditiver, og intet videre.

10. Lod jeg mig en stor Tand, som var løs, udtræffe af min Mund.

— Blev Span beordret at lade uden hommen passere de anholdte hollandfke Skibe, uden videre Ophold. Derimod gav Ammerongen sin skriftlige Caution for Betalingen af de udlørede Satisfactionspenge.

— Arbeidet ved Glückstad og Rensborg, samt Cavall:(erie) og

Dragoner befandtes meget vel, saa og Infanteriet i holstenſke Fæſtninger og til Arbeid commenderte udi god ſtand.

11. Reiſte Jeg fra Rensborg og til Haderslev.

12. Bekom Eſterretning fra holland at de Hollenders esquadre, ved Dünkerken liggendes, havde anholdt vores Convojer og Coffardi-Skibe, og 4 af dem til Seland ſendt, under pretext at de havde Contrebande Vare inde. De andre havde de ladet deres cours fortsætte, ſaa og imod Convojerne intet foretaget. Herpaa gif ordre til Lente udi holland at anholde hos Staten, at ſamme 4 Skibe, indtagen contrabande Varerne, ſtrar maatte løſ gives; ſaa og at beſværge ſig over den hollandſke Commandeur, at have fordriſtet ſig at anholde og visitere de Skibe, ſom ſig under vores Convoi begiver; og om der var nogen af dem, ſom havde pecceret imod Neutralitetet og Vores mandater, at det os allene competerer dem derom behørig at ſtraffe, ſom og ſkulde ſkee, naar de anholdte vare relaxeret. Denne Aften kom Jeg til Colding.

13. Gif en Ordre til Regieringen udi Glückſtadt, at ei videre expedere Paſſer til dem ſom trafiquerer til Svæſ; og reiſte Jeg om Morgenen fra Colding til Skanderborg; den 14. til Hobro; den 15. mynſtrede Vi „Styrkiſ“ Reg: ſom nu Brokdorff bekom; og Biges Dragoner, ſom var ikkun ſkiellig godt; Mandſkabet vel nok.

15. Kom Dronningen paa Hjemreiſen til mig udi Randers.

16. Om Middagen hos Grev Reventlau paa Clausholm; om Aftenen til Skanderborg; den 17. mynſtrede og exercerte Vi Oberſt Prin's og Ob. Jürg. Nankau Regimente; befandtes udi god Eſtat. Den 18. kom vi til Colding igien.

19. Mynſtrede og exercerede vi Oberſt Swanwedels og Ob: Baſſum's Regim: befandtes udi god Eſtat.

— Gif vi Eſterretning fra Irland, at vores med de Engeliſke havde par aſſaut emporteret Athlone („Attalone“) og at G. M. Tetau en particulier og ſærdeles ſig havde ſignaleret.

— Gif ordre til Regieringen udi Glückſtadt, at Cautionen for de Skibe, ſom vil fare med vores Paſſer og Flagger, ſkulde herefter ſaaledes ſkee: for et Skib til 50 Laſter 1000 Rdlr.; fra 50 til 80 Laſter 2000 Rdlr.; fra 80 til 120 Laſter 3000 Rdlr., og fra 120 til 200 Laſter 4000 Rdlr. Caution (ſkulde) beſtaaе derudi,

at samme Skibe skal blive i Herten i 10 Uar, og løffe og lade udi vores Hærne.

— Blev alle Amtmænd, saa og Magistraten udi Riebstæderne anbefalet, Ingen herefter frie Vogne eller Jorppand at give uden vores egen ordre og tilladelse.

20. Bekom to Breve fra S: af Wirtenberg; udi det første, den 30. Jun., hvor han melder, at de vilde attackere Attalona, og det andet af 1. Jul: at de vigoureusement havde borttaget hele Byen Attalona.

— Om Aftenen kom Jeg til Odense.

— Bekom vi Efterretning fra Sverrig, at Kongen havde ladet afgaae ordre til sine udlandiske ministre, at declarere paa beherige Steder, at omendskent Vi, saa vel som han, havde for godt besundet at tractere separatim med Holland om satisfacion for vores Underfaatters opbragte skibe, saa var dog Meningens ei, os derfor at separere; mens tractaten, sidst giort paa begge Sider, at continuere og ubredeligen at efterkomme.

21. Mynstrede vi og exercerede Ob: Otto Rankhaus og Ob: Sami's Regimenter, og befandt dem udi god Estat; om Eftermiddagen til Nyborg embarquerede os paa min nye Jagt, og seglede udi 2½ Times Tid over til Corsør.

22. kom vi til Ringsted, og bleve der om Natten.

23. Mynstrede og exercerede vi Ob: Joh. Rankhaus, Ob: Nummefens, Ob: Klaves Regimenter; befandtes udi god Estat. Om Aftenen logerte vi paa Skoldnæsholm („scholneshollem“) hos Guldenlew.

24. Arriverte vi, Gud vere lovet, lykkelig om Morgenen tidlig til Kiøbenhavn.

— Bekom Efterretning og Confirmation, at Sverrig havde garanteret Hanover neutraliteten; blev af ambassadeuren af Frankrig proponeret, at om vi kunde bringe Sverrig til at træde udi en Concert med os om mediationen og Freden, og at formere en tiers parti, at Frankrig dertil med Subsidierne og ellers vil concurrere.

25. Gif der Ordre til vores udlandiske ministre, at tale om de separate tractater mellem os, Sverrig og Holland, ligesom de Svenske, og at continuere med dem udi en god og fortrolig Correspondens.

— Befalede vi Regieringen udi Glückstadt at moderere Cautionen i Henseende til de Skibe, som ingen fremmede eller hamborger Medere haver; saa og at anholde de Skibe, som hidindtil have brugt vores passer og slagger, omendskönt de nu skulde ville bruge svenske passer og slagger; dog derom først at skrive til Regieringen i Bremen eller i Stade, for at advare dennem. I lige Maade gif ordre til dem udi Oldenborg, at anholde de Skibe, som føre vore Passer og slagger paa Weseren, og dem constringere, Caution, som forhen er meldt, at præstere.

— Der gif og Ordre til Commandanten udi Glückstadt og Vice-Admiral Paulsen, at anholde de Grønlandsfarer, som ei sig haver med vores passer forsynet.

27. Befom Stofflet ordre, at give dem der tilkiende, at vores Ministre udenlands havde bekommet lige Ordre som deres, for at underholde al god fortrolighed og Correspondens mellem hverandre. Saa skal han og paa ny Erindring giøre om et concert anlangende mediationen; saa og at anholde de Lurendreiere, som hidindtil med vore passer og slagger haver negotieret, [at] ei udi svenske protection maatte tages.

28. Blev Meiercron Efterretning givet om det, som vi om mediationen til Stofflet i Gaar rescriberet [havte]; saa og at give de Franske tilkiende, at vi og Suerig, den paa begge Sider med Holland separativ imodtagne Handling (Underhandling) uagtet, fast var resolveret, os ei at separere; mens til commerciens manutenez fremdeles for een Mand at staae.

29. Seglede Jeg til Cronborg, med et temmelig haardt Veir for at komme udi Landet fra Jagten. Om Eftermiddagen drog Jeg til Es:erum, og Natten var Jeg paa Frederiksborg.

30. Var jeg paa Jagersborg, og havde om Morgenen alt udsæet en Plaine, („Plene“) hvor Jeg vilde lade campere nogle af vores truper for at exercere dem paa nogle Dage.

31. Befom vi Breve fra Hertugen af Wirtemberg, at den Irlandske Armée var slagen, og at vores truper havde sig derved særdeles signaleret, saa og at Ob: „Mungard“ var udi bataillen med nogle andre officerer bleven.

Sif vi og en Skrivelse fra Magistraten i hamborg, at de vilde

sende herhid Deputerede, til consequens af det, som var dem declareret til Glückstad.

— Blev af Ammerong tilkiendegivet, at de vilde lœsgive de anholdte Skibe; og at contrebande Vare skulde sælges, vores til bedste; mens at vi straffer den, som imod Befaling gier.

August.

1. Blevom Lente i holland ordre at declarere, at vi ei vilde underlade at bestraffe Interessenterne, som imod vores ordonnans havde forset sig i saa vidt med contrebande Vare. Saa og om ratificationen af den sidste accord, at vi consenterede i de af Holland derhos begierede elucidationer, undtagen hvad angik extensionen af de stipulerede 8 Maaneder, saa og den Begiering, at ikke tilstede de fran(ste) „Comisarere“ at komme i vores Havner; hvoraf det første til en ny Commerce-tractat henhører, og det sidste mod Neutraliteten skulde løbe. Saa og at drive paa Betalingen af de udløvede Satisfactions-Penge; item om Restitution af de Skibe, som endnu ere i arrest, især det, som Soph: Amalia kaldes, og de penge, som af Ladningen er udløst for. Herhos blev Lente tilsendt vores Bepværingss-puncter imod den hollændiske Commendeur Toll, til at communicere dennem til pensionarius, og at søge derfor Bestrafning og reparation.

— Marquerede Jeg hos Civil-Reglementet, hvad til enhver for dette Aar skal betales, af deputaterne, Gager og pensioner, for saa vidt mueligt at egalere Udgifterne med Indtægten.

4. Blev Meierkron skreven, at det var os kiært at fornemme, at Kongen i Frankrige var geneget til at explicere sig imod os, om Fredens Conditioner og mediationen, og at vi ei skulde efterlade videre udi Suerrig at poussere, paa det Kongen af Sverrige maatte disponeres med os og Frankrig derover udi en Concert at træde.

— Dik Lente i Holland ordre at insistere paa en general Frigivelse af Harten paa Norge, som en suite og effect af den sidste Accord, mellem os sluttet, saa og at urgere paa Betaling af Pengene for vores Underjaatter og h. vilde avancere (sic.)

— Consenterede Jeg at Ob:(erst) T. Bülow maatte tage i For-

pagtning Tyrstinden af *Nienburg* Riegeding, til at forekomme des ruin, som er at besørge (befrygte) ved hendes videre administration.

5. Var Jeg paa Jagt, og fangede en Hiort af 16 Guder udi Harrefkov i Suur Sø; løb 3 Time.

7. Gik vi Breve fra Irland, at *Galloway* („*Gallowij*“) var ved accord overgivet.

— Beretter *Haxthausen*, at Churf: af *Brandenburg* var geneget til at renouvellere forrige alliance med os, saa og at Keiseren vilde sende en Minister til os, til samme Ende.

— *Cruiserede Ammerong* paa sine Principalers Begne, at ratificationen endnu ei var kommen; med Forsikkring, at den med det første skulde følge.

8. Blev *Haxthausen* svaret, at contestere lige Disposition paa vores Side; mens at insinuere derhos, at vi vilde forvente, hvad os derom skulde blive proponeret; og imidlertid at det var fornødent, at menagere Tiden og at terminere Sagen med dette Mars Udgang, paa det vi kunde tage vores mesures derefter.

— Blev os berettet, hvorledes Churfyrsten af *Brandenburg* ikke videre skal bære vores Orden af Elefanten; derpaa er og godtfunden, at derom skulde skrives til *Haxthausen*, saa og her derom tales med *Fallisseau*, og remonstrere: at det var et liden Legn af Churfyrst:(ens) Venfkab og consideration imod os.

— Blev Vente i *Holland* anbefalet at insistere paa ratificationen af den sidste accord, saa og Betalingen, og om Skibet *S. Anna*, hvis Ladning i *Seeland* (er) solgt.

— Blev om Gyldeordre, at ei tilstede at priserne i *Norge* blev solgt eller oplagt, saasom derover *Engellænderne* og *Hollænderne* sig besvaret.

10. Gik vi Efterretning fra *Holland*, at *Commerciens* paa *Norge* nu aldeles var frigiven; mens at negotianterne sig befrygtede for de franske *Capere*, som sig opholde under vores Guster, og Frihed haver deres priser udi vores Havne at opbringe. Herpaa blev af os resolveret, at saadan Frihed, med Priserne at opbringe, sig ei skulde ekstrække paa de Skibe, som negotierede paa vores *Riger*, *Strømme* og *rivierer*.

11. Var Jeg paa Jagt og fangede en Hiort af 16 Guder, har løbet 3½ Time, udi *Bagvær Sø*.

— Blev det forrige om priserne den franske Ambassadeur, saa og de andre ministre, til deres Esterretning insinueret; ligesaa skrevet til Meiercron og Lente i Holland.

— Gik Regieringen i Glückstadt ordre at antage den Hamborgske Caution, anlangende de Skibe, som med vores passer og Blagger hidindtil haver faret; dog at de cautionister derved deres foro renuncierer.

12. Var jeg ud at seile med min Jagt; mens for Orlog-Skibene vilde Vinden ei blæse nok; saa roede vi, og med fregat(ten) den den flyvende („flyvende“) Albe, som gik temligen affted.

— Var vores ministre udi conferens over Moderationen af fortifications-Skatten.

— Gik ordre til Stockflet at notificere de Svenske, at vi havde „forbedet“ at opbringe priser i vores Havne, som paa vores Nisger og Strømme negotierede; og at vi ei tvivlede, at jo Kongen af Suerrig skulde med os herudi være af eet sentiment, og det samme udi hans Havne lade forbyde.

15. Bekom *Ahlfelt* ordre at besværges sig hos Kong Wilhelm, at uagtet vi havde strar erequeret den med Holland, saa og Engelland, her sidst sluttede accord, saa var den dog ei i nogen Maade af Engelland og holland efterlevet; omendskiendt terminen til Ratificationen allerede for 14 Dage siden var forloben. Blev hannem, saa og La Folleresse og Haxthusen om vores udgangne Forordning om Caperne og priserne Communication givet.

NB. d. 13: Aug. lod Jeg mig om Aftenen kopsætte.

— Ordrene om det forhen meldte have vi selv befalet til Commandanter og Amtmand udi Norge, og blev til Statholderen derom Notice given; hvilken methode fremdeles skal observeres.

16. Forrettede Jeg min devotion.

17. Blev efter Vores Befaling *Anmerong* tilkiendegivet, at saafremt ikke ratificationen over den sidste accord med Holland, med de udlovede Penge, med det første skulde indkomme: ei andet end ny broullerie deraf var at forvente; og at det var selsom, og imod la bonne foi, at slutte noget og det siden ei at ratificere.

18. Tog vi en Giort af 10 Cnder, som løb 1½ Time i Harefjov, og blev fangen i Hure Sø ved Frederichsdal.

— Blev *Amerong extract* af Ordren, som vi med den sidste Post til Norge om Caperne have ladet afgaae, communiceret, item til Lente udi Holland sendt; til de Negotianternes Efterretning.

— Gif ordre til *Vinker* at give Magistraten i Hamborg tilkiende, at de kunde giere med deres deputation til os som de det godt fandt; mens at saafremt den blev ude, at vi det skulde ansee som en *Marque* af deres onde *Willie*, og derefter vores *Mesures* vide at tage.

19. Drog Jeg mod *Asteneu* ud til *Jægersborg*.

20. Besaae Jeg *Situationen* og *Campementet(s)* Sted mellem *Lyngby* og *Gladsaxe*; og (var) om Middagen i *Kjøbenhavn*.

— Ankom de *Sariske Ministri*, som ere destineret til at *adjustere* *Wgts-pacterne* imellem *Princes Sophie Hedewig* og *Chur-Prindsen af Saren*.

21. Giorde Jeg for mig selv en *ballance* af *Indtægt* og *Udgift* for dette og næstkommande *Åar*, og befandt ikke stor *Forskiel*, naar af *Gielden* ikkun betales hvert *Åar* 200,000 *Rdlr*.

— Approberede vi *Harthusens conduite*, at have par *complaisance* for *Churfyrsten*, og paa hans *Begiering*, saavel som de andre fremmede *ministrer* i *Berlin*, gjort den *Anordning* hos sine *Laqueyer*, ei videre at bære *Kaarde*.

22. Blev os af den *Churbrandenburg: Minister* en *assignation* fra *Keiseren* til *Churfyrsten*, udstillet paa vores *Grevstaber*, *presenteret*, mens ei *annammet*; fordi vi ei havde *difficulteret* at stille vores *Contingent* udi *natura*, mens ikkun *derimod*, som *billig* *begieret*, at os *satisfaction* blev givet for vores *pretension* paa det *Nom: Rige*. Den *Churbrand: minister Falison* gjorde ei *difficultet*, *assignationen* igjen at *tilbagefende*. Der gif og ordre til *Harthusen*, *jaa* og til vores *ministre* ved *Engelske*, *Keiserlige Hof*, *jaa* og i *Holland*, sig over denne *uvenlige Medsart* at *besværge*, og at *remonstrere*, at det ei var den *rette methode* om („um“ o. s. f.) os i deres *parti* at *engagere*.

— Blev paa den *proposition*, som nogle *Hamborger* til *Regiering(en)* i *Glückstadt* havde gjort, nemlig i *Steden* for *caution* en à to *Rdlr*. *Passigelt* for de *Skibe*, som med vores *passer* *farer*, at *erlægge*, *resolveret*, at lade det *forbive* ved *cautionen*, og *Lade* og

Resning i vores Hofne, saasom derved bedst Commercierne i vores Lande kan stadsfæstes, og Hamborg astræffes.

23. Havde de Cariffke Committerede, som de kaldtes, den første privat audience¹⁰⁰⁾.

24. Tog vi en Hiort af 12 Guder, som løb 2 Timer; blev anjaget i Harrestov, og fanget paa det Lørr ved „Gaunlös auere.“ (sic)¹⁰¹⁾.

— Vefom og samme Dag Efterretning, at de Keiserlige under Prinds Louis af Baden have slaget Tyrken.

25. Blev af os udi Conseilet confirmeret den ved Admiraltet projecterede Dom over 3 franske priser, og 2 deraf frie erkiendte, mens den ene bonne prise at være, og Ambassadeuren den (Dommen?) at restitueres.

— Blev og over nærværende conjuncturer delibereret, og godt funden derhen Consilia at dirigere, Commerce-Væsenet med Holland at adjustere. 2. den sidst(e) uratisiceret alliance-tractat med England og Holland at perfectionere. 3. At byde de Allierede („Allierterne“) 4000 á 5000 Mand for vores Contingenter af de forrige Aaringer; imod satisfaction for vores pretensioner ved det Romerske Rige; eller 4. at stille vores løbende contingent, saa fremt vores trupper i Irland derved kunde recruteret; og 5. at sætte sig med Sverrig til at være mediatorer; 6. til den Ende at afskikke Bar: 3. Juul til Sverrig; dog først Kongen af Sverrigs disposition ved Støckflet derved at lade sondere. — Blev og godt funden ved Meiercron at lade i Frankrige til Kiends give, at vi til denne extraordinaire Afjending var resolveret, i den Forhaabning, at blive secunderet derudi af Frankrige, ikke allene ved en lige Afjending til Sverrig, mens og ved de dertil behøvrige Midler.

26. Blev projectet om Danebrogs Ordens Lov igiennemseet, og

100) I den tydske Dagbog findes: „Des Nachmittags, nach der Predigt, hatten die 2 Chursächsische Abgesandte, als der Geheimrath Hänniche und der Geh. Rath Pr: beim Könige, ohne einige Ceremonien, Audienz. Sie waren durch Hrn. Ehrenschild in seinen Wagen geholt; doch giengen sie zu der Königin und Prinz Friderich.“

101) „24. waren Ihre Majtt. auf parforce Jagd; die Königin war im Schießwagen; und speiseten zu Friederichsdal, und kamen des Abends spät in Copenhagen.“ sammest. „Gaunlös auere“ er formodentlig en Stov, som endnu hedder Vandløse: Dre i Vandløse Segn.

af os approberet, og derhos gott befundet, at forandre det Teg, de bær paa Bryllet, og Kapperne, som er broderet.

27. Var Jeg ude og besaae Møllerne ved Naen, som falder igiennem Lyngby, og gaar igiennem Dyrhaven til Stranden ved Papir-Møllen — hvorledes man bedst kan passere desiléeerne naar vi exercere trupperne.

28. Bekom Efterretning fra Holland at ratificationen af den sidste her sluttede accord var resolveret, saa og til Pengenes Er-læggelse hos „General-Danfanger“ Anstalt gjort.

— Blev den første Conference med de Cariste committerede holden over Wgte-Contracten med Chur-Prindsen, og af Vores be-gieret til Chur-Prinsessindens Entretien 5000 Rdlr. mere, end min Søster Churfyrstinden i det første haver havt.

28. Kom en Courier fra Keiseren med notification af den er-holdene Seier imod Tyrken¹⁰²).

29. Blev resolveret ved et patent, saasom 1658 i Holland er fæet, at lade forbyde, at ingen priser maa sælges i vore havner og strømmer.

— Gif ordre til Regjeringen udi Glückstad og Oldenburg, at lade stunge tedéum for Seieren mod Tyrken, saa og til Commen-danten i Glückstad og Oldenburg, at lade give 3 saluer med Styk-ferne til samme Ende.

— Blev *Lente*, saa og Haxthusen og Ahleselt, instrueret paa de 3 første puncter, som vi resolverte den 25. Aug.

30. NB. Gif Jeg Svar paa min sidste Skrivel(ge) til Dronnin-gen af Suerrieg, anlangende Mariagen imellem Prinsessen af Suer-rige og den unge Hertug af Gottorff, og synes det at være en sluttet og afgjort Sag.

31. Blev refereret om den Strid mellem vores og det bran-denborgske Compagnie paa S. Thomas; er godt befunden, Sa-gen til Commission, og siden til Høieste Ret at henvise; og skal imedens vores Compagnie stille Caution til de brandenborgske for det (te) paa St. Thomas sequestrede og siden confiskerede Varer, saa og for Processens Bekostning.

102) Slaget ved Salafemen, den 19de August, hvor Prindsen af Baden, som anførte den keiserlige Armee, seirede, og den tydske Storbizir Kiuprili Mustapha faldt.

— Blev Elucidation(s)-puncterne refereret, som Hollænderne ved den giorte Convention over Farten paa Frankrig begierer at adjusteres, og godt funden først at afgjøre Sagen om de opbragte Skibe, og da om det andet venligt at convenere med Ammerongen.

— Bekom 3 Breve fra Hertugen af Wirtemberg, en udi Julii Maaned, en af den 3. August og en 9. August, om „Atellona,“ og Bataillen, som de havde vundet.

September.

1. Besaae Jeg situationen af Frid: Dal. (Frederiksdal.)

— Havde vores med Ammerong Conferens, og blev eens at udverle Ratificationen om de opbragte Skibe, og de andre Poster saaledes at adjustere, at derom en Neben-reces giortes, og Conventionen som den er ratificeredes.

3. Gav Jeg begge G: Lieut: Schaf og Ples Parol paa tre Dages Tid, at bruges til en Begyndelse af vores Excercis-Campagne.

— Blev ovenbemeldte ratification om bemeldte opbragte Skibe udverlet, saa og de Verler paa de 85000 Rdlr. satisfaction af Ammerong extraderet, og tillige en projet (om) de Elucidations-Puncter, som Holland endnu begierer, forfattet og af os approberet.

— Blev paa anden Gang Conferens med Chur=Cariste [Committerede] holden om Ugtepagterne, og de forrige difficulteter om Princes(sens) entretien, Livgedings=quantum, deres Vetienters Annamelse og renunciationen. De Carer proponerede at udsætte disse Poster til en Neben-reces, saasom de derover ei vare instruerede.

4. Marcherede alt Infanteriet og Cavalleriet udi Leiren mellem Lynghy og Gladsjare, („Glaxsax“) Næst ved Sagersborg.

— Bekom Jeg Breve fra min Søster Chursyrstinden af Saren, at Chursyrsten var bedelig syg til Tübingen, og hendes Son, Pr: Frid. August til Mürrnberg.

5. Marcherede Artilleriet ud til samme Leir.

— Gich ordre til Urbich i Wien, at takke den spanske Ambassadeur for sin offerte til at befordre den lange siden med Keiseren projekterede alliance, og at recommandere hannem Varkets videre Befordring; i Særdeleshed at til den Ende en minister af Keiseren til os maatte afskikkes, og hvad man var intentioneret at giøre, hasteligen ferend dette Har gif til Ende [maatte] sluttes og

afgiøres. I lige Maade fik han ordre at sondere Ambassadeuren om at renouvellere tillige correspondentzen mellem os og Spanien.

— Blev Lente udi Holland saa og Ahlefeldt Efterretning given om den giorte Udberling af forbenævnte ratification, og derhos anbefalet, paa den instance, som England og Hollænderne paa ny (have) giort, at forbyde vores Havne til alle Capere („Capper“), at demonstrere, hvorledes det ei saa brusquement kunde skee, saasom vi engang havde declareret, at vores Havne skulde være frie for enhver; mens at vi vare genegne os derover med alle partier for tilkommende Aar at fornemme og forene.

— Blev af os resolveret at udsætte de poster til en Nebenreces, hvorover de Saxiske Committerede ei er instrueret, og at slutte Tegtpacterne efter deres Begiering med det første.

6. Efter Prædiken begav Jeg mig ud til Sægersborg, for at være i Nærvarrelse hos vores Exercice-Campagne.

7. Var revuen af Trupperne, udi Dronnings og Princernes Nærvarrelse, og bleve de saluteret med Canoner og salver trende Gange.

— Beretter Ahlefeldt, at Kong Wilhelm havde ladet afgaae ordre til England at efterleve Conventionen, som her med Engelland og Holland om Farten sidste blev giort.

— Gik ordre til Stockflet at give de Svenske tilkiende, at vi vare genegne til at concertere med Sverrig, hvorledes Farten imod de Ostender Capere bedst kunde mainteneres, og satisfaction af dennem for de allerede tagne Skibe erlanges.

— Blev os refereret, at Hertugen af Gottorff gierne saae, at det Landgericht maatte, i Stedet for Kiel, udi Slesvig holdes, for selv derudi denne Gang at presidere, som vi og samtykte.

— Bekom ogsaa et Brev fra Hertugen af Wirttemberg, af dato den 17. August, for Limmerik, formenendes det at ville attackere.

8. Havde vi stillet trupperne i to Linier; marcherte („marserte“) saa au front med den høire hele Flügel og begge Linier; saa Infanteriet paa samme Maade, saa og den venstre Flügel au front og stillede os igjen for „Leiret.“

— Gik ordre til Ahlefeldt at declarere til Kongen af Engelland, at vi iligemaade allerede havde ladet exequere fornævnte convention, uanset den samme endnu ei var ratificeret.

9. Marcherte trupperne links af med begge Linier, saa det strax kan komme i bataille-Ordning, og sætte „weien“ (?) igien for Leiren.

10. Var Jeg paa Jagt, og fangede en Hjort af 14 Ender; løb $1\frac{1}{2}$ Time, blev fanget udi „ganhlosauere,“ i en liden Dam.

11. Dræffede med 2 Linier imod 2 Linier, baade med Artillerie, Infanterie og Cavallerie tillige, med 3 Salver paa begge Sider, og det saaledes 3 Gange.

— Beretter Haxthusen, at Churfyrsten af Brandenburg var begierendes at renouvellere alliancen med os, mens at derover i Berlin („Berling“) maatte tracteres.

— Beretter Stockflet, at Drenstjerne hannem havde tilkiendegivet, at det var bedst, at med den af os forehavende extraordinaire Bessikning endnu noget indeholdtes, for „Allierternes“ Skyld, som lettelig skulde tage Jalousie deraf, og difficultere herefter mediationen.

12. Excercerte vi Fyrværkerne at kaste med Mortererne og Haulbiger („Hoviger“) til en liden redoute, kaste(de) heel vel med Granaterne i samme redoute; saa excercerte sig ogsaa 6 Granader-Comp: som kaste heel vel af Haanden.

— Gik ordre til Haxthusen, at declarere til de brandenborgske Ministri, at vi i lige Maade var til renouvellering af det forrige tractat eller Alliance og des extension genegen; mens at det bedst her kunde see, hvor Engelland og Holland allerede havde begyndt deres tractat til samme Ende.

13. Efter Formiddags-Prædiken havde de Churfæriske Committerede deres Afskeds-audience hos os paa Jægersborg, og svarede vi samme Dag Churfyrstinden paa 3 af hendes Breve.

— Om Eftermiddagen var Liv-Garden til Fods udi deres parade med nye Klæder, og vel munderet; gjorde ogsaa deres manie-ment heel adroit.

14. Marcherte trupperne udi een Corps, dog udi 3 „Columner,“ som den høire Flügel Cavallerie begge „Linier“ udi een „Ling“ en efter anden marcherende en suadron lige ved bataillonnen; Bataillonnerne gior(de) den mellemst(e) Columne, og Cavalleriet paa venstre Flügel gior(de) det samme, som den høire, og „marserer“ (marcherede) paa den venstre Side af bataillonnen; det gior(de) det

3. Columne, og marcherede saaledes over det liden Moras ved Lyngby, og saa igien i „Leiret“¹⁰³⁾.

— Gik ordre til Stokflet at approbere de Suenstes Sentiment om den af os forehavende extraordinaire Skifning, for ei at lade formærke nogen defiance imod Sverrig, fordi den ei blev modtagen.

— Havde vores Ministri med Ammerong og Goes over Commerce-tractatet den første Conference.

15. Deelte vi Truperne ubi 2 Træfning(er) imod hverandre, og hver ubi 2 Linier, og marcherede med den ene Deel over 3 passager, 2 Møller og en Løbebro. Den anden Deel marcherte („marserte“) over Friderichsdal og satte dem ved Virum, hvor de andre rencontrerede, dem og træffede engang ubi bataille rangée huer 2 Linier, siden marcherede den ene den andens Bei til „Leiret“ igien, som de vare komne fra.

— Blev Meyerkron anbefalet at insistere derpaa, at Commerce-tractatet med Frankrig her afgjordes, hvor den var begyndt, og blev derhos annecteret, at saa længe Frankrig ei havde en Minister i Sverrig, vores extraordinaire Skikkelse, did destineret, apparentlig af ingen stor effect skulde være.

15. Blev Uddelingen af de hollandske satisfactions-Penge til Riebmændene gjort, efter vores ministres Forslag, som vi havde allernaadigst approberet.

— Gik ordre til Regieringen ubi Oldenburg at suspendere

103) Denne ordret aftrykte, knap forstaaelige Beskrivelse oyer Dagens Manoeuvre, bliver især utydelig ved Ordet „Linie“, som dog formodentlig kun er en Heilstrift for: „Linie“ (skiondt det rigtige „Linier“ gaar umiddelbar forud.) Efter den Oplysning, en militair Videnskabsmand har havt den Godhed at meddele mig, maa Kongens Beskrivelse forklares saaledes: Tropperne marscherede i eet Corps, eller udforte, hvad man nu kalder et Linie-Manoeuvre; og det opmarscherede Corps har staaet i to „Linier“, eller som det nu hedder Træfninger, med Infanteriet i Midten, og Cavalleriet, ligeledes i to Træfninger, Halvdelen paa hoire, og den anden Halvdeel paa venstre Fløi af Infanteriets „Linier.“ Ved Afmarschen formeredes af begge Infanteriets Træfninger een Colonne i Centrum med Bataillons-Front („den mellemske Colonne“) medens Cavalleriet paa hoire Fløi dannede med begge sine Træfninger den 1ste Colonne, med Eskadronsfront; og Cavalleriet paa venstre Fløi en lignende Colonne, hvilken var den tredie.

executionen mod de Skibe, som med vores Flagget og passer paa Weseren ankommer, indtil videre, og det af Marsfagen, for ei at prejudicere vores Sold-Rettighed til Gleslet ved denne inquisition.

16. Lod vi Cavalleriet fouragere, og blev kast af Mortererne og „Hovitzerne,“ hvoriblandt nogle skarpe Granater paa samme Maade som forrige Gang efter den liden redoute. Lod vi og en liden mine, gjort under en Hoi (spring), hvilken ei gjorde sin rette effect som den burde. Var vi om Middagen hos G. L. Pless til Gæst.

— Havde vores Ministre atter Conferents med Ammerong og Goes, udi Fallisans Nærvaerelse.

17. Marcherte vi udi 6 Columner, som „trupperne“ stode udi 2 Linier en bataille, først den høire Fløi „suadronviis“ med den forreste („forderste“) Linie, og den anden jævnsides med dem, som og Infanteriet med begge Linier columneviis; ligesaa den venstre „Flügel“ Columneviis med Infanteriet, og marcherte saa i 6 Columner.

— Lod vi og lægge nogle granater af Pap, fyldte med Sværmere, og lod nogle af Cavallerie(t) marchere derover, til Forsøg om Hestene vilde blive styre; mens de holdte vel deres Prøve.

18. Giorde vi atter en Træning med hverandre, 2 Linier imod de andre 2 deres Linier, og træffede hver Linie 3 Gange med hverandre, baade med Artilleriet, Infanteriet og Cavalleriet.

— Om Middagen tracterede vi os og alle Officererne udi Teltet, til Beslut af denne Exercits-Campagne.

— Havde vores den 3. Conference med Ammerong og Goes; mens kunde ei med dennem overeens komme, anlangende defensions-Skibene, judicaturen, Lagie paa Species, og deslige flere puncter.

— Arriverede de Hamborgske deputerede til Kiebenhavn; og om Morgenen reiste de Chur-Saxiske bort, efterat hver havde faaet sit present, nemlig 500 Ducater.

19. Skiftes „trupperne,“ enhver til sit Sted, og kom Jeg til Kiebenhavn igien, med Dronning(en), Princerne og Princessinden.

— Hazthusen fik ordre at insistere derpaa, at tractaterne om alliancen her afgjordes („afgiertij“), og derhos at declarere, at vi for det øvrige vare geneget med Churfyrsten os at sætte over

Alt, som kunde til beggeß convenience tienligt eragtes; især om det Saren-Lauenburgske og Ostfrisiske Væsen ic.

— Blev Ahlefeldt anbefalet at komme tilbage, og hannem til den Ende en avocations-Skrivelse til Kong Wilhelm tilsendt.

21. Blev hamborgske Deputerede permitteret om Aftenen til deres Opvartning og Audientz.

— Blev af os udi Conseil resolveret, at det Skib som udi Narva af en Engelske er gjort til en Svenske, uanset der er stor apparence at det er en Lurendreier, skal dog fri passere, og det paa hans producerte Svenske passer og Søbreve, som ere efter Pagterne indrettet. Derimod gif ordre til Stoflet, at „besværges“ sig hos Kongen i S.(verrige) over denne Lurendreieri, og at begiere, at inquisition om Sagens Beskaffenhed maatte anstilles udi Narva, og Contraventeurerne tilbørligen straffes.

— Blev og resolveret, at vi ei vilde eller kunde tilstaae, at de Hamborgske Skibe, som med vores permission og Passer paa Grønland haver faret, eller som med vores troe Underfaatter interesserer, og derpaa vores passer haver erlanget, af de brandenborske Caper(e) skulde opbringes, og at denne vores resolution her den brandenb: minister, og ved *Haxthusen* hos samme Hof skulde tilfiende gives.

— Blev og Vice Admiral Paulsen ordre given at lade 2 af Sagterne til Glückstadt equipere og lade, saaledes som de 2 der liggende Fregatter og skulde udredes, for at lade see, at det er vores Alvor at maintainere Respecten af vores Passer og Blager.

— Blev og for godt funden, at vores Underfaatter maa tage af den Engelske og hollandske Minister Skrivelser til Commandeurerne og Commissarerne efter den projet, som derom skal oprettes, paa det intet deraf os skulde kunne komme udi Fremtiden til prejudice.

22. Gif ordre til *Meierkron* i Franfr: at give tilfiende, at det var os kiært, at Franfrig nu havde resolveret, at stikke en minister til Sverrig, og at *Bethune* udi Polen bedst dertil kunde bruges.

— Gif *Meincke* Befaling at imodtage den af den hannoverske minister Grot foreslaagne preliminar Conference om de Delmenhorstiske og Harbjuiske Limits og Jagt-Tvistigheder.

— Beretter *C. Guldenlew*, Ob: *Bielke* og Ob: *Trompe* den action, Duc de *Luxenburg* haver gjort, og havde *Victorie* imod de Allierede med en stærk cavalcade i deres arriere-garde.

— Kom og tvende Breve af Hertugen af *Wirttemberg* af 23. og 28. Aug: og beretter, at de vil attackere *Limmerik* og Ob: *Donep* var ihjelskudt; begierer og regiment for sin Broder, *H.* af *Wirtemb:* hvilke(t) Jeg hannem ogsaa haver permitteret(promitteret.)

23 og 24. Var Jeg paa *Frideriksberg*, og lod mine *Foler* brænde med deres *Mærker*.

25. Kom Jeg hjem igien; kom *Esterretning* om *Churfyrsten* af *Saren* Død.

— Blev og forelæst projectet af en *Skrivelse*, som den *Engelske* og *hollandste* *Minister* vores *Undersaatter*, som paa *Frankr:* segler, skulde medgive; er af (os) og saaledes approberet.

— Blev og de *hamborgste* *deputerede* ved en *Secreterer* insinueret, at de ei kunde *admitteres* til *Conferens*; før end *posten* udi *Altena* *Kudsk*, med de *Penge*, som hannem udi *hamborg* fratagen (ere), er paa *fri Fod* sat, og *reparation* skeet om denne ny *Attentat* imod vores *respect* og *Høihed*.

— Om *Aftenen* efter *Maaltid* blev Ob. L. „*Suertzel*“ og „*Sunffer* *borstelin*“ (sic) *troloved*.

26. Bekom *notification* af *Churfyrstinden*, *Min Søster* til *Dresden*, om *Churfyrsten* af *Sarens* dødelig *Ufgang* til *Lübingen*, -som var den 12. 7bris.

— Svarede vi paa *saamme* *Skrivelse*, og approberede *Churfyrstindens* *Forflag* at legitimere vores *Geheimeraad* *Rumohr* til vores *Minister* hos den unge *Churfyrst*, som og skulde skee, saasnart hans *notification* om *Regjeringens* *Antrædelse* indkommer.

— Svarede vi og den unge *Hertug* af *Beck*, *Friderich* *Ludewig* af *Holsten*, som er *G: Lieut:* hos *Brandenburg*, at vi vilde conferere hannem *Ordenen* af *Elefanten* ved den første *Solennitets-Act*, som vi var *findet* i kort *Tid* derover at holde, efter de om *Ordenen* *forfattede* *Statuter* ¹⁰⁴).

104) Hertug *Frederik* *Ludvig* af *Slesv. Holsten-Sonderborg* *Beck* (f. 1651 død 1728), i *Churfyrsten* af *Brandenburgs* *Tjeneste* og *Gouverneur* i *Preussen*, blev, tilligemed 4 *tydske* *Fyrster*, *Ridder* af *Elefanten* den 5te *Jul.* 1694.

29. Om Matten tilforn bøde *Ammerong*, som var envoyé, og havde været her tilforn Ambassadeur; var og Ridder af Elefanten¹⁰⁵).

— Gif ordre til *Meyercron*, at give *Croissy* tilkiende, hvorledes vi allerede vare betænkt paa at bringe den unge Churfyrste af Saren til at declarere sig med for Neutraliteten og Freden; mens at det var nødvendig at Kongen af Frankrig sig saa vel om Conditionerne, saa (som) hvad han Churfyrsten derimod i subsidier og ellers var intentioneret at bevillige og præstere, noget nærmere at erklære: som i Særdeleshed os i Tiden at lade vide, om han var findet med Churfyrstens declaration at blive neutral, ei videre imod Riget noget at foretage, eller nogen invasion derudi at gjøre; saasom det var at befrygte at Churfyrsten, forinden denne stipulation, skulde ville gjøre difficultet sig med os og Frankrige at sætte, og Riget at abandonnere.

— Herom blev Rumohr tilstreven, at han ved Leilighed kunde sondere dispositionen af det Chur Saxiske Hof om Neutraliteten; dog ei nogen proposition derom at gjøre, førend han var forskkret at man havde inclination dertil.

— Blev om de Brandenburgske Gayer eller Fregatter, som endnu continuerer, ei allene de Hamburger, som med vores passer farer, mens endog vores tro Undersaatters Skibe bort at tage, den forrige ordre til Haxthusen derhen extenderet, at saafremt det ikke med det første blev redresseret, om (sic) ei kunde efterlades, Gevalt med Gevalt at repussere.

— Kom vores Convoier Falken og Loffen hjem igjen fra Frankrig med høshavende Skibe.

105) Han kom først som Ambassadeur fra General-Staterne til Frederik III. 1665, og havde høitidelig Audients hos Kongen paa Rosenborg den 5. (15.) Mai. (Bircherods Dagb. S. 100.) Den 25. Mai 1671 blev han af Christian V. ophøiet i den danske Friherrestand. (S. Kongens Bemærkning herom d. 22. Aug. 1690.) Han ankom sidste Gang til Danmark, som Envoyé extraordinaire, den 4. Jun. 1690. (s. N. Hist. Tidsskr. I. S. 516.) Efter det noksom bekiendte Berlienske Skrift: „Der Elephanten-Orden, u. seine Ritter“ ic. S. 78, skulde Ammerongen først have faaet denne Orden efter sin Død, nemlig den 9de Jul. 1692; og han lader ham leve ikke mindre end paa 12te Aar efterat han døde, eller til den 11te Febr. 1703.

October.

1. Giorde vi med Ober Rentmester Brant en general projet til Reglementerne for tilkommende Aar, og hvorledes Commissariatet herefter skulde indrettes og administreris; saa og at vi var fundet, hver Maaned „stelff“ udi et extraordinair Conseil, som Jeg efter Sagernes Beskaffenhed vil lade sammenkalde, og (at) eftersee Estaten af vores Financer, og Udgifterne af hver Maaned da at ordinere.

— Talte Jeg til Prinds Friderich, at Jeg vidste at han havde lyst til engang at giere en Reise udenlands, saa havde Jeg ladet falde Hans Henrik von Ahlefeldt tilbage igien for at være hos ham som Ober-Cammerer, og at give Ngt paa hans Dont, og gaae ham til Haande i forekommende Sager; forbed ham ei at lade sig mærke om sin Reise, for den fik at stee incognito, naar Tiden og Leiligheden det vilde tillade.

— Gif Ordre til Stockflet, at komme tilbage, og at give Secretair Grüner Commission til Correspondentzens Underholdning, indtil hans successors Ankomst.

— Blev os af Ob: Secretair Jessen refereret at de hamborgske deputerede havde givet ham tilkiende, at deres By var resolveret at engagere sig med os, og give, for vores protection til deres Commerciers Fremtarv, os en aarlig recognition; dog at den homagial Sag blev udsat, hvorpaa vi beordrede Grev Neventlau at tale med dem videre derom, og at vi var nok inclineret til saadan engagement.

2. Om Eftermiddagen var vores ministri med Resident Goeß udi conference om Commerce-tractatet, til at giere et projet og det til holland at forsende til videre approbation eller Forandring.

3. Blev Raad Urbich udi Wien anbefalet at dirigere det underhaanden derhen, at Riggs-Vice-Cantslere Søn fremfor andre til os maatte afflikkes, saa og at tale med den spanske ambassadeur om de ostindiske Capere, og om deres insolentier mod vores Underfaatter.

4. Kom Lindormen igien fra sin Krydsning imellem Christiansand og Harboere.

5. Holbt vi Conseil over det hamborger Dont, og blev resolveret, med samme By udi en protections-tractat (at entrere), imod en aarlig recognition, ungefer til 50,000 Rdlr., varende Krigstid, og 30,000 udi Fredstid: dog med reservation af vores Rettighed paa Byen

efter den Pinnenbergſke Reces, ſom os ogſaa blev forelæſt, ſaa vel ſom Gylthingens Formular.

6. *Siſt Haxthufen* atter Befaling at declarere Churfyrſten af Brandenburg, at ſaaſremt de to i Embeden opbragte hamborgſke Grønlands-Farere, ſom med vores paſſer ere bleven forſynet, ei ſtrar relacheredes, vare vi foraarſaget i lige Maade de brandenb: Skibe og effecter at lade anholde, og at dertil allerede eventuel ordre paa behørigte Steder var ſtillet.

7. Blev udi vores Cabinet efterſeet reglementet af nærværende Aar¹⁰⁶), om (o: for, L. um) derefter det tilkommande Aars Reglement at indrette, ſaa og (naar) ſamme (var) ſjæft ſtillet, at giøre Forandring hos Commissariatet og Ober Rentemesteren derfra at dechargere, paa det han paa Kammeret des ſlittigere kan være, og Finantserne iagttage funde. Til deputerte ved Commissariat blev af Ober Rentmester foreſlagen: v. Felden og Rosenereutz, og at i hans Sted udi Norge Land-Commissar: Hoffmann igien kunde beſtilles. Blev og foreſlagen, i Steden for en Sal-Meſter at beſtille en Casserer; ſaa og Ob: Rentm: tillægges 2 Bogholdere, paa det Udgiften og Indtægten deſto bedre udi Nødtighed kunde bringes og holdes.

9. Blev pure resolveret, at lade til vores paſſers og Reſpectis maintenente anholde alle Chur Brandenb: ſaa og Emdiſke Skibe og Effecter indtil videre, ſaaſom Churfyrſten ei vil relaxere de i Embden opbragte Skibe, førend han haver erlanget Satisfaction paa ſine Pretentioner imod Hamborg.

— Blev os omſtændelig refereret, hvorudi det her opſatte projet af en ny Commerce-Tractat, og Hollanderne med deres ſidſte Contre-projet, discreperer, udi 14 Puncter beſtaaende; og blev godt fun-

106) Der findes (med Jeſſens Haand) et Protocoll-Udkaſt paa Tydſk, over Hovedmomenterne af de i ovenfor omhandlede Conſeil-Møde forhandlede Finants-Sager (i 16 Poſter) hvoraf ſees, at Kongen i ſin Dagbog dog kun har noteret enkelte Hovedpunkter. Bl. a. har han ſorbigaact den tagne Beſlutning: om at udſtrike for A. 1692 en Dvæg- og Kopſkat, ſom i det mindſte „die Fürſtenthümer und Graſſchaften mit einberechnet.“ maatte indbringe 300,000 Rdr. Man maatte vel indrette Skatten i Overeensſtemmelse med den forrige Forordn. om Kopſkat; men ſaaledes, at „die dabej vorgekomene Beſchwerde und Ungleichheit remediret;“ og Kongen tog erholdt det for diſe Skatter beregnede Beløb uformindſket.

den, samme vores project Residenten at lade tilstille, saa og ved Lente i Holland at lade overgive, om Staternes resolution derpaa at fornemme. De største difficulteter angaaer Judicaturen, Visitationen, lagie af species, Taxen af Varene, som ei ere udi Told-Rollen specificerede, defensions-Skibe, Renouvellation af det speyerste Tractat, hvorpaa Holland insisterer, om endskiøndt denne Tractat paa nærværende Tid ei er applicabel.

10. Blev Lente om alt dette udførlig instrueret.

— Gif ordre til Ob: Rente M:, saa og Gûnter udi Sundet, og Vice-Admiral Paulsen, at lade anholde de brandenb: og Embiske Skibe og Effecter, som før er sagt.

— Kom C. Gûldenlew hjem igien fra franske Campagne hos Luxemburg.

13. Blev resolvert at equipere tvende Fregatter til at slutte Havnene ved Königsberg, indtil Churfyrsten af Brandenburg os haver givet satisfaction for de af hans Capere udi Embden opbragte Hamborger Skibe, Grønlandsfarere, og andre vores Underfaatters Skibe.

— Gif Ordre til Haxthusen at give Churfyrsten tilkiende, at vi ei var fundet os med hannem over vores Rettighed, Sepasser til Hamborgere at udgive, og hvad for requisita ved Passernes expedition udfrævedes, at indlade; mens at dette til Tractaterne med de Se-Magter henhørte: saa skulde og Haxthusen ei videre om de opbragte Skibe tale, mens Sagen paa de extremiteter, hvorhen det syntes at det pretenderte Chur Brand: Admiralitet det søgte at dirigere, at lade ankomme.

— Der blev Rumohr communiceret, hvorledes efter Baron Gûdens Beretning det Lüneborgske Gûns skal søge at forhindre det Ægtefælskab mellem vores Datter og Chur-Saren, for at vigilere derved, i hvor vel ei synderligt: kan være at denne rapport nogen fundament kunde have.

— Blev af os godsfunden, at bestienke Borgemeester Schafhusen i Hamborg med 500 Rdlr. i Ducater til den med samme By førehavende protections tractats Befordring.

15. Harde vi atter i vores Cabinet conferens over Reglementet, og communicerte Ob: Rente M: Brant os, efter hvilket Opsat Se-Estaten dette Aar haver bekommet saa nær henved 500,000 Rdlr.

efter den dem tillagte repartition, som vi godt fandt at lade eftersee af „Se=Deputerterne.“

— Gik vi Efterretning fra Holland, at *Limmerik* i Irland havde capituleret, og Hertugen af *Wirttemberg* meget til des reduction contribuere.

16. Blev os af *Sverrig* communiceret, hvad Kongen for vores Underfaatter, saavel som sine egne, til Kongen af Spanien og Gouverneuren udi *Brüssel* imod de *Ostindiske Capere* havde skrevet; og befandt vi for godt, paa samme Maade til begge at skrive, og deraf reciproquement til *Suerrig* communication at lade give.

17. Blev disse Breve expederet og derhos vores Commissarie udi *Brüssel*, saa og vores ministri og Betiente udi *Holland*, *Engelland* og paa det Keiserlige Hof tilskrevet, der at declarere, at saafremt os og *Suerrig* satisfaction imod de spanske Capere længer skulde negtes, vi vare nødt til at tage andre mesures til Commerciernes manutenez og ommeldte satisfactions Erholdelse.

19. Blev atter resolveret, at en af Fregatterne, *Hummeren* eller *Dragon*, som ligger ved *Glücksfladt*, skal strax equiperes for at passe paa *brandenborgske Skibe* og deres insolentzier at repussere og forhindre. Til den Ende blev en *Lieutenant* herfra sendt med ordre til *Vice-Adm. Paulseu*.

— Saa blev og godt befunden at informere den *Svenske* envoyé om det *Dont*, saasom en *casus foederis*, om deraf *Widtløftighed* sig skulde reise.

20. Gik ordre til *Haxthusen*, at vi aldrig skulde eller vilde consentere, at af de(n) pretenderte *Churbrandenburg: Admiralitet* til *Emden* vores Underfaatters Skibe skulde visitere(s), og over deres kvalitet dømmes; mens at vi vare sündet saadant affront paa høieste Maade at revangere. Det samme blev her den *Churbrand: Envoié* insinueret.

21. Gik ordre til *Regiering(en)* udi *Oldenb:* at devalvere alle fremmede *Mynt* og *Penge* paa den *Fod*, som de *Naboer* havde gjort; mens at lade vores egen *Land(s) Mynt* in statu quo indtil videre.

22. Var vi paa *Fiskeri* paa *Christiansholm* ved *Dyrehaven*.

23. Gik vi Efterretning, at vores *Jagter* havde opbragt til *Glücksfladt* en *Emdisk Convoi* med 3 á 4 andre, saa og 3 *Brandenborger*

eller Embder udi Sundet at være anholdt. Blev en ordre expederet til Günter i Sundet, at omendfkiert Engelske, Hollandske eller andre Effecter kunde være i de Churbrand: eller Embdiske Skibe, han dog dennem skulde anholde, mens over de, som vare ganske befragtet af andre Nationer, da at indhente nærmere ordre.

24. Blev Harthusen beordret at give de brandenburgske, saa og de allierede Ministre til Kiende, at saafremt de allierte sig skulde ville meslere udi querelle imellem os og Churfyrsten om de udi Embden opbragte Skibe, vi paa vores Side i lige Maade skulde være nødt til at søge Venner, og at det os ei paa assistance skulde manguere.

— Ellers blev den brandenb: „Fallison“ her insinueret, at naar først restitutionen var steet af de opbragte Skibe, vi da vilde concurrere til at forskaffe Churfyrsten Satisfaction fra Byen Hamborg paa sin pretension; dog at vi ei kunde intervenere i Sagen publice for ei at prejudicere vores Rettighed over samme By.

— Blev os af Grev Reventlow berettet, at de hamborgske deputerede hannem havde tilkiendegivet at deres By sig ei videre til noget kunde engagere, end til det, som den pinnenbergske reces formeldte; hvorpaa dem skal svares, at saafremt Byen ved saadan resolution skulde forblive, vi da og saadanne mesures skulde tage, som vare convenable imod Folk, af hvilke man intet godt, mens alt Ondt sig have at formode.

26. Beretter Haxthusen, at Churfyrsten af Brandenburg var findet at relaxere de anholdte Skibe i Embden, hvorpaa af os blev resolveret at revocere de udgangne ordres at arrestere alle Churbrandenb: Skibe og effecter; dog at de, som allerede ere anholdte, skal udi arrest forblive indtil relaxationen af de opbragte Skibe i Embden virkelig er steet.

27. Blev denne vores resolution Haxthusen notificeret, og her den Churbrand: envoyé, det samme tilkiendegivet.

— Gik ordre til Meierkron at insistere paa de sædvanlige *Es-Maximer*, at saa som ufri Skib gior ufri Gods, saa fri Skib burde at giøre fri gods; og om Fran(krige) det ei skulde ville samtykke, da derhen at see, at paa det mindste vores Undersaatter, som deres Skibe til Englænder(e) eller Hollænder(e) kunde have befragtet,

deres Fragt, naar de opbringes, godtgieres; anlangende Commerce-tractaten, saa skulde han fremdeles anholde, at det her maatte skee.

28. Reiste vi til Friderichsborg; imedens havde vores Ministre Conferens med den Engelske, som derudi 4 Ting begierte: 1. at ratificationen, saavel af den sidste defensive alliance imellem os, Engelland og Holland, som af conventionen om Farten paa Frankr: paa een Tid skeete. 2. vi os vilde erklære om vores Mening om en nærmere engagement. 3. Kongen af Engelland 5000 Mand imod billig Condition overlade; og 4. at vi vores trupper udi Holland maatte recrutere.

29. Var Jeg hen og besaae Croneborg, hvor de haver flittigen arbeidet.

30. Blev ferommeldte propositioner af os udi Conseillet til Frideriksborg examineret, og derpaa godt fundet, 1. at vi vare tilfreds at ratificationen af begge tractater paa den proponerede Fod skeete; mens at derhos om Commerce-Tractatet stipuleredes, at den efter den 7. Secret Articul inden Paaske tilkommendes skulde i lige Maade afgiores. 2. at vi vilde Kongens i Engelland nærmere Mening om deslige engagement først afvente; og syntes os imidlertid, at det ved den sluttede alliance, som var noksom obligatoire, indtil videre kunde forblive. 3. Mere Folk kunde vi ei give, uden det skeete under det Navn af Riggs-Contingent, for ei at give Frankrig Anledning at bryde med os (hvorom først med Keiseren vilde conveneres, og os derimod satisfaction af Keiseren og Riget gives.) 4. Aligemaade kunde vi ei obligere os til den begierte rekrutering; mens vilde dog underhaanden hjælpe og concurrere, saa meget gjørligt var.

— Herhos resolveerte vi endnu, at saasom Barket, at convenere med Keiseren en Satisfaction for de foromrørte 5000 Mand syntes at være de longue haleine, vi for vores løbende Contingent vilde overlade til Kong(en) i England 2000 Mand; nemlig 1000 til Fods, 500 (til) Hest, 500 Drag(oner.) Med disse Vilkaar, at os af Keiseren derimod quittans skriftlig skaffes paa Contingentet, angaaende saavel det fyrstelige, saavel som vores Andeel udi Holsten; trupperne paa samme Fod, som vores andre, af Kong(en) af England bliver underholden; 3. og os fristaar, dennem naar os behæger at rapellere.

31. Blev det af Ob. Secretair Jessen den Engelske envoyé til Svar paa „sin“ (e) Propositioner insinueret, og med stor Fornøielse af hannem ad referendum antaget.

— Blev og de hamborgske deputerede paa vores ordre ved Grev Reventlau declareret, at saafremt Byen ei skulde imodtage vores proposition og Anbydelse, at ville tage deres Commercier i vores protection imod en aarlig recognition og Forbindelse, vores Diender i Fremtiden imod os ingen Hielp eller Forstød at gjøre, efter pinnenbergske recesset(s) Indhold, at vi det ei anderledes kunde ansee end som en Marque („Markue“) af en ond Willie imod os, og „par consequentz“ skulde søge Byen alt Fortræd og Skade, som muligt var, at gjøre. — Det samme blev Ehrenschilddt tilskrevet, at declarere Borgemeister Schaffhausen, som „deputerterne“ selv begierede, for at gjøre deres relation des eftertryffeliger.

November.

2. Var jeg (om) Middagen paa Jægersborg, hvor jeg lod Posten henbringe, og drog imod Aftenen til Kiøbenhavn.

— Udi Conseillet blev talt om, at overlade et Regiment til Fods til Fyrsten af Ost-Frisland, dog at han som „Oberste“ sig derimod i vores Tieneste engagerede, og det Værk til videre resolution udstillet.

3. Havde Baron *Herberstein*, som af Chur-Saxen (var) hidskiffet, hos os samtligen audience, hvorudi han undskyldte, at Notificationen saa silde var skeet.

— Gik ordre til *Meierkron* at forjttre de Franske ministre, at vi intet skulde lade intenderet, for at engagere den unge Churfyrste af Saren; mens at det ei skulde være uden difficultet, fordi han nu nyder af Keiseren og Riget store avantages, og allene i Penge henved 6000 Rdlr. Om Farten til Nord- og Østersøen fri for Capriet at gjøre, vilde vi lade skrive til Engelland og Holland, og at vi gierne havde fornummet, Frankrig dertil ei at være ugenegen.

3. Gik ordre til Gückstadt, saa og til Günter i Sundet, at saa snart Esterretning indkommer, at relaxationen af de i Embden med vores Passer opbragte Skibe var skeet, hvortil ordren af Churfyrsten allerede skal være afgaaen, da og at læslade de her anholdte

Churfyrstelig Brandenburgske, saa og Embdiske Skibe; hvorhos vi os haver reserveret, at igien lade anholde de Embdiske, saafremt inden 4 Maaneders Forløb vores Betiente og Undersaatter ei bliver betalt eller tilfredsstillet, for deres Fordringer hos samme By.

4. Havde vi Reglementet og Cammer-Væsenet igien for udi vores Conseil i Cabinettet, og blev Brandt beordret at formere en exacte Balance af Udgift og Indtægt af nærværende Aar, som skal være færdig næstkommende Onsdag¹⁰⁷).

6. Sif vi Breve fra Engelland, at vores Ostindienfarer Ulven skal være bleven for Compagniet under Engelland ved Plymouth, dog Folket og meste Varene salveret af en Bisp sammesteds.

7. Bekom *La Fouleresse* udi Engelland ordre at takke Kongen af Engelland for den Hielp, vores Compagnie af hans „Officianterne“ er skeet. Saa blev og hannem og *Lente* i Holland udførligen tilskrevet om Fartens Frihed til Norden og Østersøen, paa det de Engelske og hollandske ministri her ved vores Hof maatte med det første anbefales, derover med os og den franske Ambassadeur at convenere.

— Blev det hamborgske Skib, som en Tid lang haver været udi Arrest udi Bergen, løsgivet, for at facilitere derved det forværende¹⁰⁸) nærmere engagement med Byen Hamburg, i Reservation at igien anholde flere, om os og vores Undersaatter for deres pretension ei inden 4 Maaneders Tid ingen (noget) satisfaction skulde skee.

— Saa blev og paa den Efterretning, at de danske Skibe til Embden allerede var relaxeret godtfunden, at lade i lige Maade strax bortgaae de her anholdte brandenb: og Embder Skibe; og blev det samme Aften brandenb:(orske) *Envoiën*, som saa indstændig den Relaxation anholdte, hannem notificeret.

— Blev Oberste *Bielke* depecheret til Churfyrsten af Saren, for at condolere og gratulere til sin Regiering.

107) I Jessens Protocoll-Udkast (s. den 4. Oct.) findes: „Ihr Königl. May. allergnädigste Wille ist, daß von dem Ober-Kentemeister eine „richtige Specification oder balance formiret werde, was J. Kgl. May. Hebung und Intraden de ao. 1691 betragen, was davon eingekommen, und noch in Restanten begriffen; wie auch was davon, „sowohl auff das militair, als civil Reglement, bezahlt worden, und „noch zu bezahlen resüret.“

108) Under Forhandling værende.

9. Befom Breve fra Hertugen af Wirttemberg af den 29de 7bris for Limmerik, at de havde alt accorderet, og at de vare beordret at transporteres til Flandern, og udi fær, at vores truper endnu vare udi god Tilstand.

— Blev H. Ambassadeur tilkiende givet, at omendstiondt vi nu kunde forvente at erlange satisfaction fra Keiseren og Riget [for] vores Pretensioner, imod Levering af vores Contingent, saa vare vi dog sündet, det ei videre end for dette Aar og de (det?) følgende at fornere, saa fremt Frankr: os derimod, til nogen Erstatning af hvis vi saaledes hos Keiseren og Riget kommer at tabe, vilde bevilge en „ulimiterede“ garantie, imod alt Tiltale af Riget for Contingenternes Skyld; saa og aarlig forhøje Subsidierne; herhos blev Ambass: insinueret, at vores ordinaire Contingent sig vil beløbe hen til 2000 Mand.

10. Lod vi en ny Docke, hvor endeel Skibe kan efterhaanden udi repareres og renouvelleres fra Kielen op til, afvinde fra sin Bankestok, der den var paa bygget; samme er inventeret af Admiral *Henr. Span*.

— Underfrev jeg 50 trykte Obligationer for *Abo* udi Amsterdam paa de Livrenter, som han der for os optager.

— Blev det samme til Meierkron skreven, som Ambass. var her sagt, og gif vores intention derhen, at preparere Frankrig i Tiden, anlangende Contingenten og vores Forehavende, det med Keiserens Bevilling til Kongen af Engelland at overlade.

12. Vare vi sammen igien om Finantserne og reglementerne; mens som der fattes den exacte balance for Indtægt og Udgiften for dett(e) Aar, befalede vi en balance af det forrige Aars Regnskabe at forfatte, saa og af de 3 quartaler af dett(e) Aar i lige Maade at forfærdige, paa det reglementerne for tilkommende Aar af os kan desbedre indrettes¹⁰⁹).

13. Havde den hidsendte Churfærste Baron von Herberstein sin Afst: Audientse, og blev beskientet af os med et Bæger af Guld med mit Ciffer derpaa.

— Blev *Rumohr's* Instrux os forelæst, og hannem til Særen

1) Denne Kongens Optegnelse stemmer aldeles overeens med det, som af Jessen er ført til Protocollen i ovenangførte Udkast.

hensen(dt), bestaaende: 1) søge Hgtepakterne fyldest at afgjøre. 2) en defensiv alliance at oprette. 3) angaaende Sarenlauenburgs Dont er ham alt Underretning tilsendt. 4) at offerere Churf. af Saren vores mediation, med Begiering det hos sine allierede at befordre. 5) at sondere Churf: om en particulier Forlig med Franckr: 6) at trachte at giøre til vores Tjeneste de ministre favorabel, som hos Churf: største Credit haver.

14. Gik ordre til Raad Hansen udi Glückstadt, at indlade sig med den Svenske Heltm: Bielke i Correspondents over den franske Skikkelse til Suerrig, og om des veue og succes; saa og om den unge Hertug af Gottorf(s) Rejse til Sverrig, for at sondere hans Mening derom, og om det ikke var tienligt at der gjordes en nærmere Forbund imellem os og Sverrige, særdeles for Mediationens Skyld.

— Blev det Forslag af vores Ministri om Glückstads Havns reparation af os approberet.

17. Blev quaestionen an resolveret, at accordere nogle Folk til Hyrsten af Ostfrisland, for at formere deraf et Regiment, som han skulde være Oberste af udi vores Tjeneste, under det Oldenburgske Navn, og som han udi Ostfrisland vilde underholde¹¹⁰⁾; men Quaestionen *quo modo* til videre accord og vores resolution udsat.

110) Christian Eberhard, Hyrste af Ostfrisland, som da hans Fader døde 1665, ikke var et Aar gammel, stod i 25 Aar under Formynderskab af sin Moder, Christine Charlotte af Würtemberg, og tiltraadte først Regieringen den 23. Marts 1690. Under Moderens lange Formynder-Regiering opkom stor Uenighed imellem den kloge, men meget herskesyge Hyrstinde og Stænderne. Det lille Land blev Skueplads for langvarige indvortes Uroligheder, Oversald af en Nabohyrste (Bisshoppen af Münster) og mangchaande politiske Intriger og Bevægelser, hvori Churfyrsten af Brandenburg understøttede Stænderne (endog med væbnet Magt, 1682.) Hyrstinden holdt sig til det brunsvig-lauenburgske Huus; og hendes Søn sluttede endog 1691 en Arvepagt med Hertug Ernst August af Br. Lüneburg. Imidlertid havde Landet fra 1682 haft Besætning af brandenburgske Tropper; og Stænderne havde sluttet en formelig Forvars- og Subsidietractat med Brandenburg og Münster. Men Folgen heraf blev, at Churf. af Brandenburg siden, hverken ved Hyrstens eller Stændernes Begieringer, eller ved keiserlige Underhandlinger og Mandater, kunde bevæges til at trække sine Tropper ud af Landet. Disse Forhold kunne tiene til

— Kom Stokflet fra Sverrig tilbage igien; temoignerede stor Fortrolighed, Kongen af Sverrige hannem havde paahyrdet at forfikkre os om al Venfkap.

18. Proberte vi en af de 24pd. Jernstykker fra Norge imod en 24pd. Metal, og en Svensk Jern 24pd., og gjorde vi 13 Skud af hver Stykke efter hinanden, og holdt de fuldkommelig deres probe; og findes disse 24pd. Jernstykker fra Norge saa gode og lette som Metal-Stykker; de første af dette Slag har Admiral *Span* ladet stæbe udi Norge.

— Gik ordre til Meierkron at repræsentere de franske ministri, hvorledes efter Neutralitets-tractatet vi angaaende bemeldte trupper ei videre vare obligerede, end dennem ei at recrutere; men at for det øvrige Kong Wilhelm dem kunde transportere og bruge hvor det hannem lystede.

— At sætte os sammen med Hannover, derfra vare vi ei eloigneret, mens det burde ham at gjøre dertil det første pas; og naar han stikkede Nogen til os, vilde vi os saaledes videre paa hans proposition erklære, at Franfrig skal have Marsag, dermed at være content.

— Gik Rumohr Fuldmagt til Alliancens Afhandling med Chur-Saxen; saa og ordre at assistere Churfyrstinden udi hvis hun kunde have at desiderere, hendes entretien og Livgeding angaaende.

19. Kom Kammerjunker og G. Adjutant *Blom(e)* fra Irland med Breve fra H. af Wirtemberg, angaaende recrutering af vores trupper, som havde mist udi disse tvende Campagner 1500 Mand i Alt.

— Havde vi atter Cammer- og Finants-Sager i vores aparte Conseil, og som det befandtes at (vi) komme til kort ved 400,000 Rdlr., blev saa for godt befundet, at Cammeret skulde være betænkt paa at udfinde en extraordinair Fond, paa hvilken man kunde gjøre Credit foruden Landet at besværges; og som udi Forslag at betale eller give noget for peruquer, Klæder, Sko *ic.*¹¹¹⁾.

at oplyse Grunden til, at den i øvrigt fredelige, legemsfvage, i Landet almindelig afholdte Tyrste, som det synes, har tænkt paa at tage danske Tropper i sin Tjeneste.

111) »Den 19. Nov. 1691 ward in balancirung der Intraden und Ausgaben weiter continuirt, und soweit aus der von dem Ober-Renti-

20. Beretter Haxthnsen, at Fallisau (^{sic}) skal beordres af Churfyrsten at tractere her, over renovationen af den expirerede alliance mellem os og Brandenburg.

— Gik vi om Aftenen en Skrivelse paa Latin fra Overrige, som var underskreven Status Regni sueciae. Indholdet var at sollicitere Hielp og Bistand mod deres egen Konge.

21. Svarede Jeg H. af Wirttemberg paa det Brev, Blome havde medbragt, at man gjerne vilde recrutere saa vidt skee kunde, og Jeg saae gjerne hans Sidkomst. Tetau's Patent som G. Lieutenant laae her færdig, naar han den vil afhente.

— Blev udsikkert til vores udenlandske ministri og Betiente en trykt Skrift imod Hamborg, anlangende nogle puncter, hvorover samme By sig hos Keiseren og Riget over os nyligen haver besværgt; særdeles den af os i Gylckstadt giorte Anordning om de Skibe, som med vores passer hidindtil haver faret og negotieret; saa og Farten paa Grönland, som dennem ei tilstedes uden vores special concession.

23. Beretter Meiercron at de Franske ei vil tilstede, fri Skib skulde giøre Ladning fri, med mindre det i lige Maade af de Engelske og Hollander skeer, og det i regard af Frankrig blev accorderet. Herpaa blev resolveret, at vores ministri udi Engelland og Holland, saa og Meierkrou, skulde anbefales, al mueligt devoir at anvende, paa det paa alle Sider denne gamle Sæ-Regal, (^{sic}) fri Skib, fri Gods, maatte restableres. Saa blev og for godt fundet, den franske Ambassadeur at communicere, hvad seneft om Farten til Frankrig med Engl. og Holl. her er sluttet og aftalt.

24. Blev forbemeldte ordres expederet.

26. Havde vi atter financer for at indrette, og blev af os resolveret hvorledes det tilkommende Aar, og herefter, med Commis-

„meister producirten balance de ao. 1690 ersichtlich, werden die In-
 „traden dieses Jahrs (1691) nicht höher belausen können, als pp.
 „2,796,778 Rthlr.; dahingegen die Ausgaben bis 3,202,457 Rthlr.
 „sich erstrecken, so daß bey 4 tonnen goldes annoch manquiren.“
 (Jensens Protocoll-Udskrift.) Overrentemeisteren andrager paa, at der
 maatte tænkes paa nogle extraordinair Midler til, før Karets Udgang
 i det mindste at kunne afdrage paa dette Deficit 245,658 Rthlr.

sariatet, Cammeret og Zal-Cammeret, saa og Hof-Estaten skal forholde sig og hvilke personer derudi skal bruges.

— Om Eftermiddagen saae Jeg med Brandt og Harbo Krigs-Reglementet igiennem ¹¹²⁾, for at see, om og hvormeget der kunde spares.

27. Blev af Stokflet til den tydske Officerer i Sverrig, som offererer os *Hamborg* at forskaffe, skreven, sig her at sistere, for at see for 100 Dlr. om han er viis eller galen.

— Blev for godt funden, at lade holde Conferents med den Brandenburgske [Minister] over renouvellationen af den expirerte alliance, og des Propositioner at fornemme.

— Gik vi Beretning fra Raad Hansen i Glückstadt, hvad Bielke hannem havde tilskrevet, at hannem syntes saasom vor alliance med Sverrig begyndte at blive noget koldfindig.

28. Gik ordre derpaa til Hansen at abouchere sig med Bielke i *Hamborg*, og hannem foreskille, hvorledes denne Koldfindighed ei fra os herrerte, og at vi intet mere ønskede, end at see os med Sverrig til begges interesse uopløselig forbunden, og omendskjønt Sverrig havde gjort tractater med Andre, i Særdeleshed med Hannover, uden vores communication, blev vi dog persuaderet af Kongens i Sverrig fermeté, og vilde lige justice og Intention hos hannem forvente; thi begge vores Misundere kunde ingen større plaisir see, end at see os separeret.

— Gik ordre til dem i Glückstadt og Oldenburg, at publicere de nye Keiserlige avocatoria mod Frankrig.

— Blev dem ubi Oldenburg anbefalet, at lade vores Undersaatter,

112) Man har en egenhændig Optegnelse af Kongen, dat. den 26. Nov. 1691, saaledes affattet:

„Militien ubi Danmark rester til Ann. 91 Rdr. 135,307; rester til Ann. 92 Rdr. 987,448 Ved Marinerne Rd. 32,000. Summa Rdr. 1,154,755.“

„Militien ubi Norge rester for Ann. 90, 91, og Avance (for) 92: Rdr. 214,914.“

„Søestaten rester og for Ann. 92: Rdr. 359,000.

„Danmark, Extra-Bygning for A. 92 [nemlig ved Fæstninger] Rd. 120,000. Norge, Extra-Bygning for A. 92: Rd. 42,379.“ —
„Naar nu denne Sum betales A. 92, saa rester Militien ubi Danmark og Norge endda 4 Quartaler, eller et heelt Mars Gage.“

som recta fra Franck: paa Weseren negotierer, betale dobbelt Told i Gæflet.

28. Gif en Monitorium til Hertuginde af Tremouille, at ratificere den her sidst sluttede tractat inden 6 Ugers Forløb, eller at forvente extrema, hvorhen det og synes at hun var mere inclineret, end til at afgjøre Sagen i Mindelighed; i Særdeleshed blev og om Religionen udi Skrivelsen Melding gjort, og at vi efter (det) sidste grevelsige til Oldenburg Testament vare obligeret derhen at see, at den unge Greve af Altenburg i den augsburgske confession blev underviist og optugtet. Dette Skrivelse skal ved en Notarius til Oldenburg til Hertuginde skikkes, og derpaa Svar eller recipisse begieres.

— Skrev Jeg 50 af de trykte Livrenter for Abo udi Amsterdam under, som Ob. Rente M. Brandt leveret er.

— Var Jeg hos min Son B. Carl, og fandt alting vel hos hannem, hans Vordom (Wachstum) angaaende.

30. Blev os en Memorial fra Ob. Rentem. indgiven, angaaende Intrad:(erne) udi Oldenb., og os forelåst, og derpaa godt funden, at alle Intrad(er) paa een rubrik og quantum skulde sættes, saaledes at hver Quartal en Deel deraf blev betalt. Saa blev os og refereret, hvorledes det forholder sig med Grændserne imellem Pinnenberg og det Grevskab Stankau, og for godt funden, med Grev Rantzau os i Mindelighed at forlige.

December.

1. Gif atter ordre til Meierkron om Commerzvæsenet og at insistere derpaa, at vores Undersaatter i „Fatzgeld“ ei hgiere end de Svenske maa graveres; hvorved hannem og blev anbefalet at foreskille, hvor sensibel os haver været, at see, at der gøres distinctioner imellem os og Cuerrig, eller med Andre, snart i den ene, snart i den anden Sag, og at vi havde den Tillid til Kongen i Franckrige, at det i Fremtiden jo skulde blive redresseret.

— Var og Ald Ios udi Edward Kruses nye Møller, hvoraf trende opbrændte; de øvrige og Huset blev Gud være lovet salveret.

3. Blev udi vores Cabinet Cammer-Instruxen igiennemset og godt fundet, derudi nogle Poster at forandre. Saa blev og fast-

fillet at afskaffe *Land-Commissarierne*, og i deres Sted at bruge en af de bedste *Amtsskrivere* udi hver district.

— Vi befalede og at en *Instruction* for *Ob. Rentemesteren* skulde opfattes, saa og for sine *Bogholdere*, samt en edelig *Revers* for demnem. Saa skal og imod tilkommende *Torsdag* os af *Ob. R. M.* leveres en rigtig *Specification*, hvad hver *Estat* endnu for dette *Åar* haver at fordrø, og hvad deraf uomgængelig vil betales ¹¹³⁾.

4. *Examinerede* Jeg *Ahlefeldts* *Dyfat* om *Prinds Friderichs* *Reise*, og skal derover *Instructionen* forfærdiges, dog i nogle *Poster* forandres, saa vel i *Særdeleshed* hvad *Frankrig* angaaer, hvor *Reisen* paa hele *Søfusten* skal stee, for at informere *Prindsen* om *Sø-Estatens* og *Flaadens* *Bevæaffenhed* i samme *Rongerige*.

5. Gik ordre til *Lente* udi *Holland* med *Fuldmagt* at slutte en *Commerce-tractat* med den *portugisjske* *envoyé* sammesteds; saa og at *comprehendere* *Kongen* af *portugal* udi den sidst sluttede *alliance* med *Suerrig*, saafremt han det skulde *desiderere* og den *Svenske* bliver *beordret* dertil at *concurrere*. Blev *Lente* anbefalet at *delibrere* efter *Leilighed*, at vi nu med *Goes* bedre end forhen vare *fornøiet*, og tage deraf *occasion* at *pressere* videre ordre til hannem om *commerce-tractatets* *Slutning*.

— Gav vi *Harthausen* *Forlov* at komme paa en kort *Lid* herhid, for at give os *rapport* om *Churfyrsten* af *Brandenburg* *senti-mens* over *renouvellationen* af den *expirerede* *alliance*; hvorover vores *ministri* tilkommende *Uge* skal træde i *Conference* med *Falisson*.

113) »Ward von dem Hrn. Ober-Rentmeister anderweit eine balance der
»Ausgaben und intraden de ao. 1691 übergeben, wornach die Aus-
»gabe dieses Jahres bis 302,532 Rthlr. überschießen. Ist also das-
»jenige, so den 19. Nov. passiret in so weit geändert; wiewohl die
»balance vor Neu Jahr nicht so juste gemacht werden kann; weil als-
»dann erst zu ersehen sein wirdt, ob alle angegebene intraden richtig
»eingekommen. Es wardt, occasione dieser balance, von Ihr Königl.
»M. nochmal allergnädigst befohlen, das richtig bei einem jeden estat
»specificiret werde, was dieses Jahr noch zu zahlen restiret, damit
»also wieder resolviret werden könne, woher die mittel zu nehmen,
»wordurch dasjenige, so bei einem jeden Estat für gegenwärtiges Jahr
»annoeh unumbgänglich erfordert wirdt, bezahlet werden könne.« o. s. v.
(Besens Protocoll.)

— Gif *Urbich* ordre at contestere imod Rigs-ViseCantzler, at det var gø kiært, at hans Søn var destineret til at være Envoyé paa vores Hof, og at vi skulde søge at lade hannem see, hvor høit vi Faderen estimerede.

6. Holdt Jeg min devotion.

— Om Aftenen talte Jeg med Dronningen om *B. Friderich(s)* Reise, hvilket hen(de) meget vel behagede, at Jeg dertil vilde resolve.

— Ankom her en Envoyé i Byen af Persien, som vi lader defrayere.

7. Beretter Meierkron at have talt med *Croissy* („*Crossy*“) om vores sidste proposition anlangende Contingentet, og de os af Keiseren giorte offerter, at Franrige intet havde at sige imod det ordinaire Contingent; mens at give mere subsidier, for ei at stille det hele Contingent for den forgangne Tid, dertil syntes slet apparence at være; dog havde *Croissy* det ad referendum optaget.

— Berettes fra Wien at Greven af *Königsseeck* var færdig at give sig paa Reisen herhid, med gode Instruction(er) anlangende vores Satisfaction fra Keiseren og Riget, og Elbtolden.

8. Gif atter ordre til *Urbich* at give de Keiserlige Ministrer tilkiende, at denne Beskikning os skulde være meget angenem.

— Til Meierkron blev given Efterretning herom, saa og svaret paa hans sidste relation, at vi vilde afvarte, hvad Ambassadeuren paa vores sidste proposition anbefalendes vorder; imidlertid skulde Meiercron inhædere sine forrige ordres. Derhos blev hannem og anbefalet at regalere dennem som subsidierne betale.

8. Havde vores ministri Conferens med den Engelske over den sidst sluttede Convention om Farten paa Frankrig, og des ratification.

— Om Eftermiddagen saae Jeg med Jesjen min Reise-Journal igiennem, om (ter) deraf at formere en Instruction for *Pr. Frid:* og *Ahlefeldt*, som med hannem skal reise udenlands.

10. Havde vi Sø-Estaten og Krigs-reglementet for; og resolve vi at ordonnere til Sø-Estaten for tilkommende Aar 320,000 Rdlr., og for dette Aar skal dem contant betales 15,000 Rdlr. af Cæsjen og 28,000 af Land-Commissarius *Hiort* („*Jort.*“) Krigs-

reglementerne her og i Norge blev opfat til en anden Dag; dog skal *Brandt* og *Harbo* derover conferere.

— Om Eftermiddagen var vores *Ministri* i Conferents med den brandenburgske envoyé anlangende reuouellationen af den sidste alliance til at fornemme hans Anbringende til vores videre resolution.

10. Blev godt fundet at give de hamburgske deputerede tilkiende, at vi os ei mindre end paa 10 Aar med deres By kunde indlade; mens at vi derimod (den) af dem begierede annuelle recognition 100,000 Rdlr. vilde lade falde, og os aarligen med 40,000 Rdlr. fornie; ultimatum skal være paa 30,000 Rdlr. ¹¹⁴⁾

11. Gik vi Breve fra Churfyrstinden af Sachsen, min Søster, med den usformodentlige Lidning, at Churfyrsten havde hende ladet tilkiendegive, at han ei kunde have Kiærlighed imod vores Datter *P. Sophie Hedvig* ¹¹⁵⁾. Vi tog derpaa strax denne resolution, for at

114) Kongen har forbigaaet ved denne Dag at optegne om et Cabinets-Conseil, som holdtes over Gaaanis-Sager; hvor det usgierdes, at af det, som endnu for A. 1691 resterede til Sø-Staten, maatte uomgængelig skaffes til Betaling for Holmens Folk 15,000 Rdlr. For Udgifter i A. 1692 til Sø-Staten skulde 320,000 Rdlr. sættes til »de Deputeredes (Admiralitetets) egen Disposition.« Der skulde foretages en Undersøgelse hos Land-Commissarerne („eine inquisition“) »warum sie mehr Schulden, zum Estat gehörig, bezahlet, als nach Ihre K. M. allergnädigst gemachte disposition geschehen selle.«

115) Churfyrsten af Saxon, Johan Georg IV., en Dattersøn af Kong Frederik III., (f. 14. Nov. 166) besad heldige Naturgaver, og bavde ved en omhyggelig Opdragelse og paa Reiser i sin Ungdom, opnaaet en ikke almindelig Dannelse. Allerede nogle Aar inden Faderens Død havde han imidlertid fattet en lidenskabelig Kiærlighed for den unge Magdalen a Sibylla Reidschütz (Datter af den saxiske Gen. Lieutenant og Oberst Rud. v. Reidschütz og Ursula Margr. von Haugwitz) hvis steldne Skionhed allerede fra hendes 12te eller 13de Aar skaffede hende flere Tilbedere ved det saxiske Hof, som dog fandt det raadeligt at trække sig tilbage, da det blev bekiendt, at den unge Churprinds stod dem i Veien. Hans Fader, der snart skal have bemærket Sønnens tidlige Lidenskab for den unge Skionhed, sendte ham i A. 1687 og 1690 paa Reiser, og indrettede disse saaledes, at Churprindsen ved sin Hiemkomst maatte følge Faderen til Rigsarmeen i Krigen mod Frankrige. Men neppe var Faderen (12. Sept. 1691) bortreven af en smitsom Syge i Lübingen, før den unge Churfyrste ilede til Dresden, hvor den nu 16aarige Broden Reidschütz (hun var født den 8. Febr. 1693)

lade see, at vi ei fündet var at give vores Datter til een, som ei havde Kiærlighed mod hende, at stikke Churfyrsten tilbage sine til Princessen giøve presenter, og at ophæve al correspondens med hannem; og at revocere Num o hr og Secretair Grundt, uden Afsted at tage. Jeg remonstrerede Dronningen min resolution, hvilken [og hun] var af lige Mening med mig.

12. Gik herpaa ordre til Rumohr med en Express, og skrev Jeg derhos til vores Søstre; til *Ane Sophie*, at hun ei vilde sig over denne Forandring afligere, mens befale Sagen Gud og Tiden; og til min Søster *Wilhelmine* om Presentens Overlevering til Churfyrsten. Der blev dog ved ordren til Rumohr denne Clausul annexeret, at saafremt Churfyrsten, som dog ei er at vente, [kom] til bedre Tanker, og havde redresseret den begaaede abus, da presenterne vs igien at tilsende, og i den Fald der at forblive og ei at

blev hans offentlig erklærede Maitresse, som han stienkede et Palais i Dresden, med egen Hoffat, to Landgodser, en Lyshave i Plauen, o. s. v. Dette har været den sande (for Christian V. vel heller ikke ubekendte) Grund til at han lod tilkiendegive sin Moder, -at han ei kunde have Kiærlighed inod den danske Prindsesse." Imidlertid bragte hans Moder og Churfyrsten af Brandenburg det dog til, at han om Foraaret 1692 blev forlovet med den afd. Markgreve Johan Frederik af Anspach's Enke; men han behandlede sin Gemalinde med den høieste Kulde; Egteskabet blev ulykkeligt, og Forbindelsen med Elskerinden uafbrudt. Efter Churfyrstens Døds blev hun d. 4. Febr. 1693 af Keiseren ophøiet til Rigsgrevinde af Reichlitz med et Vaaben, hvori hun førte den sarkiske Rude-Krone i Hiertesholdet; og ikke tilfreds hermed, trængte hun efter at blive Rigsfyrstinde. Det ansaaes for afgjort, at Churfyrsten, som hun ganske beherskede, da vilde have stilt sig fra sin Gemalinde, og ægtet Maitressen. Men ingen af Delene opnaaede hun. Den fyrstelige Titel afflog Keiser Leopold, og i Foraaret 1694 blev Grevinden syg af ondartede Kopper, hvoraf hun efter faa Dage døde, d. 4. Apr. 1694, nitten Aar gammel. Churfyrsten, som under Sygdommen neppr havde forladt hendes Værelse, faldt ved hendes Død i den dybeste Sorg, lod hende begrave med fyrstelig Pragt, og deeltog selv i Lügfølget; imedens han allerede gik med Dødens Spire i sit Legeme. Kopperne, hvormed han var smittet, brøde ud med stor Hestighed, og 20 Dage efter Grevinde Reichlitz døde Johan Georg IV. den 21. April 1693 i sit 26de Aar. (Jvf. Samml. Vermischter Nachrichten zur Sächf. Gesch. X. Bd. 1775. S. 361 — 413. Büschings Mag. VIII. 461 flg. C. L. Weiske Gesch. der churfächf. Staaten. V. 269, 271, 295—97.)

lade sig formærke, at os om denne Hændelse noget var bekendtgjort eller berettet.

14. Havde vores Ministre Conferens med den franske Ambassadeur, og insinuerede hannem at vi vare fændet at blive ved Neutraliteten, og ikke give vores Contingent af de forrige Aaringer til Keiseren; dog at derimod os af Frankrig noget mere til subsidier blev erlagt, eller os maatte fristaae at overlade til Keiseren 2000 Maud for at bruge imod Tyrken.

15. Blev det samme til Meyercron skrevet, og Summen af de(n) begierte augmentalion af Subsidierne til 50,000 Rdlr. determineret.

16. Blev af os fastsatt, at lade Prins Friderich rejse udenlands, og hvad suite hannem skal bevilges; saa og hvad Omkostning dertil udkræves betales af vores eget Cammer, og vil be-
drage sig kvartaliter ¹¹⁶⁾

17. Havde vi atter med Reglementerne at bestille, og hvad især ved Krigs-Reglementet endnu kunde menageres.

— Om Eftermiddagen gave vi den Persianske Afgesandte audience, og beholdt han sin turban paa Hovedet, saa og de andre to som kom med hannem. Jeg sad paa en Stol med Hatten paa. Mons. Scheel svarede for mig paa Danske, og Tolken forklarede paa hollandsk, og siden igien paa tyrkisk eller Persianske. Forebringende(t) bestod udi en Compliment; men hans rette Commission,

116) Summen er ikke udfyldt. Til Reizens Omkostninger var fastsat 10,000 Rdlr. for et Quartal. Af Kongens egenhændige Regnskaber over sin private eller Chatolcasfes («vores eget Cammer») Indtægter og Udgifter sees for A. 1692, at han har ansat: «Til Prinds Friderichs Reise, fem Quartaler 50,000 Rdlr.» og til et Sølv-Taffel for Reisen 3228 Rdlr. (som Overkammerjunker Knuth sit Christian V. overtalt til at betosse. Niegel's Frederik IV. 1ste D. S. 21.) Kronprindsen tiltraadte sin Udenlandsreise den 8. Jan. 1692, og var netop 5 Hjerdingaar borte. (14. Apr. 1693 kom han tilbage til Kiøbenhavn.) Hans Følge (foruden Ahlefeldt, og Kammerjunker L. H. v. Hahn, som Marschal, 3 Kammerjunker, hvoraf A. U. v. Holstein var den første, 2 Pager, en Livmedicus " Wolf, en Chirurg, Tolken Hans Michelsen, o. s. v.) udgjorde, foruden Lakeier, 13 Personer, der næsten alle vare tydske eller Høllænerer. (Niegel's. l. c. S. 17. Hahns Breve paa Reisen til Kammerj. Knuth, S. 592—659.) Der gives af Frederik IV. en ubetydelig egenhændig Dagbog paa Tydsk over Reisen, som Niegel's ikke har kiendt.

efter medhavende Breve ¹¹⁷⁾, skal være Satisfaction for et Skib og des Lading at begiere, som vores ostindiske Compagnie de Persianer skal have frataget, hvorudover Comp. er befaleet at erklære sig.

18. Sik vi atter Skrivelse fra Churfyrstinden af Saren, saa og Rumohr, med Confirmation af det forrige, og min Søster selv formener, omendskiødt hos hannem skulde være nogen retour at vente, det dog ingen Bestand skulde have, og min Datter dog bliver ulukkelig der; hvorfor min første resolution, som jeg tog, var den bedste.

— Samme Dag lod vi fuldkommen esclatere, at hendes marriage med Churfyrsten af Saren var romperet. Notificerede det og til Dronningen i Suerrig, saa og til min Broder P. Georg i Engelland.

— Vores havde Conferens med Fallison over renouvelationen af den expirerede alliance med Churfyrsten af Brandenburg. Herhos blev hannem tilkiendegiven, at vi i det Sarenlauenburgske Væsen ei videre for Chur=Saren, mens for Anhalt os vilde interessere. Er og bleven talt om Svenske transport, saa og om Creis-Obersten-Umt efter Hertugen af Zell Død, saa og det hannoverske dessein, at erlange Titul af Churfyrst og at indføre Jus primogenituræ; hvorom Falliseau formeente at kunne gøres en secret tractat mellem os og hans Churfyrste, og haver derover skrevet til hannem.

117) Den originale Skrivelse paa Persisk fra den daværende Schach til den danske Konge (som her kaldes *Christian IV.*) glemmes endnu i det Kgl. Geh. Archiv, tilligemed en latinsk Oversættelse, udfærdiget af *Raph. du Mans*, Capuciner-Munkenes Superior, »som i 40 Aar havde i Jsepahan oversat alle Documenter paa Latin, Fransk eller Portugisisk, der af kristne Fyrster vare sendte til det Persiske Hof.« Sagen vedkom et Skib, der tilhørte nogle Armeniske Kiøbmænd, boende i Jsepahan's Forstad («in Suburbio Hispan»); hvilket Skib paa Farten til Ceylon, under hollandsk Flag, var blevet taget og opbragt til Trankebar; af „milites & nautæ Serenissimi principis, *Yontiae* (Justiae?), Scaniae, Fioniae, Islandiae, Norvegiae, aliarumque multarum terrarum & marium potentissimi Regni Daniae Regis.«) Ladningen, som man havde gjort til Bytte, opregnes i et eget Document, efter dens Indhold i rede Mynter og Barer efter sammes Værdi, som i det Hele beløber sig til 9000 Tomans i persisk Mynt, eller 192,140 Rupier. Retfærdighed, hedder det, berdrer, at Kongen maatte erstatte Armenierne Skibet og den tagne Ladings Værdi, m. m.

19. Expederede vi Instruxionen for Rûrdorff, for at gaac som Envoyé til Suerrig i Stockhlets Sted.

— Harde vores Ministri Conferens med Resid: Gues over Commerce-tractatet, og blev eens, foruden om Defensions-Ekibe, Ekibsmaaling og lagio for Species. De to første puncter formeente de dog at kunne udjættes til nærmere tractater og midlertid at blive in statu quo. Mens hvad den sidste Post belanger, vil Residenten ei accordere mere end 6 pro centum, hvorimod vi haver beregnet 8 pro centum, hvilken difference dog ei er af stor consideration eller consequence, for derom at opholde Slutningen.

21. Blev Ratificationen for den sidste sluttede convention om Parten paa Frankrig her udrerlet, og derhos endnu nogle elucidations-Puncter, efter den Engelskes og holland: Ministers Begiering af os tilstaaet.

22. Gif ordre til Haxthusen, at ei bivaane entrevuen imellem Churfyrsten af Saren og Churfyrsten af Brandenburg, fordi vi intet videre havde at tractere med Chur-Saren.

— Blev til Meiercron skrevet om titulaturen, at Frankrig os ei burde at negte samme titul og predicat af Majeftæt, som til Suerrig gaves, med mindre at [de] vilde ophæve al skriftlig Correspondens med os. Anlangende „Vatgeld,“ nemlig 50 Sols par tonneau, at injistere i lige Maade paa samme Frihed med Suerrig, og derimod at offerere, at de franske Varer lige exemption her, som i Suerrig, skulde nyde.

24. Blev os forelæst „Ovsattet“ af Cammeret om Kopskat, og nogle andre nye Paalæg, som vi til Commissionen udi Raadshuen, om (for) der videre at udarbeides, remitteret.

25. Gif vi Efterretning fra Dresden, at Churfyrsten var heel irresolu, og syntes at med Liden ville komme til sig selv igien; hvilket dog nu for juldig (er) for ham at redressere.

26. Dffererte Fallisau hans Herres interposition til at „reconciliere“ os med Chursaren, hvorpaa vi teg denne resolution at lade ham svare, at saasom mariagen engang var brudt, („bryt“) var det bedst at lade det derved forblive uden retour. Mens vilde Churfyrsten af Brandenburg interessere sig hos Churf: af Saren for min Søster, Churfyrstinden af Saren, for at bringe ham til

at have tilbørlig differens og respect for sin Fru Moder, skulde vi hannem derfor høiligen være obligeret.

— Gik ordre til Lente i Holland at indlade sig, saavel for Kongen i Suerrig, som for os selv, med den portugisiske envoyé over hans Herres inclusion udi den sidste sluttede Commerce-Alliance mellem os og Suerrig, saasom Kongen af Suerrig den saaledes af os ved sin envoyé her haver ladet begiere; dog skal han ei slutte, mens vores og Kongens af Suerriges approbation over det, som saaledes affhandles, indsende.

27. NB. Blev mig sagt af G: R: ¹¹⁸⁾ der jeg begyndte at tale om en Forandring udi Finanserne, og vilde sætte Geheimeraad Ples med Brandt til samme Forretning, at Salig Wibe og Mentem: Brandt havde ved Skient og Gaver alting været sal, saa og at de begge havde udmerget ¹¹⁹⁾ hele Landet ¹²⁰⁾. Den Døde kan ei svare: den anden „for“ (faaer) der en Anden staae ved at bevise det hannem over, før der kan dømmes om Snak.

— Om Aftenen, efter Maaltid, talte Jeg med Geheimeraad Ples om at antage den charge af Finanserne. Efter nogle raisonnemens og protestationer fornem Jeg nok, at han inclinerede vel dertil, og begierede at jeg maatte considerere alting vel, og hans Evne var svag; vilde dog, om det skulde være, antage det og giøre hvad en tro Tiener burde at giøre; hvorpaa Jeg sagde ham, Jeg vilde skrive til min Broder efter som han ei havde ham Behov udi Engelland, og han her alligevel, som min Tiener, kunde dog giøre hannem Tjeneste. Det andet var, saa som Finanserne lober udi affairerne lod han sig forlyde. (S) Da sagde Jeg, at vilde tage hannem udi Conseilet privé. Det tredje var om en honorable gage, saa lovede han, at tiene saa trolig og vel, at han vilde lade see

118) Grev Reventlow?

119) Ovenover dette Ord har Kongen skrevet „vdsfindet.“

120) Brandt's Bestyrrelse af Finanserne (fra 1677) har fundet den skarpeste Daddel hos Niegel's (Christian V. S. 339. 392—394. 397. („Brandt erhvervede sig, som Ober Mentemesier, skionne Godser i Volland [bl. a. Pederstrup] og fik det sat i Hartorn som han lystede.“) 549. („Han havde høvten Duellighed eller Redelighed; tænkte blot paa at berige sig og lægge Skatter paa.“ m. m.) Hans aarlige Lon som Ober-Mentemesier var 2000 Rdr.

hans Nidkierhed og Flid, og ei vilde lade sig (som ei var hans naturel) hverken give eller tage Skient eller Gaver, eller have regard for nogen, ud(en) allene os, sit Liv, og blive ved sin Forretning; begierte og at hannem maatte adjungeres to à tre, som kunde have Videnskab med om hans Forretninger; han vilde tiene troelig og vel; mens om ham noget paakom, at da de andre kunde vide om alting, saa vel som han selv. Han havde, før Jeg talte om denne materie, meget at klage for min Broders Vegne over Brandt, og saa Jens Lassen for des Betaling, og faaer man at see at faa det flettet, baade eet og andet, før de kommer og bliver adjungeret hænden, Ples og Brandt.

28. Resolverede vi at adjungere Geheimeraad *Pless* vores Ober Rentemester *Brandt* udi direction af vores Financer, som synes at falde Brandt for besværlig, allene derved at forblive¹²¹).

29. Notificerede Jeg dette til P: Georg min Broder, ei tvivlendes at han det sig lod befalde, saa som Plesse ikke desmindre kunde forrette hans Tieneste, saa vel nu som forhen.

— Samme Dag gav Jeg Brandt det tilkiende, som syntes dermed at være vel tilfreds. Jeg gav og til Plesse en „Opsat“ af en Instrux for dem begge, som jeg har opsat, for at vide Plessis Betænkende derom.

— Resolverte vi og, at i Steden for de til Hert: af Wirtemberg tilfagde 400 Mand Norske Folk, hannem til recruterung af vores truper i Irland skulde underhaanden overlades 600 M. af vores Militie i Oldenborg, og med de „Nordiske“ endeel, og (med) ny „Anverbinger“ recruteret.

— Gif ordre til Meierkron at takke Kongen i Frankr: at han vilde bryde mariagen mellem Princessen af Suerrig og den unge Hertug af Gottorff, og naar det først var skeet, saa kunde man videre poussere Værket for vores Søn P: Friderich.

121) Geh. R. Christ. Sigfr. v. Pless tiltraadte formodentlig sit Embede, som Overdirecteur i Rentekammeret, d. 1ste Jan. 1692. (s. Niegels Christ. V. p. 588) og nedlagde det „med en jürlig Afstedstale i Rentekammeret“ d. ¼ Jan. 1700, efterat han „til det gemene Bedste og Undersaatternes store Fornøielse, berømmeligen havde ført det i 8 Aar.“ Bircherods, Dagbøger. S. 373. Niegels har noget om hans Finantsbestyrelse S. 588—595. (jvf. Memoires de Danemark, &c. trad. de l'Anglois. Utrecht. 1701. p. 230.)

— Befom et Brev af G: Maj. *Tetau*, hvorudi han begierer sin demission, hvilket Jeg ogsaa strax har contenteret, og ham licentieret ved et Brev, og ei videre.

— Blev Ambassadeuren declareret, at vi fandt os forarsaget at insistere paa den begierede augmentation af 50,000 Rdlr. subsidier, imod vores Erklæring, Keiseren ei videre end med det ordinaire Contingent at assistere.

— Gik ordre til Glückstad, at relaxere de Varer, som Hertugen af Zell og Hannover fra Frankrig haver forskrevet; mens om derunder sig skulde befinde Kiøbmands Vare, dennem til videre at anholde.

30. Havde vores med de hollandske von Haren og Goes atter Conferens over Commers-tractatet, mens kunde for defensions-Skibenes Skyld ei komme til nogen Slutning.

— Underskrev Jeg endnu for Abo i Amsterdam 159 trykte Obligationer paa Liv-Rente.

31. Tog von *Hahren* sin Afsted i det samme Jeg vilde gaae ind og til Taffel.

Anmærkning til S. 255. 56.

Saa vel af de anførte Optegnelser i Dagbogen, som af Christian den Femtes egenhændige Papirer, sees det, at Kongen, uagtet sin kiendelige personlige Gunst for Overretnemesier Brandt, meget har ønsket at faae Geheimeraad *Plessen* til at deestage i Finantsstyrelsen, saaledes at han indtraadte i denne, som »Deputeret over Finantserne« ved Siden af Brandt. Der findes to herhen hørende udaterede Actstykker, som bære tydeligt Præg af at være skrevne ved denne Leilighed, og altsaa i December 1691. Det ene er en egenhændig tydsk »Memorial« af Kongen, i 12 Punkter, som han selv synes at have opsat med den Bestemmelse, at den skulde tiene til Grundlag for en Instruction til de Deputerede (han nævner udtrykkelig *Plessen* og *Brandt*.) Kongen har imidlertid tilskillet den første dette Udkaft, og uden Tvivl forlangt hans Betænkninger derover, hvilke *Plessen* har meddeelt og nedskrevet paa det samme Papir; dog kun til nogle af Punkterne, hvor han har fundet det fornødent. Ligesaa interessant som dette Actstykke (der i Tillægget vil blive meddeelt) er, som et Bidrag

til at kende Plessens Grundsaetninger i Henseende til det rette System for Statsfinansierne og deres Bespyrelse: ligesaa afgjorende er det for at bevise, at Plessen har vaeret langt fra at ville traenge sig ind i den Post, hvori han siden skal have udmærket sig baade ved Talent og Integritet. Det viser sig ogsaa (af Christian V. Optegnelse den 27de Decbr.) at Kongens Memorial, og Erklæringen ere strevne tidligere end denne Dag; da Plessen i dens Slutning med megen Indsaendighed anholder hos Kongen om at »forstaaes med en Charge, som er ham meget for seær, og til hvis Bespyrelse han hos sig selv ikke finder andet end Dyrtighed og en tro og redelig Intention.«

Et andet interessant Bidrag til Finanshistorien under Christian V., og særdeles i Aaret **1691**, er velvilligen meddeelt mig af Hr. Traducteur S. N. Klagenberg i Rendsborg. Det er en original Extract af et Finansbudget for **1692**, saaledes som den har vaeret indgivet til Kongen ved Udgangen af A. 1691. Ligesom den giver en noiatigt og fuldstaendig Udsigt over Statsindtagterne, Skatterne og deres Fordeling, baade i Kongerigerne og de øvrige Lande: saaledes ere ogsaa de beregnede Udgifter for det følgende Aar noie specificerede under deres enkelte Rubriker, med Assignation af de Indtagtskilder, hvoraf de skulle udredes. — Hvad vi derimod af dette Budget ikke noiatigt erfare, er Størrelsen af det Deficit, hvorefter Christian V. paa flere Steder i Dagbogen yttre sig; men hvorefter han der ikke synes tilstrækkeligt underrettet. Vi see her kun, at de ordinære Indtagter ere anslaaede til 1,908,887 Rdlr. og Udgifterne i Alt til 2,201,447 Rdlr. Foruden de saaledes manglende omtr. 300,000 Rdlr. for 1692, opføres »Gielden til 1. Januar 1692, med reserverende Summer i Beholdinger og andet efter Reglementerne, som ei er assigneret»: Til Militien i Danmark: 465,364 Rdlr.; til Hof- og Civiltaten, 235,554 Rdlr.; tilfammen **700,918** Rdlr. Deruden staae følgende Rubriker aabne, uden Angivelse: 1) »Militien udi Norge.« 2) »Ubetalte Assignationer;« og 3) »optagne og betryffede Capitaler og Renter, efter Obligationer og Hæftninger.«

(Slutningen af Dagbøgerne følger.)